

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**XIX. YÜZYIL ORTALARINDA İVRİNDİ'NİN
SOSYAL VE EKONOMİK DURUMU
(8276 NOLU TEMETTUAT DEFTERİNE GÖRE)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu DÜNDAR

Balıkesir, 2010

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**XIX. YÜZYIL ORTALARINDA İVRİNDİ'NİN
SOSYAL VE EKONOMİK DURUMU
(8276 NOLU TEMETTUAT DEFTERİNE GÖRE)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu DÜNDAR

**Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Abdülmecit Mutaf**

Balıkesir, 2010

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün **TARİH** Anabilim Dalı'nda **200712517001** numaralı **Arzu DÜNDAR'IN** hazırladığı "XIX. Yüzyıl Ortalarında İvrindi'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu (8276 No'lu Temettuat Defterine Göre)" konulu **YÜKSEK LİSANS** tezi ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI**, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 13.08.2010 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına **OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

Başkan ^{Doç. Dr. Senol Galik} İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Üye ^{Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir MUSTAFİ} İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Üye ^{Yrd. Doç. Dr. Alime AKGÖN} İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Üye.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Üye.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Üye.....İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

...../...../2010
Enstitü Müdürü
(Unvanı, Adı, Soyadı)

Prof. Dr. Oya SEYMEN
Müdür

ÖZET

XIX. YÜZYIL ORTALARINDA İVRİNDİ'NİN SOSYAL VE EKONOMİK DURUMU (8276 NOLU TEMETTUAT DEFTERİNE GÖRE)

DÜNDAR, Arzu

Yüksek Lisans, Tarih Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Abdülmecit Mutaf

2010, 148

Osmanlı Devleti Tanzimat ile birlikte birçok alanda köklü bir değişim ve yeniden yapılandırma sürecine girmiş ve en büyük yenilikler modern bir düzen oluşturmak amacıyla mali alanda yapılmıştır. Bu doğrultuda herkesten kazancı ölçüsünde vergi alarak istisnasız herkesin vergilendirilmesi, güçlü bir mali yönetim oluşturacak bu gelirlerin doğrudan devlet adına toplanması hedeflenerek, halkın gelirlerinin tespiti için sayım yapılmasına karar verilmiştir. Osmanlı topraklarındaki tebaanın emlak, arazi ve hayvanat durumlarının tespiti için yapılan ilk sayım H. 1256/ M. 1840 tarihinde, ikincisi ise H.1260-61/ M. 1844-45 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu sayımların kaydedildiği defter serilerine *Temettuat Defterleri* adı verilmiştir.

Temettuat defterleri, sayımların yapıldığı dönem ile bu dönemde bireylerin sahip olduğu emlak ve arazi durumları, meslek grupları, kazançları, aile ve şahıs adları gibi çok geniş bir yelpazede araştırmacılara bilgi sunmaktadır. Bu çalışma Başbakanlık Osmanlı Arşivinde ML. VRD. TMT. d 08276 katalog numarasıyla kayıtlı olan İvrindi temettuat defteri kullanılarak yapılmıştır. Defterin transkripsiyonunun yapılmasının ardından ortaya çıkan veriler analizi sonucunda XIX. yüzyılda bir Osmanlı kazası olan İvrindi'nin sosyal ve ekonomik durumunu yansıtan detaylı bilgiler elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Temettuat, İvrindi, Sosyal ve Ekonomik Durum

ABSTRACT

SOCIAL AND ECONOMIC STATUS OF İVRİNDİ IN MIDS OF 19th CENTURY (ACCORDING TO TEMETTUAT REGISTER 8276)

DÜNDAR, Arzu

Master of Science, History Department

Thesis Advisor: Assitant Prof. Dr. Abdülmecit Mutaf

2010, 148

With Tanzimat, Ottoman Empire started a process of reconstruction and a fundamental differentiation. In this avenue, it was decided to register for determining the public revenue and to tax everyone with no exception based on income level to generate a powerful financial administration. The first register to determine real estate, land and animal wealth of Ottoman nationals was conducted in H. 1256 / M. 1840, while the second one was done H. 1260 / M. 1844-45. The notebook series these registers were recorded were named *Temettuat Registers*.

Temettuat Registers provide researchers with a wide range of information involving the time period the register was conducted, the real estate and land individuals own, occupation types, incomes, family names and individual names. In this study, İvrindi Temettutat Register which is cataloged as ML. VRD. TMT. d 08276 has been analysed. The analysis of the data obtained after transcription of the temettuat register, revealed detailed information about social and economic status of İvrindi in the mids of XIX. century.

Key Words: Temettuat, İvrindi, Social and Economical Status

ÖNSÖZ

Osmanlı mali düzeninde Tanzimat ile başlayan değişim sürecinin yapı taşlarından olan kişilerin kazançları oranında vergilendirilmesi esasını hayata geçirmek amacıyla Osmanlı topraklarındaki tebaanın emlak, arazi ve hayvanat durumlarının tespiti için sayımlar yapılmıştır. Bu sayımlar sonucu temettuat defterleri olarak adlandırılan defter serisi oluşmuştur.

Türkiye’de temettuat defterlerine ilk olarak dikkati çeken ve kullanan isim Tevfik Güran olmuştur. Tevfik Güran, Kamil Kepeci tasnifinde bulunan az sayıda defterle çalışma yapmıştır. 1988’de Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde bulunan temettuat defterlerinin araştırmacıların kullanımına açılmasının ardından Mübahat Kütükoğlu, Denizli’nin Tavas kazasına ait defterler üzerine bir çalışma yapmıştır. Temettuat defterlerinin incelenmesiyle, XIX. yüzyıl ortalarında Osmanlı İmparatorluğu’nun sosyal ve iktisadi tarihinin pek çok açıdan aydınlanacağını düşünen Kütükoğlu bir seri çalışma başlatmak isteyerek bu konuda öğrencilerine tezler yaptırmaya başlamıştır. 1995 yılından itibaren Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde maliye nezareti defterleri tasnifinde bulunan temettuat defterleri kullanılarak pek çok tez ve çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmada ise Başbakanlık Osmanlı Arşivinde ML. VRD. TMT. d 08276 katalog numarasıyla kayıtlı olan İvrindi temettuat defteri kullanılarak yapılmıştır. XIX. yüzyılda bir Osmanlı kazası olan İvrindi’nin sosyal ve ekonomik durumunun tespitine çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle defterin transkripsiyonu yapılmış, ardından da ortaya çıkan veriler kullanılarak İvrindi merkezi ve köylerinin XIX. yüzyıldaki sosyal ve ekonomik durumunun tespitine çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde ilgili alanyazın tanıtılmış ve başlangıcından günümüze kadar yapılmış olan temettuat çalışmalarının durumundan kısaca bahsedilmiştir.

İkinci bölümde ise İvrindi kazası ve tarihçesi hakkında bilgi verilerek İvrindi temettuat defteri tanıtılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü İvrindi'nin sosyal durumunu içermektedir. Burada hane reislerinin isimleri, aile adları, lakaplar ve meslekler başlıkları altında defterden elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Bir sonraki bölümde İvrindi'nin ekonomik durumu tarım, hayvancılık ve vergi başlıkları altında ele alınmış ve sonuç kısmında son ve genel bir değerlendirme yapılarak bitirilmiştir.

Son olarak bu çalışma esnasında bilgi ve yardımlarını benden esirgemeyen kıymetli hocam Yard. Doç. Dr. Abdülmecit MUTAF'a ve her zaman yanımda olan ve bana sonsuz destek veren sevgili eşim Yard. Doç. Dr. Ekrem DÜNDAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Arzu DÜNDAR
Balıkesir, 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGELER VE ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	1
1.3. Önem.....	2
1.4. Sınırlılıklar	2
1.5. Tanımlar	3
2. İLGİLİ ALANYAZIN	4
2.1. Kuramsal Çerçeve	4
2.2. İlgili Araştırmalar.....	10
3. YÖNTEM.....	15
3.1. Araştırmanın Modeli	15
3.2. Bilgi Toplama Kaynakları.....	15
3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi.....	16
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	18
4.1. İvrindi'nin Tarihçesi ve İvrindi Temettuat Defteri.....	18
4.1.1. İvrindi Adı ve Tarihçesi	18
4.1.2. İvrindi Temettuat Defteri	25
4. 2. İvrindi'nin Sosyal Durumu	29
4. 2. 1. Hane Reislerinin İsimleri.....	30
4. 2. 1. 1. Hane Reisi Olarak Kaydedilen Erkek İsimleri	30

4. 2. 1. 2. Hane Reisi Olarak Kaydedilen Kadın İsimleri	37
4. 3. Aile Adları	39
4. 4. Lakaplar ve Unvanlar	51
4.4.1. Lakaplar.....	51
4.4.2 Unvanlar	53
4. 5. Meslekler	56
4. 6. İvrindi Merkez ve Köyleri	60
4. 7. İvrindi'nin Nüfusu	65
4. 8. İvrindi'nin Ekonomik Durumu	68
4. 8. 1. Tarım	70
4. 8. 1. 1. İvrindi'de Tarım Alanlarının Genel Dağılımı	70
4. 8. 1. 2. Tarlaların İvrindi Merkez Ve Köylerindeki Dağılımı	71
4. 8. 1. 3. Bağcılık ve Bağların İvrindi Merkezi ve Köylerindeki Dağılımı	73
4. 8. 1. 4. Zeytincilik.....	75
4. 9. Hayvancılık.....	77
4. 9. 1. Büyükbaş Hayvancılık	78
4. 9. 2. Küçükbaş Hayvancılık	83
4. 9. 3. Yük ve Binek Hayvancılığı	90
4. 9. 4. Arıcılık	94
4. 10. Vergi Ve Kazanç Dağılımı	97
4. 10. 1. İvrindi Merkez ve Köylerinde Kazanç Dağılımı	97
4. 10. 2. İvrindi Merkez Ve Köylerinde Vergi Dağılımı	100
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	104
5. 1. Sonuç	104
5. 2. Öneriler.....	106
KAYNAKÇA	108
EKLER	114

EK 1. TEMMETTUAT DEFTERLERİ KULLANILARAK YAPILAN YÖK TEZLERİ	114
EK 2. 8276 NO'LU TEMETTUAT DEFTERİNDE İLK KAYDEDİLEN KÖY OLAN KORUCU'NUN TABLOLAŞTIRILMIŞ TRANSKRİPSİYONU	124
EK 3. 8276 NO'LU TEMETTUAT DEFTERİNİN İLK SAYFASI	137
EK 4. 1840 YILLARINDAKİ İVRİNDİ VE KÖYLERİNİN HARİTASI	138

ÇİZELGELER VE ŞEKİLLER LİSTESİ

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Osmanlı Arşivi'nde ML.VRD.TMT Fonunda Bulunan Temettuat Defterleri'nin Bölgesel Dağılımı	7
Çizelge 2. İvrindi Merkez ve Köylerinde Kullanılan Erkek İsimleri	30
Çizelge 3. İvrindi Kazası Genelindeki Erkek İsimlerinin Kullanım Sıklığı	35
Çizelge 4. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Reisi Olarak Kaydedilen Kadın İsimleri ve Kullanım Sıklıkları	37
Çizelge 5. İvrindi Genelinde Hane Reisi Olarak Kaydedilen Kadın İsimlerinin Dağılımı	38
Çizelge 6. İvrindi Merkez ve Köylerinde Kullanılan Aile İsimleri ve Kullanım Sıklıkları	40
Çizelge 7. İvrindi Merkez ve Köylerinde Kullanılan Lakaplar ve Kullanım Sıklıkları	51
Çizelge 8. İvrindi Merkez ve Karyelerinde Kullanılan Unvanlar ve Mevcutları	54
Çizelge 9. İvrindi Kazası Genelinde Kullanılan Unvanların Kullanım Sıklığı	55
Çizelge 10. İvrindi Merkez ve Köylerindeki Meslekler ve Mensuplarının Sayıları	57
Çizelge 11. İvrindi Kazası Genelinde Mesleklerin Toplam Dağılımı	59
Çizelge 12. İvrindi Merkez ve Köylerin 1840, 1890, 1906 ve 2010 Senelerindeki Durumları	61

Çizelge 13. İvrindi Merkez ve Köylerinin 1840 ve 1906 Senelerindeki Nüfusu	66
Çizelge 14. İvrindi Merkez ve Köylerindeki Tarlaların Toplamı ve Ekili Alanların Oranı	71
Çizelge 15. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Başına Düşen Bağ Miktarının Dağılımı	74
Çizelge 16. İvrindi Merkez ve Köylerinde Zeytin Ağaçlarının Dağılımı ve Kıymetleri	75
Çizelge 17. İvrindi Merkez ve Köylerinde Büyükbaş Hayvan Sayıları ve Kıymetleri	79
Çizelge 18. İvrindi Merkez ve Köylerinde Küçükbaş Hayvanların Dağılımı ve Kıymetleri	84
Çizelge 19. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Başına Düşen Koyun Miktarı	87
Çizelge 20. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Başına Düşen Keçi Sayısı .	89
Çizelge 21. İvrindi Merkez ve Köylerinde Yük ve Binek Hayvanlarının Dağılımı	90
Çizelge 22. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Başına Düşen Yük ve Binek Hayvanlarının Dağılımı	93
Çizelge 23. İvrindi Merkez ve Köylerindeki Arı Kovanlarının Sayıları, Kıymeti ve Hane Başına Düşen Miktarları	94
Çizelge 24. İvrindi Genelinde Arı Kovanı Bulunan Hanelerde Kovan Sayısı Dağılımı	96
Çizelge 25. İvrindi Merkez Ve Köylerinde Kazancın Genel ve Hane Başına Dağılımı	98
Çizelge 26. İvrindi Merkez Ve Köylerindeki Vergi Dağılımı ve Hane Başına Düşen Vergi Miktarı	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İvrindi Kazası Genelindeki Erkek İsimlerinin Dağılımı.	36
Şekil 2. Aile Adlarının Özelliklerine Göre Dağılımı	50
Şekil 3. İvrindi Genelinde Kullanılan Lakapların Özelliklerine Göre Dağılımı	53
Şekil 4. Hane Sayılarına Göre İvrindi Merkez ve Köylerin Büyüklükleri	64
Şekil 5. İvrindi Genelindeki Toplam Tarlaların Köylerdeki Dağılımı.....	72
Şekil 6. İvrindi'de Bağcılık Yapılan Toprakların Dağılımı.....	73
Şekil 7. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hayvanların Dağılımı	78
Şekil 8. İvrindi Genelinde Büyükbaş Hayvanların Dağılımı	81
Şekil 9. İvrindi Genelinde Küçükbaş Hayvanların Dağılımı	84
Şekil 10. İvrindi Merkez ve Köylerinde Küçükbaş Hayvanların Dağılımı	85
Şekil 11. İvrindi Genelindeki Toplam Koyunların Köylere Göre Dağılımı	86
Şekil 12. İvrindi Merkez ve Köylerinde Keçilerin Dağılımı	88
Şekil 13. İvrindi Genelinde Yük ve Binek Hayvanlarının Dağılımı	91
Şekil 14. İvrindi Genelindeki Yük ve Binek Hayvanlarının Köylere Dağılımı	92
Şekil 15. İvrindi Merkez ve Köylerinde Arı Kovanlarının Dağılımı	95
Şekil 16. İvrindi Kazası Genelindeki Kazancın Köylere Dağılımı	99
Şekil 17. İvrindi Merkez ve Köylerindeki Ortalama Kazanç ve Ortalama Verginin Karşılaştırması	103

KISALTMALAR LİSTESİ

A.	:Adet
BOA	:Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	:Cilt
Dn.	:Dönüm
H.	:Hicri
Kıy.	:Kıymeti
Mz.	:Mezru
Nr.	:Numara
s.	:Sayfa
TTK.	:Türk Tarih Kurumu
YÖK.	:Yüksek Öğretim Kurumu
M.Ö	:Milattan Önce
M.S	:Milattan Sonra
yy.	:Yüzyıl
M.	:Miladi

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Yirminci yüzyılın ortalarında Ömer Lütfi Barkan, sosyal ve iktisadi gelişmeleri ele alan farklı ve yeni çalışmalar yapılması gerektiğine dikkat çekerek (Acun, 1999: 319) tahrir defterlerini öne çıkarmıştır. 1940'lı yıllardaki bu gelişmelerin ardından, Osmanlı Devleti'nin yapısı ve kurumlarının araştırılmasında farklı ve yeni arşiv kaynakları, sayısal ve istatistikî bilgiler kullanılmaya başlanmıştır. Bu yeni arşiv kaynaklarından bazıları tahrir defterleri, avarız ve cizye defterleri ile temettuat defterleridir. Bu defterler kullanılarak yapılan çalışmaların ortak amacı, Osmanlı'nın sosyal ve iktisadi yapısının aydınlatılmasıydı.

Bu araştırmanın problemini, XIX. yüzyılda Osmanlı taşrasında bir kaza olan İvrindi'nin sosyal ve ekonomik durumunu tespit oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın temel amacı, İvrindi'nin 8276 nolu İvrindi Temettuat Defteri kullanılarak XIX. yüzyıldaki sosyal ve ekonomik durumunu tespit etmektir. Sonraki yıllarda eyalet çapında ya da Osmanlı Devleti genelinde yapılabilecek daha geniş kapsamlı sosyal ve iktisadi durumun tespiti çalışmaları için altyapı oluşturmak ve veri birikimine katkıda bulunmak da bir diğer amaçtır.

Çalışmanın temel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt bulunmaya çalışılacaktır:

1. Temettü, temettuat ve temettuat vergisi nedir?
2. Temettuat defterleri nasıl oluşmuştur ve ne gibi bilgiler ihtiva eder?
3. Türkiye'de temettuat çalışmalarının gelişimi nasıl olmuştur?
4. İvrindi'nin tarihsel gelişimi nasıl olmuştur?

5. İvrindi'nin 1840 yılında sosyal durumu nasıldır?
6. İvrindi'nin 1840 yılında iktisadi durumu nasıldır?

1.3. Önem

“XIX. Yüzyıl Ortalarında İvrindi'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu” adlı tez Hüdavendigâr eyaleti Karesi sancağına bağlı İvrindi kazası merkez ve köylerinin XIX. yüzyıldaki durumu hakkında bugüne kadar yapılmış ilk araştırma olması açısından önemlidir.

Aynı zamanda bu araştırma Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyıldaki sosyal ve ekonomik durumunun tespitini, bir genel çerçeve ve bu konuda yapılan her çalışmanın da bu çerçevenin içini dolduracak küçük parçalar olduğunu kabul edersek, büyük resmin oluşmasında küçükte olsa bir eksiği kapatması açısından önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma İvrindi'nin H. 1256/ M. 1840 yıllarındaki sosyal ve ekonomik durumunu ortaya koymaktadır. Bazı kısımlarda XX. yüzyılın başları ve günümüzle karşılaştırmalar yapılmıştır. Ancak bunların sayısı elimizdeki ana kaynağın 1840 senesine ait olması sebebiyle oldukça sınırlıdır.

Öte yandan başlıca kaynağımız olan Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde ML. VRD. TMT. d 08276 katalog numarasıyla kayıtlı olan İvrindi Temettuat Defteri, yalnızca Müslüman halka ait olduğundan 1840'da İvrindi'de yaşayan gayrimüslim tebaa hakkında bilgi içermemektedir. Maliye Nezareti temettuat defterleri serisi içerisinde İvrindi'ye ait başka defter de bulunmamasından dolayı gayrimüslim tebaanın durumuna temettuat defterleri kullanılarak açıklık getirilmesi mümkün olamamıştır.

İvrindi Temettuat Defteriyle ilgili bir başka sınırlılık ise 1840 senesinde yapılmış sayıma ait olduğundan vergi ve yetiştirilen ürün çeşitlilikleri gibi

konularda ayrıntılı bilgi içermemesidir. Bu da H.1261/ M. 1844 senesine ait defterler kullanılarak yapılan çalışmalar ile karşılaştırıldığında, değerlendirme kısmında eksiklik olmasına sebep olmuştur.

1.5. Tanımlar

Temettü: Kâr, kazanç anlamına gelir (Devellioğlu, 1996:1073). Arapça bir kelimedir. Defterde ise hane sahibinin senelik kazancını gösterir.

Temettuat: Kârlar kazançlar anlamına gelmektedir (Devellioğlu, 1996:1073).

Temettuat Defterleri: Osmanlı Devletinde 1840 ve 1844-45 yıllarında hane reislerinin kazancının tespiti ve vergilendirilmesi amacıyla yapılan tahrirler sonucu oluşturulan defter koleksiyonlarıdır. Bu defterler hane reislerinin adları, emlakları, hayvanları, bunların kıymetleri ve kazançları gibi bilgiler içermektedir.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

Osmanlı Devleti'nde, XV. yüzyıldan itibaren iç ve dış birçok sebebin etkisiyle klasik düzende çözümler başlamıştır. Daha sonraki dönemlerde ise devleti dağılma ve çökmekten kurtarmak için çeşitli girişim ve teşebbüslerde bulunulmuştur. İlk ıslahat hareketleri öncelikle Osmanlı'nın klasik düzenini geri getirmek ve eski kurumların ihyasını sağlamak şeklinde gerçekleşmiştir. (Öztürk, 2000: 542) Bir başka ifadeyle, eski sosyal ve iktisadi sistemin 'saf' haliyle yeniden yürürlüğe konulması amaçlanmıştır (Mardin,1997: 53). Örneğin XVII. yüzyılda Koçibey yeni tedbirler almak veya yeni kanunlar çıkarmak yerine cari kanunların eski hale getirilmesi gerektiğini savunmuştur (Aksüt, 1984: 51).

Klasik yapının canlandırılması yönündeki teşebbüslerde başarılı olunamamasının ardından yapılacak yeni düzenlemelerde batıdaki gelişmelerden uzak kalınamayacağı anlaşılmıştır. Bu sırada sadrazam olan Damat İbrahim Paşa yakından ve yerinde takip için Yirmisekiz Mehmet Çelebi'yi, Paris'e sefir olarak göndermiş ancak yirmi ay sonra kendisi geri çağırılmıştır (Karal, 1964: 586).

III. Selim (1789-1807) ise yeni bir düzen oluşturmak için devlet adamlarının görüşlerini alarak layihalar hazırlamalarını istemiştir. Bu layihalardan birisi de Reisü'l Küttab Ebubekir Ratıp Efendi'ye aittir (Öztürk, 2000: 542). Kendisi Viyana'ya Avusturya'nın kültür, sağlık, adalet ve iktisadi müesseselerini tetkike gönderilmiş ve dönüşünde padişaha bu konuda bir layiha sunarak Osmanlı İmparatorluğu için artık geriye dönmenin bir faydasının olmayacağından bahsetmiştir (Mardin,1997: 53). III. Selim' e sunulan diğer layihalarda da ilk olarak askeri sistemde yeni düzenlemelerin yapılmasının gerekliliğinden bahsedilmiştir (Karal, 1943: 6). Yeni düzenleme fikirleri ve teşebbüsleriyle beraber arazi, mal ve emlak sayımı gündeme geldiyse de çok fazla itibar görmemiştir (Şenel, 2002: 10).

II. Mahmud zamanında (1808-1839) ise batıya yakınlaşma artmış, merkezi teşkilatta önemli değişiklikler yapılmıştır. II. Mahmud'un saltanatının son yıllarında özellikle mali açıdan yenilikler yapılmıştır. Vergi tahsilinde yeni bir düzenleme için 1838 yılı yazında pilot bölgeler olarak seçilen Gelibolu ve Hüdavendigâr sancaklarına yazım memurları gönderilerek çalışmalara başlanmış ancak bu yazılımların 1254/1839 senesi Mart ayına yetişemeyeceği anlaşılınca, o sene yine eskisi gibi vergi toplanmıştır (Demir, 1999: 317). Bu sistem daha sonra Tanzimat'la beraber oluşturulacak olan yeni vergi sistemi için öncü bir çalışma olmuştur.

Tanzimat hareketiyle beraber üzerinde ehemiyetle durulan konulardan birisi de, Gülhane Hatt-ı Hümayun'u metnine bakıldığında açıkça anlaşılacağı üzere, can ve mal emniyeti, ırz ve namusun muhafazasından sonra, maliyenin ıslahı idi. Mali alanda yapılan reformlarla, devleti idame ettiremeyeceği anlaşılan klasik mali sistem yerine modern bir mali yapı kazandırılmaya çalışılmıştır. Tanzimat yönetiminin mali alanda üç temel hedefi olduğunu söylemek mümkündür (Güran, 2000: 72). Birincisi ödeme gücüne ve kazancına dayanmayan sistem yerine herkesten kazancı ölçüsünde vergi almak yani doğrudan geliri ve serveti vergilendirmek. İkincisi istisna ve muafiyete yer vermeden herkesin vergilendirilmesi ve vergi yükümlüsü haline getirilmesi, üçüncüsü ise güçlü bir mali yönetim oluşturacak bu gelirlerin doğrudan devlet adına toplanması idi (Güran, 2000: 72).

Bunu sağlamak için öncelikle örfi ve şer'i olarak ikiye ayrılan vergiler kaldırılarak bunların yerine tek bir verginin konulmasına karar verilmiştir. Ancak bu vergilendirme emlak, arazi, hayvanat, temettuat ve ticarete göre binde hesabıyla yapılacağından, halkın sahip olduğu malının ve gelirlerinin en doğru şekilde tespiti gerekmektedir. Bu amaçla yeni muhassıllıklar kurulmuştur. Merkeze direk bağlı olarak oluşturulan bu muhassıllıkların görevi halkın mali gücünü, kazancını ve sahip olduğu emlakını öğrenip bunlar göz önünde tutularak vergi tespitini oluşturmaktır. (Öztürk, 2000, 548). Muhassılların atanması ve bunların çalışma usul ve esasları ise 25 Ocak 1840'ta Meclis-i Vâla tarafından hazırlanan bir beyanname ile belirlenmiştir. Bu nizamnameye göre muhassıllar yazım işlerine köylerden başlayacaklar

her hane sahibinin isim ve şöhretini, ne kadar emlak, arazi, hayvanı olduğunu, tüccar veya esnaf ise bir senede tahminen ne kadar kâr ve ticareti olduğunu araştırarak bunları bir deftere kaydedeceklerdi (Adıyeke, 2000: 777-778). Ayrıca bu görevliler hane reislerinin kazançları ölçüsündeki vergilerini tespit edip ve buna göre tahsil edeceklerdi.

Böylece ilk sayım işlemine 1256/1840 yılında başlamıştır. İkinci sayım ise 1845 yılında yapılmıştır. Bu sayımlar yalnızca Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'ın cari olduğu bölgeleri kapsamaktadır. İşte bu tahrirlerin kaydedilmesiyle temettuat defterleri oluşmuştur. 1256 ve 1261 yıllarındaki temettuat defterleri arasında içerik ve düzen açısından farklılıklar vardır. Mesela 1256 yılına ait bir defterde kişi dış görünümüyle tasvir edilirken "Orta boylu kır sakallı Süleymanoğlu Hüseyin veled-i Ali (T.M.T. 8276, 1840: 60)", 1261 tarihli defterlerde yalnızca isimleri yer almıştır. 1256 tarihli defterde hane sahibinin emlakı ve hayvanatının kıymeti, arazisinin ne kadarlık kısmının ekili olduğu da yer alırken, 1261 sayımında yalnızca bunlardan edildiği yıllık kazanç yer almaktadır. 1256 tarihli sayımdan muhassıllar sorumlu olması itibarıyla defterlerin sonunda muhassıllık, müftü, mal ve emlak kâtipleri, meclis azâları ve naibin mührü bulunuyordu. 1261 tarihli defterler ise Müslüman kesim için imam, muhtar-ı evvel ve muhtar-ı sâni, gayrimüslim kesim için kocabaşı ve papazların mühürleri veya mühür yerine bende rumuzu yazılarak defter sonlandırılmaktadır.

Bu yazımlar sonucu oluşan temettuat defterleri serisi günümüzde Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır. Önceleri Maliyeden Müdevver ve Kepeci tasnifleri adı altında yer alırken, 1988 yılında kataloglanarak araştırmacılara açılmıştır (Kütükoğlu, 1995: 395). Temettuat defterleri Osmanlı Arşivi'nde ML.VRD.TMT harfleri ile kodlanmıştır. Arşivde dokuz katalog halinde 17747 adet defter bulunmaktadır. Bu defterlerin birçoğu 1260-61 (1845-46) yıllarına aittir. Daha küçük bir kısmı ise 1256 (1840) yılına ait defterlerdir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Ankara, Aydın, Bolu, Cezayir-i Bahr-i Sefid, Edirne, Erzurum, Hüdavendigâr, Konya, Niş, Rumeli, Selanik, Silistre,

Sivas, Üsküp ve Vidin olmak üzere toplam 15 eyalet ve bunların kaza, köy ve mahallelerine ait temettuat defterleri bulunmaktadır. Bu defterlerin büyük bir çoğunluğu 1260-61 yıllarına ait olduğundan kataloglanırken hepsi 1260-61 tarihli kaydedilmiştir. Aşağıdaki çizelge Mustafa Serin tarafından Başbakanlık I. Arşiv Şurasında tebliğ olarak sunulmuştur.

Çizelge 1. Osmanlı Arşivi'nde ML.VRD.TMT Fonunda Bulunan Temettuat Defterleri'nin Bölgesel Dağılımı

KATALOG NO	EYALET ADI	TARİHİ	DEFTER ADEDİ
1	ANKARA-AYDIN	1260-61 (1844-45)	1961
2	AYDIN-BOLU	1260-61 (1844-45)	2005
3	BOLU-CEZAYİR-İ BAHR-I SEFİD - EDİRNE	1260-61 (1844-45)	1862
4	EDİRNE-ERZURUM-HÜDAVENDİGAR	1260-61 (1844-45)	1402
5	HÜDAVENDİGAR	1260-61 (1844-45)	1936
6	HÜDAVENDİGÂR-KONYA-NİŞ	1260-61 (1844-45)	2243
7	NİŞ-RUMELİ -SELANİK -SİLİSTRE-SİVAS	1260-61 (1844-45)	2015
8	SİVAS	1260-61 (1844-45)	1886
9	ÜSKÜP -VİDİN ,EK tasnif esnasında bağlı olduğu yerler tespit edilemeyenler	1260-61 (1844-45)	2432

Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan bu defterler içeriğindeki bilgilerin zenginliğiyle sayımların yapıldığı dönem, bu dönemde bireylerin sahip olduğu mal varlığı, meslek grupları, kazançları gibi çok geniş bir yelpazede araştırmacılara bilgi sunmaktadır. Bu bilgiler özellikle Osmanlı taşra hayatının sosyo-ekonomik yapısının tahlili için yapılacak çalışmalar açısından önemlidir.

Bu defterler, XIX. yüzyıl Osmanlı iktisadî ve sosyal tarihi araştırmaları için kapsam ve bilgi zenginliği itibariyle önemli bir kaynak durumunda (Güran, 2000: 79) olma niteliğine sahiptir. Bu defterlerin çeşitli bölgelere ait olanlarının bir bütün halinde incelenmesiyle, Osmanlı sosyal ve iktisadî

tarihinin bu dönemi birçok yönüyle aydınlığa kavuşacaktır (Kütükoğlu, 1995: 395).

Defterlerde vergi mükellefi olan her hane sahibinin ismi bulunmaktadır. Böylece en ufak mahalle ve köyden büyük bir eyalet ve Osmanlı toprağının bütününde demografik ve etnik yapıya dair sonuçlara ulaşılabilmekte ve bu da müslim-gayrimüslim tebaanın karşılaştırılması için imkân sunmaktadır. Mesela Said Öztürk Bilecik temettuat defterleriyle yaptığı bir çalışmada (Öztürk, 1996: 32-37) gayrimüslim kesimin Müslüman kesime hem nüfus hem de gelir bakımından oranını tespit etmiş ve gayri Müslim kesimin toplam nüfusun %27'sini oluşturduğu halde, toplam gelirin %32'sine sahip olduklarını ortaya koymuştur (Öztürk, 1996: 107).

Temettuat defterlerinin sosyal tarih açısından iyi bir kaynak olmasının bir başka sebebi de, kaydedilmiş olan isim ve lakapların bölgenin kültürü, inancı ve tarihinin anlaşılmasına katkıda bulunmasıdır. Ayrıca defterlerdeki aile adları incelendiğinde, hangi sülalelerin yaygın olduğu ve bugün varlıklarını koruyup korumadıkları anlaşılabilir. Hane reislerinin isimlerinin tamamının ele alınmasıyla, bölgede hangi isimlerin daha çok kullanıldığı bilgisine ulaşılabilmektedir. Ayrıca bazı isimlerin başlarında bulunan "Giritli" gibi lakaplardan ya da "aslen Giritli olan" gibi açıklamalardan bölgeye yapılmış göçler hakkında da bilgi sahibi olmak mümkündür. "Ağa, molla" gibi lakaplardan da kişilerin sosyal statüleri hakkında fikir sahibi olunabilir.

1256 sayımlarına ait temettuat defterlerinde, imam, muhtar, demirci gibi bazı meslekler belirtilmiş iken, 1261 sayımlarında hane sahiplerinin meslekleri tek tek kaydedilmiştir. Bu bilgilerle bölgede hangi meslek dalının daha yaygın olduğunu tespit etmek mümkün olabilmektedir. Örneğin bazı bölgelerde rençberlikten başka meslek dallarına çok rastlanmazken, bazı bölgelerde ise dokumacılık, demircilik gibi küçük sanayi kollarına da rastlamak mümkündür (Kütükoğlu, 1995: 403). Ayrıca kayıtların değerlendirilmesiyle, ilgili köy, kasaba veya şehirdeki meslek çeşitliliği,

kişilerin meslek gelirlerinden hareketle de çeşitli mesleklerden elde edilen gelirlerin toplam meslek geliri içindeki önemleri tespit edilebilmektedir.

Özellikle XIX. yüzyıl ortalarında bölgelerin tarımsal yapısını yansıtan geniş ve zengin bilgiler ile defterler, bölgelerin tarımsal özelliklerini incelemeye ve ortaya çıkarmaya temel bir kaynak özelliği taşımaktadır. Defterlerde yer alan kayıtların ışığında sahip olunan tarlaların hangi amaçla kullanıldığını yani bölgede ağırlıklı olarak hangi ürünlerin yetiştirildiği tespit edebilmekteyiz. Kasaba ve köylerin tarımsal yapılarına ilişkin bilgiler, nüfusun yoğun ve az olduğu yerleşim birimlerindeki üretim faaliyetlerinin özelliklerini ve farklılıklarını ortaya çıkarma imkânı tanımaktadır. Ayrıca, ortağa verilen tarlalarla ilgili kayıtlardan ortakçılık usulünün işleyişi ve bölgede yaygınlığı; gayr-i mezru tarlalar ile ilgili verilen açıklamalardan da nadas uygulamaları hakkında detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür.

Bölgelerin sosyo-ekonomik tarihlerini araştırmada önemli bir kaynak vazifesi gören temettuat defterlerinde, kişilerin kaynağı belli olan ve olmayan bütün gelirleri kaydedilmiştir. Bu kayıtlardan kişilerin çeşitli kaynaklardan elde ettikleri gelirleri ve bunların toplam gelir içindeki payları tespit edilebilmektedir. Ayrıca, çeşitli meslek gruplarında faaliyet gösteren kişilerin ortalama yıllık kazançları ve toplam gelirin meslek grupları arasında dağılımı, temettuat defterlerindeki veriler ışığında ortaya çıkarılabilmektedir. Bu itibarla temettuat defterleri mahalle ve köylerin tüm ekonomik verilerini ihtiva etmektedir.

Ailelerin toplam servetleri nakitlerden tarlalara, gayr-i menkullerden hayvanlara kadar defterlerde ayrı ayrı kaydedilmiştir. 1256'ya ait defterlerde, gayrimenkul ve hayvanların bedellerinin de belirtilmesi sayesinde, o dönemde hangi hayvanın ne kadar olduğu hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Örneğin 8276 numaralı temettuat defterinde bir sığır ineğinin kıymeti 200 kuruş olarak belirtilmiştir (T.M.T. 8276, 1840: 57). Kişiler ve sosyal gruplar arasında servet dağılımı ve farklılaşması konusunda yapılacak araştırmalar için de defterlerde ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır.

1256 yılına ait defterlerde hane sahibinden alınacak vergi, malların bildiriminden sonra alta yazılırken, 1261 sayımında hane reisinin isminin üst tarafına ve dikine yazılır. 1256 sayımında yalnızca vergi-yi mahsusaya yer verilirken, 1261'de halktan toplanan vergilerin türleri ve miktarları ayrıntılı olarak yazılmıştır. Böylelikle şahısların devlete ödedikleri öşür, cizye ve vergi-i mahsusa miktarlarından hareketle fert ve yerleşim birimleri düzeyinde verginin dağılımı, türlerinin toplam içindeki payları konularında araştırma yapmak mümkün olmaktadır. Ayrıca, şahısların ödediklerinin gelirlerine oranından, vergi dağılımının kişiler arasında adaletli olup olmadığı anlaşılabilir.

Osmanlı Devleti'nde alınan vergiler hususunda aydınlatıcı olabilecek bir başka kaynak da klasik dönemde yapılan tahrirlere ait verilerden oluşan tapu-tahrir defterleridir. Ancak tahrir defterleri ve temettuat defterleri arasında bazı farklar vardır. Tahrir defterleri bir bölgeden toplu alınması gereken vergiler hakkında bilgi verirken, daha modern bir anlayışla hazırlanmış olan temettuat defterleri tek tek kişilerin gelir durumları ve vermeleri gereken vergiler hakkında bilgi vermektedir. Bir başka deyişle tahrir defterlerinde en küçük birim, köy veya mahallelerdir; temettuat defterlerinde ise bu, hanelere ve hane reislerine kadar indirgenmektedir.

Temettuat defterleri son zamanlarda Osmanlı Devleti'nin sosyal ve ekonomik durumunun tespiti için yapılan çalışmalarda önemli bir kaynak olmuştur.

2.2. İlgili Araştırmalar

Türkiye'de temettuat defterleri üzerine yapılan çalışmalar 1985 yılında Tevfik Güran ile başlamakta ise de aslında bu çalışmalar yarım asır önceden temelleri atılmış, Osmanlı tarihi araştırmalarının bir alt disiplini olarak bilinen 'defteroloji' nin gelişimiyle bugünkü halini almıştır. (Acun, 1999: 319). 1940 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuasında yayınlanan 'Türkiye'de İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri' adlı makalesinde Ömer Lütfi Barkan

tahrir defterlerini tanıtarak dikkatleri bu defterler üzerine çekmiştir. 1940'ları takip eden yaklaşık 70 yılda bu defterler, Osmanlı sosyal ve iktisadi yapısının anlaşılmasında çok önemli bir yere sahip olmuşlardır.

Fernand Braudel'in 1949 yılında Akdeniz dünyasıyla alakalı kitabı "Akdeniz ve Akdeniz Dünyası"nı yayınlamasının ardından dünyada tarih bilimiyle alakalı değişimler yaşanmıştır (Acun, 1999: 319). Ömer Lütfü Barkan'la başlayan "Türkiye'de Osmanlı tarihine bakış" ın değişmeye başlaması da bu gelişmelerden sonra olmuştur. Ömer Lütfü Barkan, Türkiye'de yapılan tarih çalışmalarının dünya tarihçiliğinde kabul görmesi için farklı ve yeni olması, iktisadi ve sosyal gelişmeleri ele alan araştırmalar yapılması gerektiğini söylemiştir (Şenel, 2002: 8). Böylece Türkiye'de Osmanlı Devleti'nin müesseselerinin ve yapısının araştırılmasında, arşiv kaynaklarının, sayısal ve istatistikî bilgilerin daha çok kullanıldığı, kronolojik ve siyasi tarihten ziyade sosyal ve iktisadi tarihe verilen önemin arttığı bir tarih anlayışının oluştuğu bir döneme girilmiştir (Acun, 1999: 320). Daha sonraki dönemlerde birçok tarihçi Osmanlı tarihi ile alakalı çalışmalarında hem Ömer Lütfü Barkan'ın dikkat çektiği tahrir defterlerini, hem de avarız ve nüfus defterleri gibi koleksiyonları sıklıkla kullanmışlardır.

Osmanlı sosyal ve iktisadi tarihi açısından çok büyük bir öneme haiz olan temettuat defterlerini ilk olarak ayrıntılı bir şekilde kullanan isim ise İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden Tevfik Güran olmuştur. Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki temettuat defterleri henüz kataloglanmadan, Kamil Kepeci tasnifinde bulunan az sayıdaki defterle bazı çalışmalar yaparak, Türkiye'de temettuat çalışmalarını başlatmış ve böylelikle bu zengin hazineye de dikkat çekmiştir. Tevfik Güran'ın temettuat defterlerini kullandığı ilk eseri "19. Yüzyıl Ortalarında Ödemiş Kasabası'nın Sosyo-Ekonomik Özellikleri" 1985 senesinde İstanbul İktisat Fakültesi Mecmuası Ömer Lütfü Barkan'a Armağan özel sayısında yayınlanmıştır (Kütükoğlu, 1995: 396).

1988 yılında Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki defterlerin kataloglanarak araştırmacılara sunulmasının ardından Mübahat Kütükoğlu Denizli'nin Tavas kazasına ait defterler üzerine bir çalışma yapmıştır. Bunun

temettuat sayımlarının yapıldığı bölgelerin defterlerinin tümünün incelenmesiyle, XIX. yüzyıl ortalarında Osmanlı İmparatorluğunun sosyal ve iktisadi tarihinin pek çok açıdan aydınlanacağını düşüncesiyle Kütükoğlu, bir seri çalışma başlatmak isteyip Arzu Terzi Tozduman'a Aydın Güzelhisar temettuat defterleriyle bir tez yaptırır (Tozduman, 1992). Tevfik Güran'ın iki öğrencisi ise Cezayir-i Bahr-ı Sefid ve Silistre eyaletleri temettuat defterlerinin bir kısmıyla yüksek lisans tezlerini hazırlamışlardır. Bu iki öğrenci "19. Yüzyılda Cezayir-i Bahr-ı Sefid Eyaletine Bağlı Çan Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı" (Şar,1991) adlı teziyle Ercan Şar ve "19. Yüzyılda Silistre Eyaletine Bağlı Mangalya Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı (İslamoğlu, 1991)", isimli teziyle Kubilay İslamoğlu'dur.

Mübahat Kütükoğlu'nun bir bütün olarak üzerinde çalışmayı düşündüğü Ege bölgesine ait defterlerin eksik olması ve özellikle üzerinde çalıştığı İzmir'e ait defterlerin bir kısmının yanmış olması gibi telafisi olmayan bazı sebeplerden dolayı bu konudaki çalışmalarına ara vermiştir. İstanbul Üniversitesi'nden Tevfik Güran, Hüseyin Özdeğer ve Ege Üniversitesi'nden Zeki Arıkan ve Sabri Sürgevil ise öğrencilerine temettuat defterleri kullanarak tez yaptırmaya devam etmişlerdir. Çalıştırdıkları yüksek lisans öğrencileri ise daha sonra da öğrencilerini bu konuda teşvik edecek olan "Temettuat Defterlerine Göre 1261(1844) Mudurnu Kazasının Sosyo Ekonomik Yapısı" (Ekincikli, 1995) adlı yüksek lisans teziyle Mehmet Ekincikli, "19. yüzyılda Milas'ın sosyal, demografik, ekonomik ve kültürel gelişimi" (Adıyeke, 1994) adlı doktora teziyle Nuri Adıyeke, "Tanzimat'tan Birinci Meşrutiyete Manisa (İdari, sosyal, ekonomik ve demografik yapı" (Ortaç, 1996) adlı yüksek lisans teziyle Hilal Ortaç gibi isimlerdir. Bu girişimlerden sonra Marmara, Atatürk, Niğde, Gazi, Bilkent ve Pamukkale Üniversitesi gibi birçok üniversitede temettuat defterleri kullanılarak bir bölgenin sosyal ve ekonomik durumunun tespit edilmeye çalışıldığı tezler yapılmıştır.

Temettuat defterleri kullanılarak yapılmış olan çalışmaların çok büyük bir kısmını bu tezler oluşturmaktadır. Yüksek Öğrenim Kurumu'nda bu konuda kayıtlı 115 tez bulunmaktadır. Bu tezlerin büyük bir kısmında yalnızca

temettuat defterleri kullanılmakla beraber, nispeten daha küçük bir kısmında, şer'iyye sicilleri ve tahrir defterleriyle birlikte kullanılarak bir çalışma yapılmıştır. Ayrıca sayısı daha az olmakla beraber, bu defterler kullanılarak bir bölgenin Sosyo-Ekonomik durumunun çalışıldığı kitap ve makaleler bulunmaktadır.

Temettuat defterleri ile yapılmış tezlerde iki yöntem kullanılmıştır. Birincisi defterin yalnızca transkripsiyonun yapılmasıdır. Bu pek tercih edilen bir yöntem değildir. Zira bu şekilde hazırlanmış yalnızca beş tez vardır. Bunlar Adnan Kaygısız, Lokman Aydın, Vedat Akan, Mustafa Doğan ve Mehmet Turan Işık'a ait yüksek lisans tezleridir. İkincisi ise transkripsiyon sonrası ortaya çıkan veriler değerlendirilerek sosyal ve iktisadi yapının tespitine çalışılmasıdır. Bu konuda yazılmış makalelerin, kitapların ve tezlerin çok büyük bir çoğunluğunda bu yöntem kullanılmıştır. Defterlerin transkripsiyonu ile ortaya çıkan hane reislerinin isimleri, lakapları ve aile adları gibi veriler kullanılarak, o bölgede sosyal yapı tespiti yapılırken, hane reislerinin meslekleri, hangi bitkilerin ekildiği, hangi hayvanların yetiştirildiği gibi bilgilerle de bölgenin iktisadi durumunu tespit etmek mümkündür.

Temettuat defterleri kullanılarak yazılmış olan tez, kitap ve makalelerin birçoğunun adı "sosyal ve ekonomik durumu" ibaresini içermektedir. Eğer yapılan tezin veya kitabın adında kaynak alınan temettuat defterinin numarası özellikle bildirilmediyse, bir bölgenin sosyo-ekonomik durumunun tespiti için yapılan çalışmaların bir kısmında temettuat defterleriyle beraber salnameler, şer'iyye sicilleri ve tahrir defterleri de kullanılmıştır. Salmelerden, tezlerde bölgenin idari yapısının aydınlatılmasında, şer'iyye sicillerinden sosyal durum tespitinde, tahrir defterlerinden ise özellikle nüfusun ortaya çıkarılmasında faydalanılmıştır. Ancak görülüyor ki bu çalışmaların neredeyse tamamında ekonomik durumun tespiti için kullanılan yegâne kaynak bu konudaki zengin içeriği sayesinde temettuat defterleri olmuştur. Bu tarz çalışmalara örnek olarak Ayşe Şerife Halme'nin 19. Yüzyılda Nevşehir'in sosyo ekonomik durumunu çalıştığı yüksek lisans tezini gösterebiliriz (Halme, 2006). Halme tezinde temettuat defterleriyle beraber salnameleri ve tahrir defterlerini de kullanmıştır.

Temettuat defterleri esas alınarak bir bölgenin sosyal ve ekonomik durumunu aydınlatmak maksadıyla yazılmış birçok makale ve kitap da vardır. Bu konuda kitap yazan isimlerden bazıları “Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik (Öztürk, 1996)” isimli kitabı ve Ahmet Akgündüz ile beraber yazdıkları “Darende Temettuat Defterleri I-II (Akgün, Öztürk, 2002)”ve “Yozgat Temettuat Defterleri I-III’ (Akgün, Öztürk, 2002)’ adlı kitaplarla Said Öztürk’tür. Ayrıca İsmet Demir’in “Kayseri Temettuat Defteri, c. I-III (Demir, 1999)” adlı büyük çoğunlukla defterin transkripsiyonunu içeren bir kitabı bulunmaktadır. Zeynel Özlü ise “XVIII. Ve XIX. Yüzyıllarda Karadeniz’de Bir Kıyı Kenti Akçakoca (Özlü, 2008)” adlı eserinin XIX. yüzyıl ile alakalı olan kısmını Temettuat defterlerinden yararlanarak yapmıştır.

Temettuat defterlerinden yararlanılarak yapılan makaleler ise kitaplardan farklı olarak çoğunlukla büyük bir şehir ya da sancaktan ziyade kaza ve karyeler gibi daha küçük yerleşim birimleri ele alınarak yapılmıştır. Bu çalışmalara örnek olmak üzere Tefik Güran’ın “On Dokuzuncu Yüzyıl Ortalarında Ödemiş Kasabası’nın Sosyo-Ekonomik Özellikleri (Güran, 1985)”adlı makalesi ve Mehmet Ali Gökaçtı’nın “Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre 1845 Yılında Selânik (Gökaçtı, 1997)” adlı makalesi verilebilir. Ayrıca Raif Kaplanoğlu’nun “1844 Yılındaki Temettuat Defterlerine Göre Bursa Mahalleleri (Kaplanoğlu, 2004)”, Hümeysra Karabıyık’ın, “19. Yüzyıl Ortalarında Çorum Sancağı Osmanlık Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı (Karabıyık, 2007)”, İsmail Arslan’ın “XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri’nin Yeri: İğdiç (Selimağa Köyü) Temettuat Defteri Örneği (Arslan, 2002)” ve Nahide Şimşir’in XIX. Yüzyılda Karesi Sancağı’nda Kayapa Köyü’nün Sosyo-Ekonomik Özellikleri (Şimşir, 2003)” adlı makaleleri de bu konuda yapılmış çalışmalardandır. Bu makaleler de defterlerden elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

İvrindi'nin sosyal ve ekonomik durumunun 8276 nolu İvrindi Temettuat Defteri kullanarak tespit edilmeye çalışıldığı araştırmada model olarak tarama modeli seçilmiştir. Bu bağlamda tezin özellikle kuramsal çerçeve kısmında ikincil kaynak araştırması yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen kaynaklar ayıklanarak gerekli olanlar kullanılmıştır.

Sosyal ve iktisadi durumun değerlendirilmesine imkân verecek olan verilerin oluşmasını sağlayan temettuat defterinin transkripsiyonu kısmında ise birincil kaynak araştırması yöntemi kullanılmıştır.

Defterin çevirisiyle oluşan verilerin değerlendirilmesi kısmında da istatistiksel analiz yöntemi kullanılarak çalışma tamamlanmıştır.

3.2. Bilgi Toplama Kaynakları

Bu çalışmanın birincil kaynağı 8276 nolu İvrindi Temettuat Defteridir ve bu defter Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunmaktadır. Hem İvrindi temettuat defteri için, hem de Türkiye'de yapılan temettuat çalışmaları ile ilgili Ek.1'deki tabloyu oluştururken kullanılan defterlerin ve ait oldukları eyaletlerin tespitinde Başbakanlık Osmanlı Arşivi web sayfası önemli bir kaynak olmuştur.

İlgili alan yazında bulunan tezlere ulaşabilmek için öncelikle Yüksek Öğretim Kurumu'nun "<http://tez2.yok.gov.tr>" adlı web sitesinden faydalanılmıştır. Buradan ulaşılamayan tezler için ise tezlerin yapıldığı üniversitelerin kütüphanelerinin hem web sayfalarından yararlanılmış, hem de bizzat kütüphane çalışanlarıyla irtibata geçilmiştir. Böylelikle Yök'ün web sayfası kullanılarak ulaşılamayan bazı tezlere ulaşılabilmektedir. Bazı tezlere ise Milli Kütüphane'de yapılan araştırmalarla ulaşılmıştır. Bazen de tezi yapan

kişilerle bizzat e-mail veya telefon yoluyla görüşülerek tezi hakkında bilgi alınmıştır. Bu sayede kaynaklardaki bilgiler toplanıp değerlendirildikten sonra bir temettuat çalışması nasıl yapılır, bu zamana kadar hangi defterler kullanılmış ve hangi eyaletler çalışılmış gibi soruların cevaplarına ulaşılarak temettuat çalışmaları konusunda genel bir çerçeve çizme imkânı bulunmuştur.

İvrindi ilçesinin tarihi ve bugünüyle ilgili bilgi edinmek için ise Balıkesir Kent Arşivindeki kaynaklara başvurulmuştur. Ayrıca İvrindi ve Balıkesir ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleri de araştırılmış bunlardan bazıları elde edilmiştir. İvrindi hakkındaki bazı bilgiler için ise kendileri de İvrindili olan hocam Yard. Doç. Dr. Abdülmecit Mutaf ve Prof. Dr. Abdullah Köse'ye danışılmıştır.

Bunlar dışındaki bilgi toplama kaynakları Balıkesir Üniversitesi Kütüphanesi ve Balıkesir İl Halk Kütüphanesi olmuştur. Kütüphanelerde bulunamayan bazı makaleler için ise makalelerin basıldığı dergilerin web sayfaları veya makaleyi yazan kişilerin özel web sayfaları kaynak olarak kullanılmıştır.

3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Çalışma için gerekli olan kaynaklar toparlandıktan sonra önceden belirlenmiş olan amaca uygun olarak ayrıştırılmış ve ilk olarak ilgili alanyazın oluşturulmuştur. Bu sayede konuyla alakalı yapılmış çalışmalar ve hangi yöntemler kullanıldığı hakkında bilgi sahibi olunmuştur.

İkinci aşama İvrindi'nin sosyal ve ekonomik durumunun tespiti için başvurulacak kaynak olan 8276 nolu defterin transkripsiyonu olmuştur. Bu aşama bittikten sonra ise elde bulunan bütün veriler bir Excel dosyasına tablolaştırılmış olarak kaydedilmiştir.

Çalışmanın üçüncü aşamasında bu veriler analiz edilerek İvrindi'de sosyal ve ekonomik durumla alakalı birçok tablo ve grafik çıkarılmıştır.

En son aşamada ise bu grafik ve tablolar kullanılarak ortaya çıkan durum değerlendirilerek yazılmaya başlanmış ve böylece çalışmanın temeli oluşmuştur.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. İvrindi'nin Tarihçesi ve İvrindi Temettuat Defteri

4.1.1. İvrindi Adı ve Tarihçesi

Balıkesir merkeze 37 kilometre uzaklıkta olan İvrindi'nin adı "Aya Rindi" kelimesinden gelmektedir (Mutaf, 2003: 111). İvrindi'nin özellikle Osmanlı Devleti'ne dâhil olmadan önceki tarihi, bağlı bulunduğu Karesi vilayeti (bugünkü adıyla Balıkesir ili) ve çevresinin tarihinden yola çıkarak ortaya konulabilir.

Balıkesir ve çevresinde pek çok höyük, mağara ve düz yerleşim yerlerinde yapılan araştırmalar bölgeye yerleşimin M.Ö. 8000- 3000 yılları arasında olduğunu göstermektedir (Balıkesir Valiliği, 1999: 54). Bu sebeple İvrindi'de de yerleşimin bu tarihler arasında başladığı kabul edilir. Havran'a 8 km. mesafedeki İnboğazı mağaralarında Paleolitik, Neolitik ve Kalkolitik devirlerinden kalma kalıntılar bulunmuştur. İvrindi'nin Yağlılar köyü civarındaki Aslantepede de Orta Paleolitik Çağ'a ait aletler bulunmuştur (Hüryılmaz, 2003: 11-12).

Balıkesir ilinin bulunduğu bölgenin eski çağlardaki adı Misya'dır. Ancak İsmail Hakkı Uzunçarşılı daha eski adının Akirus (Achyrous) veya Akiraos olduğunu ve Mesalikü'l Ebsar'da ise bu bölgenin Memleket-i Ekira olarak geçmekte olduğunu belirtmiştir (Uzunçarşılı, 2000: 4).

Bölgenin sınırları zamanla çeşitli değişikliklere uğramakla beraber, kuzeyde Marmara Denizi, batıda Çanakkale Boğazı ve Ege Denizi, doğuda Atranos Çayı ve güneyde de Lidya ile çevrilmiştir (Mutaf, 2003: 3). Keşiş Dağından itibaren Marmara Denizi sahilini takiben Çanakkale Boğazı'na kadar olan kısmına Küçük Misya, geri kalan kısma ise Büyük Misya denilmiştir. Büyük Misya sınırları dâhilinde Pergam (Bergama), Adramitiyum (Edremit), Arjiza (Balya-Pazarköy), Assos (Behramkale), Teruvad (Truvada),

Gargar, Antandos (Avcılar civarı), Belodos (Dursunbey) ve Adriyanatere (Balıkesir) şehirleri vardır. Küçük Misya da ise Sizik (Belkız), Lâmpesak (Lapseki), Perkot (Bergoz), Abidus, Milotopolis (Mihaliç), Apoloni, Periyapos (Kara Biga), Pemaninos (Eski Manyas), Artemea (Gönen), Zeleya (Sarıköy), Artas (Erdek) ve Panormos (Bandırma) şehirleri bulunmaktadır (Uzunçarşılı, 2000: 4).

İvrindi bu bölgenin Büyük Asya denilen kısmındadır. Milattan önceki çağlarda buranın doğusunda (bugünkü Balıkesir ve civarında) Misyalılar, güney-güneydoğu taraflarında Frigler vardı. Bu iki millet de beyaz ırkın Aryan kısmının Pelaj (Plasiç) şubesinde dirler. Pelajlar, Belh ve Herat civarlarında yaşayan Aryanilerden ayrılarak, önce Orta Asya'ya yayılmışlardır. Bir kısmı daha sonra Balkan yarımadasına, oradan da Çanakkale Boğazı'nı geçerek Karesi bölgesine gelmiştir (Mutaf, 2003: 3). Misyalılar da bu yolu takip ederek bölgeye gelen Pelajların bir kısmıdır. Geldiklerinde bu bölgeye hâkim olan Bitinyalıları yendikten sonra Misya'ya hâkim olmuşlardır.

Bağımsız bir devlet kuramayan Misyalılar, bölgeye hâkimiyetlerinin ardından birçok millet ve devletin egemenliğine girmişlerdir. Hitit kralı IV. Tuthalya devrinde, Misya Hitit egemenliğine girmiştir. Truva Savaşları esnasında ise, başlarında Khromis ve Ennomos bulunan Misyalılar Troya'yı destekleyerek Truva'nın egemenliğine girmişlerdir (Uzunçarşılı, 2000: 10). Truva savaşlarından sonra Misyalılar savaşçılıkları ve cesaretleri ile ünlenmişlerdir (Arıcan, 2004: 26). Bu devletin dağılmasından sonra Misya, Lidya egemenliğine girmiştir.

M.Ö. 546 yılında, Lidyalıların Perslere yenilmesiyle, Misya da diğer Lidya şehirleri gibi İran hâkimiyetine girmiştir. Daha sonraları Büyük İskender M.Ö. 334 yılında Biga Çayı civarında Perslerle yaptığı Granikos Savaşı'nı kazanarak Misya'yı ele geçirmiştir. İskender'in ölümünden sonra ise kumandanları birbirleri ile savaşımıştır. Savaş sonunda Misya Lisimakus'un eline geçmiştir (Uzunçarşılı, 2000: 4). M.Ö. 278 yıllarında Galyalıları Misya'ya gelmiştir. M.Ö. 241'de ise Bergama Krallığı'nın başına geçen I. Attalos, Misya'nın geri kalan kısmını da ele geçirmiştir. Bergama Krallığı

egemenliğinde Misya ekonomik yönden rahat bir dönem yaşamıştır. M.Ö. 133 yılında Misya, Bergama kralı III. Attalos'un vasiyeti ile Roma İmparatorluğu hâkimiyetine geçmiştir (Mutaf, 2003: 4).

Misya Roma egemenliğine girdikten sonra Romalılar Asya Eyaleti'ni kurmuşlar ve Misya'nın bir kısmı bu eyaletin Obsequium dairesine (Theme) bağlanmıştır (Texier, 2003: 13). Romalılar Misya'yı, uzun süre vergi ve kölelikle sömürmüş ve baskı altında tutmuşlardır. Olanlara karşı halkın da desteklediği Pontus kralı Mithridates'in başlattığı hareket başarılı olduysa da çok uzun sürmemiş ve M.Ö. 85 yılında bölge tekrar tamamen Roma idaresine girmiştir.

Kavimler Göçü'nün etkisi nedeniyle M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu doğu ve batı diye ikiye ayrılmış ve Misya yeni kurulan Doğu Roma İmparatorluğu'un yani Bizans'ın egemenliğine girmiştir. Muaviye zamanında Arap birlikleri Bizans üzerine sefere çıkmış ve Kapıdağ yarımadasına kadar ilerlemişlerdir. 675 yılında İstanbul Kuşatması sırasında bölge ilk defa Müslüman Araplarla karşılaşmış ve 678'e kadar Arapların idaresinde kalmıştır. Ancak uzun süren kuşatmanın ardından şehri ele geçiremeyen Muaviye ve askerleri geri dönmek zorunda kalmışlardır (Uzunçarşılı, 2000: 16). Bütün bunlardan sonra Bizans, iç ve dış savaşlarla zayıflamakla beraber bölge Selçukluların eline geçene kadar Bizans hâkimiyetinde kalmıştır.

Türkler'in Bizans hâkimiyetindeki Anadolu'da görülmeye başlanması 1015 yılından itibaren olmuştur. 1048 tarihli Pasinler Muharebesi'nden sonra Türk akınları hız kazanmış ve 1071 Malazgirt Meydan Muharebesi'nden sonra da Türkler Anadolu'ya yerleşmeye başlamışlardır. Kutalmışoğlu Süleyman Şah, İzmit çevresi ve Marmara sahillerinde İznik merkezli Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurarak 1076 yılında da Misya'nın şehirlerinden Sizik(Belkis) ve Edincik'i (Aydıncık) ülkesine katmıştır (Mutaf, 2003: 4).

1086 yılında Halep'i kuşatması sırasında Suriye valisi Tutuş ile Ayn Salyam bölgesinde yaptığı mücadelede mağlup olan Süleyman Şah, 5

Haziran 1086'da intihar etmiştir (Turan, 1999: 75). Ardından onun yerine Anadolu'da bıraktığı veziri Ebu'l-Kasım devletin başına geçmiştir. Ebu'l-Kasım Sızık'i üst edinerek Marmara sahillerinin hâkimi olmuştur. Ancak bundan sonra I. Kılıçarslan'ın devlete yeniden çeki düzen vermesine kadarki zamanda, bölgede birtakım iç karışıklıklar olmuştur.

I. Kılıç Arslan, 1092'de Marmara kıyılarını ve Edremit Körfezi'ne kadar olan kısmı ülkesine ilhak etmiştir. Kılıç Arslan'ın kayınpederi İzmir Beyi Çaka Bey ise Edremit'den Abydos'a kadar olan kıyılar ile Midilliye ve bazı adaları ele geçirmiştir. Kılıç Arslan ise Çaka Bey'in Abydos'u muhasarasının ardından, İstanbul yolunu tehlikeye sokacağı düşüncesiyle Çaka Bey'i öldürtmüştür (Turan, 1999: 97-98). Kılıç Arslan'ın bölgede bundan sonraki mücadelesi, 1099 yılında gelen Haçlılar'a karşı olmuştur.

Uzun süre Haçlı Seferlerinin ardından 1107 yılında Kılıç Arslan'ın da ölümüyle, Türkler Batı Anadolu'dan çekilmek zorunda kalmıştır. Misya'yı yeniden ele geçiren Bizanslılar, Marmara sahillerinde bulunan bütün Türkmenlere savaş açmışlardır. 1110 yılında, Bizans İmparatoru'nun Edremit ve civarında bazı şehirleri tamir için Filokales'i gönderdiği sırada, Türk ordusu bir karargâh kurarak Bizans'a karşı saldırıya hazırlanmak istemiş ancak bu girişim sonuçsuz kalmıştır (Uzunçarşılı, 2000: 18). 1115 yılına kadar bölgede Türk-Bizans çekişmesi devam etmiştir. 1175 yılında ise, Selçuklu Devleti'nin emrinde olmadan müstakil hareket ederek Eskişehir ovasında toplanan 100.000 çadır Türkmen'in bir kısmı, Kırkağaç, Bergama ve Edremit' e kadar gelmişlerdir (Turan, 1999: 206). 1206 yılından itibaren Türkmenler yeniden Misya kentlerine, özellikle Edremit Körfezi çevresine akın etmeye başlamış ve Bizans ahali bölgeyi terk ederek Türkmenler bölgeye yerleşmiştir (Mutaf, 2003: 4). Daha sonraları Moğol istilasından kaçan Türk kabilelerin de Batı Anadolu'ya gelmesiyle bölge Türkleşmiştir.

Karesi Beyliği'nin kesin kuruluş tarihi bilinmemekle beraber Zerrin Günal Öden, Lebeau'nın beylikleri sıralarken Karesi Beyliğini 1296 yılında zikrettiğinden, Uzunçarşılı'nın ise 1296-97 olarak tahmin ettiğinden ve İ.H.

Danışmend'in ise 1300 tarihini beyliğin kuruluş yılı olarak kabul ettiğinden bahsetmektedir (Öden, 1999: 19).

Bölgenin Karesi Beyliği'ne dâhil olması ise Kara İsa olarak da bilinen Karesi Bey zamanında olmuştur. Anadolu'nun batısına yerleşip 'Uç Beylikleri' kuran Oğuz Türkleri'nden olan Karesi Bey, Bizans'ın zayıf durumundan ve Moğol istilası ile Selçuklu saltanatının zayıflamasından yararlanarak, 1296–1297 yıllarında Erdek, Biga, Edremit, Bergama, Çanakkale hariç büyük Misya sahasını ele geçirmiştir. O zamanki sınırları dâhilinde merkezi olan Balıkesir dışında (bugünkü isimleriyle) Bergama, İvrindi, Ayazmend, Edremit, Burhaniye, Bayramiç, Ayvacık, Ezine, Bigadiç, Susurluk ve Sındırgı bulunmaktadır (Uzunçarşılı, 1995: 78). Daha sonra Ece Halil liderliğindeki Türkmenlerden Bizans'la sürdürdükleri mücadelelerin ardından hayatta kalabilenler de, Karesi topraklarına geçmişlerdir (Öden, 1999: 29). Böylece güçlenen Karesi Bey bir donanma kurarak Bizans üzerine yolladı.

Karesi Bey'den sonra yerine oğlu olan Aclan Bey'in geçtiği söylene de Aclan Bey'in kimliği hakkında belirsizlikler vardır. Aclan Bey'in oğlu olduğu düşünülen Demirhan Bey hükümdar olduğu dönemde kardeşi Yahşi Bey de Bergama taraflarını yönetmekteydi. Diğer kardeşi Dursun Bey ise Osmanlı hükümdarı Orhan Gazi'nin yanındadır. Halk Demirhan Bey'in yönetiminden memnun olmadığından dolayı, Dursun Bey, Orhan Gazi'ye Karesi Beyliği'ne beraber hareket etmeyi teklif etmiştir. Beyliği ele geçirmeleri halinde ise Balıkesir, Edincik ve Bergama'yı vereceğini ve kendininse sadece Kızılca Tuzla ile Makhram'ı istediğini söylemiştir (Öden, 1999: 52). Makhram denilen yer ise Makhramion yani Behram Kale'dir. Bu teklifin üzerine Orhan Gazi, Dursun Bey ile birlikte Balıkesir'e doğru gelmiştir. Orhan'ın hareketini duyan Demirhan Bey, Balıkesir'den Bergama'ya kaçmıştır. Burada Dursun Bey abisi tarafından öldürülmüştür (Akkuş, 2001: 6). Bunun üzerine Karesi Beyliği'nin ileri gelenleri Orhan Bey'e Osmanlı'ya katılmak istediklerini bildirmişler ve böylece 1335 yılında başlayan Karesi'nin Osmanlı'ya ilhakı 1361 yılında tamamlanmıştır (Uzunçarşılı, 1995: 80).

Karesi, Osmanlı'ya dâhil olduktan sonra Orhan Bey burayı müstakil bir sancak yapıp yönetimini de Süleyman Gazi'ye vermiştir. Oldukça büyük ve

kuvvetli bir donanması ve hem Marmara hem Ege'de kıyı sahilleri olan Karesi Beyliği'nin topraklarına ilhakı Osmanlı Beyliği'ni askeri ve siyasi açıdan oldukça güçlendirmiştir. Karesi ileri gelenlerinden Hacı İlbey, Evrenos Bey, Gazi Fazıl Beyler, Osmanlı egemenliğine geçtikten sonra da Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa'ya Rumeli'ye geçişi sırasında destek vermişlerdir. Süleyman Paşa Hacı İlbey, Evrenos Bey, Gazi Fazıl Bey ve Ece Beyler'le beraber 1353 yılında Çimpe Kale'sini fethederek Rumeli'ye açılmak için önemli bir üs elde etmiştir (Mutaf, 2003: 7). Bundan sonra Evrenos Bey ve Hacı İlbey Gelibolu civarında Konur-Hisar ve ardından Burgaz'a yerleşerek Keşan ve Dimetoka'ya akınlarda bulunmuşlardır. Evrenos Bey Keşan ve Dimetoka'dan sonra Gümülcüne'yi de fethetmiştir (Çiftçi, 2008:102).

I. Murad Karesi bölgesini bir sancak idaresi etrafında toplamış ve 1839'da oğlu Yakup Bey'e vermiştir (Sevim, 1993: 40/8). Yıldırım Bayezid, Saruhamanoğulları Beyliği'ni de topraklarına katmasının ardından Saruhan ve Karesi'yi birleştirerek oğlu Ertuğrul'a vermiştir (Çiftçi, 2008:102). Daha sonra buranın yönetimine Bayezid'in oğullarından bir diğeri olan İsa Bey getirilmiştir. 1393'te ise Karesi ve Saruhan yeniden ayrılmış, Karesi yeni kurulan Anadolu Eyaleti'ne bağlanmıştır. 1402 yılında Osmanlı Devleti ve Timur arasında yapılan Ankara Muharebesi'nde Karesi kuvvetleri, Osmanlı ordusu içinde savaşmış ancak savaş yenilgiyle sonuçlanmıştır. Bu olayın ardından Karesi bölgesi Timur ordusunun saldırılarına maruz kalmıştır. Timur'un kendilerine bağımsızlık verdiği öteki beylikler gibi Karesi Beyliği, yeniden bir canlanma dönemi yaşamamıştır. Bu durum Timur'un Anadolu'dan çekilmesine kadar devam etmiş, Çelebi Mehmed'in tekrar devleti toparlamasıyla da son bulmuştur.

Devlet tam toparlanmışken Anadolu'nun genelinde yaşanan kıtlık, 1494 ile 1503 yılları arasında Balıkesir ve çevresini de etkilemiştir. Ayrıca bölgede 1525 yılından 1527'ye kadar 3 mahsul yılında çekirge felaketi ve 21 Eylül 1577 tarihinde de şiddetli bir deprem olmuştur.

1596'dan 1610'a kadar olan dönemde, Anadolu'daki Celali isyanları sonucu doğudan batıya doğru göç eden Yörüklerin bir kısmı Balıkesir

yöresine gelmiştir. 1816 'da Karesi Sancağı, Anadolu Eyaleti'nden ayrılarak kurulan Hüdavendigâr-Kocaeli Eyaleti'ne bağlanmış ve böylece mütesellimler tarafından yönetilmeye başlanmıştır (Uzunçarşılı, 2000: 125). Ardından 1841 yılında, bu eyaletin yenilenmesiyle kurulan Hüdavendigâr Eyaleti'ne bağlanmıştır.

Hüdavendigâr Eyaleti sekiz livaya ayrılmış, bunlardan birisi de Karesi Livası olmuştur. 1845 yılında Karesi ile Saruhan sancağının birleşmesiyle başka bir eyalet oluşmuş ancak bu eyalet de 1847 yılında kaldırılarak, Karesi yeniden Hüdavendigâr eyaletine bağlanmıştır.

1864'de çıkarılan "Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi" ile Osmanlı'da eyaletler kaldırılarak "vilayet" sistemine geçilmiştir. Hüdavendigâr eyaleti de Kocaeli ve Bilecik'in kendisinden ayrılmasının ardından vilayet olmuştur (Mutaf, 2003: 18). Karesi ise bu dönemde Hüdavendigâr vilayetine bağlı bir sancak iken 1881–1888 yılları arasında vilayet olarak vali tarafından idaresine başlanmıştır (Uzunçarşılı, 2000: 125). 1888-1909 yılları arasında Hüdavendigâr vilayetine bağlı bir sancak olan Karesi 1909 yılında bağımsız bir sancak haline gelmiştir (Uzunçarşılı, 2000: 125). Bütün bu değişimler esnasında İvrindi her zaman Karesi'ye bağlı bir kazadır.

Karesi ve aynı zamanda İvrindi bölgesi, 19. ve 20. yüzyıllarda iki büyük göç almıştır. Birincisi 93 Harbi olarak bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus harbi sonrasındadır. Savaş sonrasında Balkanlar'dan kitleler halinde göçmen gelmiştir. Balıkesir'e ilk göç Kırım'dan olmuştur. Bugün hala İvrindi ve Balıkesir'de "93 Muhacirleri" olarak bilinen birtakım kişiler vardır. İkinci göç dalgası ise I. Dünya savaşı sonrasında olmuştur. İvrindi'de de bu göç dalgasıyla bölgeye gelmiş aileler vardır.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunanlılar'ın İzmir'i işgali'nin ardından, 16 Mayıs'ta işgal haberi telgraf ile Balıkesir'e de ulaşmıştır. 17 Mayıs günü Alaca Mescit'te toplantı yapılmasına karar verilerek ertesi gün burada Vehbi Bolak Bey önderliğinde 41 kişiden oluşan Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti kurulmuştur. Yunan orduları, 29 Mayıs 1919

tarihinde Ayvalık taraflarına bir çıkarma yapmışlardır. 26–31 Temmuz 1919 ve 16–22 Eylül tarihlerinde I. ve II. Balıkesir Kongreleri düzenlenerek bölgede Kuva-yı Milliye birlikleri oluşturulmuştur. 22 Haziran 1920 tarihinde ise Yunan orduları Soma-Akhisar cephesine karşı taarruza geçmiştir. Bu cephenin dağılmasının ardından Yunan orduları, 30 Haziran 1920 tarihinde hem Balıkesir şehrini hem de Bigadiç'i ele geçirmişler ancak 6 Eylül 1922 tarihinde Balıkesir işgalden kurtulmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra, 1923 yılında bütün sancakların il olmasıyla Karesi ili kurulmuştur. 1926 yılında ilin adı Balıkesir olmuş, İvrindi'de bu ilin ilçelerinden biri olarak günümüze kadar gelmiştir.

4.1. 2. İvrindi Temettuat Defteri

Başbakanlık Osmanlı arşivinde bulunan 17.747 defterin 17.667 si 1260–61 yıllarında aittir. Yalnızca 75 tanesi ilk sayım olan 1256 yılındaki sayımlar sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak bu 75 defterden 24'ünün sayımı 1256 yılında başlamakla beraber 1261 yılında tamamlanmıştır. (Bu bilgi Ali Fuat Karaman'a ait "XIX. yüzyıl ortalarında Ankara vilayetine bağlı Ayaş kazasının sosyal ve iktisadi durumu" adlı basılmamış yüksek lisans tezinde (2006) bulunmaktadır. Ayrıca aynı tezde sayfa 8–12 arasında bu defterlerin hangi defterler olduğu, katalog numaraları ve sayfa adetleri gibi daha ayrıntılı bilgi de bulunmaktadır.)

İvrindi Temettuat Defteri Babakanlık Osmanlı Arşivinde "ML. VRD. TMT. d 08276" katalog numarasıyla kaydedilmiştir. Defterin yazımına 1256 senesinde başlanmıştır. Bitiş tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır. 8276 nolu İvrindi Temettuat Defteri 26cm eninde 76cm uzunluğunda ve 200 sayfadır. Ancak defterin 84 ve 85 inci sayfalarının bir kısmı muhtemelen tahribattan dolayı kesilmiştir. Bu sebeple Çarkacı karyesinin kayıtlarında 15 hane eksiktir.

Defterin kapağında "*Defter-i Kaza-i İvrindi*" yazmaktadır. Kayıtlar başlamadan ise hangi kazaya ait olduğu ve ihtiva ettiği bilgilerle alakalı şu yazı bulunmaktadır:

“Bilütfihî Tealâ bu defa ()¹ buyrulan Tanzîmât-ı Hayriye usûl-i seniyyesine tatbîkân müceddeden tahrîr-i emlâk ve nüfûslarına irâde-i seniyyeye ta'alluk eden Karesi sancağında kâin kazalardan İvrindi kazasının hâvî olduğu kurâlarının emlâk ve arâzî ve temettuât-ı hakikiyelerini mübeyyin müfredâtlu defteridir. Ber vech-i âtî beyân olunur.”(T.M.T 8276: 6).

Bundan sonra ilk olarak Korucu köyü ve hane reisleri kaydedilerek başlanmıştır.

Köyler kaydedilirken öncelikle isimleri ve tabi oldukları kaza yazılır. Örneğin ilk köy olan Korucu *“Karye-i Korucu Tabi-i Kaza İvrindi”* yazısıyla başlamaktadır. Bunun ardından defterin genelinde ilk olarak varsa köydeki imam veya hatib gibi görevliler kaydedilmiştir. En son kayıtlarda ise eşleri vefat etmiş olduğundan hane reisi olarak yazılan kadınlar ve sabi çocuklar vardır.

Hane reislerine ait kayıtlar tutulurken belli bir düzen izlenmiştir. En üste kaçınıcı hane olduğu ve hane numarası sayıyla yazıldıktan sonra altına hane reisinin dış görünümü ve ardından aile adı, varsa lakabı, kendi adı ve babasının adı yazılmıştır. Ancak bazen de *“Berberoğlu kısa boylu köse sakallı Kambur İsmail veled-i İbrahim”* (T.M.T 8276: 192) örneğindeki gibi aile isimleri önce yazılmış ardından dış görünüşleri tarif edildikten sonra lakapları, hane reislerinin isimleri ve baba adları kaydedilmiştir. Kiresun köyünde böyle yazımlara daha çok rastlanmaktadır.

Hane reisiyle ilgili açıklamalar da genelde hane numaralarının hizasına yazılmıştır. Bu açıklamalar *“İmam-ı karye olduğundan salyane alınmadığı”* *“sabi olduğu için salyane alınmadığı”*, *“karyenin deştbanı olduğundan salyane alınmadığı”* örneklerinde olduğu gibi neden salyane alınmadığını belirtebildiği gibi, *“fukara, alil, amelmande, dul karı”* gibi ayırt edici bir özelliğiyle alakalı da olabilir. Aynı yere yazılmış açıklama olarak kabul edilebilecek diğer bazı bilgiler de *“redif asker, asker-i muntazam, süvari-i*

¹8276 nolu defterde bu kısım net olmadığından okunamamıştır.

muntaẓam ve topçu”da olduğu gibi hane reisinin mesleğini bildirenlerdir. Bir de eğer emlâk veya hayvanatı müşterek ise bu durumu açıklayan bilgiler de hane numarası hizasına yazılmıştır. Örnek olarak Yürekli karyesinden İnceoğlu İsmail’in kaydında geçen “*karındaşıyla müşterek*” (T.M.T 8276: 82) yazısı verilebilir.

Hane reisinin adı ve dış görünümü yazıldıktan sonra ise altına öncelikle sahip olduğu emlâkı ayrıntılarıyla yazılmıştır. Buna örnek olmak üzere Korucu karyesinde Berberoğlu orta boylu kır sakallı Rençber Mustafa veled-i Mehmed’in (T.M.T 8276: 6) emlâkı aşağıda verilmiştir.

Tarla (5)	Bağı (2)
Dönüm	Dönüm
15	2
Kıymet	Kıymet
72	130
Mezru’ Hali	
2	13

Eğer bu emlâk ile ilgili herhangi bir açıklama varsa o da der kenar edilmiştir. Mesela Yenice-i Kebir karyesinde kayıtlı Hacı Ahmedoğlu Emin’in değirmenin yanına açıklama olarak “*harap*” ifadesi, isminin üstüne de yine aynı amaçla “*üvey oğluyla müşterek*” (T.M.T 8276: 131) yazılmıştır.

Emlâklardan sonra hane sahibine ait büyükbaş hayvanlar yazılmıştır. Bunlar cinslerine göre “*camus öküzü*”, “*camus ineği*”, “*sığır ineği*”, “*sığır öküzü*” gibi ayrı ayrı kaydedilmiş, altına da sayıları ve kıymetleri belirtilmiştir. Büyükbaş hayvanları ise ağnam ve keçi gibi küçükbaş hayvanlar, ardından da tay, kısarak ve merkep gibi yük ve binek hayvanları takip etmiştir. Bunların alt kısımlarına da yine sayısı ve kıymeti yazılmıştır. Kısarak ve merkep gibi hayvanların yavrularının olması durumunda “*sıpalı merkep*”, “*taylı kısarak*” gibi yanlarına açıklama yapılmıştır.

İvrindi Temettuat Defteri’nde emlâk ve hayvanlardan sonra hane sahibine ait zeytin ağaçlarının bilgisi bulunmaktadır. Zeytin ağaçları “*zeytun eşcarı*” şeklinde kaydedilirken, senelik çıkan yağ “*Hâsil revgan*” veya

“*Hâsılat-ı senevîsi*” şeklinde kıyye olarak belirtilmiştir. Yine ağaçlar ve gelirleriyle alakalı herhangi bir ayrıntı varsa o da yanına eklenmiştir. Örneğin Karye-i Çepiş’de Hacı Haliloğlu Mehmed’e ait kayıta zeytin ağaçlarının sayılarının yanında “*Beş destisi karye civarında vaki cisrin tamirine vakıf idiğü*” (T.M.T 8276: 69) şeklinde bir açıklama vardır.

Emlâk ve hayvanların ayrı ayrı yazımının ardından haneye ait kaydın en altına bunların toplam kıymetleri ve temettuatı yazılmıştır. Vergisi ise genelde tarlanın veya bağın hemen alt kısmına denk gelen yerde gösterilmiştir.

Defterde emlâk ve arazilerin toplam kıymeti hesaplanırken, toplama hataları da yapılmıştır. Örneğin Ergama köyünden uzun boylu kır sakallı Gedikoğlu Rençber Hüseyin’in (T.M.T 8276: 45) hayvanatı toplamı 510 kuruş iken deftere 810 kuruş olarak kaydedilmiş, o da sahib olduğu mal varlığı toplamının 1610 yerine 1910 kuruş yazılarak, yanlış hesaplanmasına sebep olmuştur.

Hanelerin hepsi tek tek kaydedildikten sonra köylere ait kaydın en sonuna tüm hanelerin emlâk, hayvanat, temettuat ve vergilerin toplam miktarı yazılmıştır. Aynı uygulama kazanın geneli için tüm karyeler kaydedildikten sonra defterin sonunda yapılmıştır. İvrindi temettuat defterinin en son sayfasında ise defteri yazan memurun adı bulunmaktadır. Memurun adı yazılırken şu ifade kullanılmıştır: “*Bi-marifeti’l memurü’s-seyyid Mehmed Necib el-mevla*”

İvrindi Temettuat Defteri’nde İvrindi merkezi ve 21 köyünde yaşayan 1408 hane reisinin, mal varlıkları ve kazançları kaydedilmiştir. Bu defter İvrindi’nin Müslüman ahalisine ait olup, İvrindi adına kayıtlı Başbakanlık Osmanlı Arşivinde başka defter olmadığından gayr-i Müslim ahalinin durumu tespit edilememiştir.

4. 2. İvrindi'nin Sosyal Durumu

Temettuat defterleri, XIX. yüzyılda Osmanlı taşrasında en küçük birimler olan karyeler ve mahalleler dâhil, sayım yapılan bir bölgenin sosyal yapısının aydınlatılmasında kullanılabilecek zengin bir içeriğe sahiptir. Bu bağlamda 1840 yılında yapılan sayım sonucu ortaya çıkmış olan İvrindi temettuat defteri de, o yıllardaki nüfus durumunun, hane reisi olarak kaydedilen şahısların ve aile adlarının, lakap ve mesleklerin tespiti yoluyla İvrindi'nin sosyal yapısının ortaya konulmasına imkân tanımıştır.

Aile adları incelendiğinde, hangi sülalelerin yaygın olduğu ve bugün varlıklarını sürdürüp sürdüremedikleri anlaşılabilir. Yine bu isimlerin bazıları ailenin genel bir özelliği, bazıları da ailelerin göç ettiği bölgeler hakkında bilgi vermektedir. Bu konuda hane reislerinin lakapları da aydınlatıcı olmuştur. Bazı lakaplar ise kişilerin sosyal statüleri hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamıştır

Hane reislerinin isimlerinin tamamı incelendiğinde de, bölgede hangi isimlerin daha çok kullanıldığı bilgisine ulaşılabilmektedir. Bu çalışmada eşleri veya babaları vefat etmiş kadınlar da “hane reisi olarak kaydedilen kadınlar” başlığı altında ayrı olarak ele alınmıştır.

8276 nolu defterde kayıtlı bulunan toplam 1408 hane, bölgenin 1840 yıllarındaki genel nüfusunun ve tek tek incelendiğinde ise 21 köyün nüfuslarının ayrı ayrı tespitine imkân vermiştir. Ayrıca bu bilgilerle nüfusun yoğun olduğu bölgeler de ortaya çıkmıştır.

İvrindi'nin sosyal durumu, takip eden kısımda defterden elde edilen veriler ışığında ve hane reislerinin isimleri, lakaplar, nüfus ana başlıkları altında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

4. 2. 1. Hane Reislerinin İsimleri

4. 2. 1. 1. Hane Reisi Olarak Kaydedilen Erkek İsimleri

İvrindi Temettuat Defteri'nde vergi ödemekle yükümlü 1408 hane reisi belli bir düzen içerisinde kaydedilmiştir. “*Uzunca boylu köse sakallı Kaşallıoğlu Süleyman veled-i Mehmed*” (T.M.T 8276: 53) örneğinde olduğu gibi, hane reislerinin isimlerden önce dış görünüşleri tarif edildikten sonra aile isimleri yazılmıştır. Hane reislerinin isimlerinin ardından ise baba adları yazılmıştır. Bazen de “*Berberoğlu kısa boylu köse sakallı kambur İsmail veled-i İbrahim*” (T.M.T 8276: 192) örneğindeki gibi aile isimleri önce yazılmış ardından dış görünüşleri tarif edildikten sonra lakapları ve hane reislerinin isimleriyle, baba adları yazılmıştır.

Defterin tamamının transkripsiyonunun tamamlanmasıyla hangi köylerde hangi isimlerin hane reisi olarak kaydedildiği bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca bu bilgiler ışığında hangi isimlere daha yoğun olarak rastlandığı ortaya çıkmış ve bunları içeren çizelgeler oluşturulmuştur.

Çizelge 2. İvrindi Merkez ve Köylerinde Kullanılan Erkek İsimleri

İSİM	KULLANIM SIKLIĞI	YÜZDESİ %	İSİM	KULLANIM SIKLIĞI	YÜZDESİ %
Korucu					
Mehmed	41	25.3	Ömer	2	1.2
Mustafa	31	19.1	Abdullah	1	0.6
İsmail	18	11.1	Feyzullah	1	0.6
Ahmed	16	9.9	Hidayed	1	0.6
Ali	13	8.0	Mehmed Ali	1	0.6
Hüseyin	7	4.3	Ramazan	1	0.6
Hasan	5	3.1	Salih	1	0.6
İbrahim	5	3.1	Yakup	1	0.6
Osman	4	2.5	Yusuf	1	0.6
Halil	3	1.9	Ziya	1	0.6
Numan	2	1.2			
Ergama					
Ali	20	16.9	Abdi	2	1.7
Mustafa	16	13.6	Abdullah	2	1.7
Hüseyin	14	11.9	Hasan	2	1.7
İsmail	14	11.9	Bekir	1	0.8
Mehmed	13	11.0	Ebubekir	1	0.8
Ahmed	6	5.1	Eyyüb	1	0.8

İbrahim	5	4.2	Kadri	1	0.8
Halil	4	3.4	Nasuh	1	0.8
Osman	4	3.4	Ömer	1	0.8
Süleyman	4	3.4	Ziya	1	0.8
Yağlılar					
İbrahim	6	12.2	Abdullah	2	4.1
Mustafa	6	12.2	Süleyman	2	4.1
Ali	5	10.2	Ahmed	1	2.0
Mehmed	5	10.2	Eyyüb	1	2.0
Halil	4	8.2	Hasan	1	2.0
İsmail	4	8.2	Musa	1	2.0
Hüseyin	3	6.1	Veli	1	2.0
Ömer	3	6.1			
Osman Köyü					
Mustafa	6	16.2	Osman	2	5.4
Hüseyin	5	13.5	Bekir	1	2.7
İsmail	5	13.5	Halil	1	2.7
Ali	3	8.1	Hasan	1	2.7
İbrahim	3	8.1	Mehmed Ali	1	2.7
Mehmed	3	8.1	Ömer	1	2.7
Ahmed	2	5.4	Süleyman	1	2.7
İvrindi					
Mehmed	9	14.5	Abdullah	3	4.8
Mustafa	8	12.9	Ömer	2	3.2
Hüseyin	7	11.3	Zeliha	1	1.6
İbrahim	6	9.7	Yakup	1	1.6
Halil	6	9.7	Veli	1	1.6
Ali	4	6.5	Said	1	1.6
Ahmed	4	6.5	Numan	1	1.6
Osman	3	4.8	Mehmed Ali	1	1.6
Hasan	3	4.8	İsmail	1	1.6
Dadalar					
Halil	1	14.3	Salih	1	14.3
Hüseyin	1	14.3	Süleyman	1	14.3
Mehmed	1	14.3	Yusuf	1	14.3
Osman	1	14.3			
Çepiş					
Mehmed	9	18.8	İbrahim	2	4.2
Mustafa	8	16.7	Ahmed	1	2.1
Hüseyin	6	12.5	Hasan	1	2.1
Halil	5	10.4	Süleyman	1	2.1
İsmail	5	10.4	Veli	1	2.1
Ali	4	8.3	Yusuf	1	2.1
Osman	3	6.3			
Geçmiş					
Ahmed	6	18.2	Ali Musa	1	3.0
Mehmed	6	18.2	Halil	1	3.0

Hüseyin	5	15.2	Hasan	1	3.0
İsmail	5	15.2	İbrahim	1	3.0
Ali	2	6.1	İlyas	1	3.0
Veli	2	6.1	Mehmed Ali	1	3.0
Yusuf	1	3.0			
Yürekli					
Ali	5	13.2	Abdullah	1	2.6
Halil	5	13.2	Hasan	1	2.6
Hüseyin	5	13.2	Hüseyin Veli	1	2.6
İsmail	4	10.5	Mehmed Ali	1	2.6
Mustafa	4	10.5	Osman	1	2.6
Ahmed	2	5.3	Ömer	1	2.6
İbrahim	2	5.3	Süleyman	1	2.6
Mehmed	3	7.9	Yusuf	1	2.6
Çarkacı					
Ali	6	12.5	Ömer	2	4.2
Mustafa	6	12.5	Emin	1	2.3
Hüseyin	5	10.4	İbrahim	1	2.3
Mehmed	5	10.4	Süleyman	1	2.3
Ahmed	3	6.3	Veli	1	2.3
İsmail	3	6.3	Yakup	1	2.3
Osman	3	6.3	Yusuf	1	2.3
Hasan	2	4.2	Abdurrahman	1	2.3
Mahmud	2	4.2			
Ayaklu					
Mehmed	10	19.2	Hasan	2	3.8
Hüseyin	8	15.4	Osman	2	3.8
Mustafa	7	13.5	Ömer	2	3.8
İsmail	6	11.5	Süleyman	2	3.8
İbrahim	5	9.6	Emin	1	1.9
Halil	3	5.8	Veli	1	1.9
Ali	2	3.8	Yakup	1	1.9
Kınık					
Mustafa	7	25.0	Yakup	2	7.1
Süleyman	4	14.3	Abdullah	1	3.6
Ali	3	10.7	İbrahim	1	3.6
Hüseyin	3	10.7	Mehmed	1	3.6
İsmail	2	7.1	Osman	1	3.6
Salih	2	7.1	Halil	1	3.6
Yenice-İ Sagir					
Mehmed	7	25.9	Ahmed	1	3.7
Ali	4	14.8	Emin	1	3.7
İbrahim	4	14.8	Ömer	1	3.7
Hüseyin	2	7.4	Salih	1	3.7
İsmail	2	7.4	Süleyman	1	3.7
Mustafa	2	7.4	Yakup	1	3.7

Fındık					
Mustafa	6	35.3	Ali	1	5.9
Mehmed	4	23.5	Ömer	1	5.9
Ahmed	2	11.8	Süleyman	1	5.9
Halil	2	11.8			
Gömeniç					
Mehmed	2	20.0	İsa	1	10.0
Ali	1	10.0	İsmail	1	10.0
Emin	1	10.0	Musa	1	10.0
Halil	1	10.0	Yakup	1	10.0
Hüseyin	1	10.0			
Malluca					
Mehmed	13	20.0	Yusuf	2	3.1
İsmail	9	13.8	Abdullah	1	1.5
Mustafa	8	12.3	Emin	1	1.5
Halil	6	9.2	Eyyüb	1	1.5
Ali	4	6.2	Salih	1	1.5
İbrahim	4	6.2	Sami	1	1.5
Ahmed	3	4.6	Süleyman	1	1.5
Hüseyin	3	4.6	Yahya	1	1.5
Ömer	3	4.6	Yakup	1	1.5
Osman	2	3.1			
Bozviran					
Mehmed	13	21.7	Yakup	2	3.3
Mustafa	7	11.7	Yusuf	2	3.3
Hasan	5	8.3	Emin	1	1.7
İsmail	5	8.3	Himmed	1	1.7
Ali	4	6.7	Musa	1	1.7
Hüseyin	4	6.7	Ömer	1	1.7
Halil	3	5.0	Sami	1	1.7
İbrahim	3	5.0	Süleyman	1	1.7
Ahmed	2	3.3	Veli	1	1.7
Osman	2	3.3	Yahya	1	1.7
Yenice-İ Kebir					
Mehmed	26	26.3	Osman	2	2.0
İsmail	12	12.1	Yakup	2	2.0
Ali	11	11.1	Abdullah	1	1.0
Mustafa	11	11.1	Arif	1	1.0
Hüseyin	8	8.1	Emin	1	1.0
Halil	5	5.1	Mehmed Ali	1	1.0
İbrahim	5	5.1	Memiş	1	1.0
Ahmed	3	3.0	Musa	1	1.0
Hasan	3	3.0	Reşid	1	1.0
Ömer	3	3.0	Yusuf	1	1.0
Kayapa					
Mehmed	16	18.2	Süleyman	3	3.4
Halil	11	12.5	Yusuf	2	2.3

Mustafa	8	9.1	Emin	1	1.1
İbrahim	7	8.0	Mehmed Ali	1	1.1
İsmail	7	8.0	Rüstem	1	1.1
Ali	6	6.8	Solak	1	1.1
Hüseyin	6	6.8	Abdullah	1	1.1
Ahmed	5	5.7			
Hasan	3	3.4			
Osman	3	3.4			
Ömer	3	3.4			
Sarıbeyler					
Mustafa	29	18.1	Süleyman	6	3.8
Mehmed	28	17.5	Yusuf	5	3.1
Ali	21	13.1	Ömer	2	1.3
İbrahim	15	9.4	Şerif	2	1.3
Hüseyin	14	8.8	Cafer	1	0.6
İsmail	14	8.8	Emin	1	0.6
Osman	7	4.4	Hafız	1	0.6
Ahmed	6	3.8	Himmed	1	0.6
Hasan	6	3.8	Musa	1	0.6
Kiresun					
Mehmed	39	20.9	Ramazan	2	1.1
Mustafa	28	15.0	Salih	2	1.1
İsmail	19	10.2	Abdi	1	0.5
İbrahim	18	9.6	Abdullah	1	0.5
Ali	16	8.6	Emin	1	0.5
Hüseyin	10	5.3	İdris	1	0.5
Ahmed	9	4.8	Mehmed L	1	0.5
Hasan	8	4.3	Mehmed Şerif	1	0.5
Osman	8	4.3	Receb	1	0.5
Halil	6	3.2	Sami	1	0.5
Süleyman	3	1.6	Tahsin	1	0.5
Veli	3	1.6	Yahya	1	0.5
Mehmed Ali	2	1.1	Yakup	1	0.5
Musa	2	1.1	Yusuf	1	0.5
Kaşal					
Mehmed	10	20,8	Hasan	2	4,2
Mustafa	8	16,7	İbrahim	2	4,2
Ali	4	8,3	Süleyman	2	4,2
Ömer	4	8,3	Abdulkadir	1	2,1
Halil	3	6,3	Emin	1	2,1
Hüseyin	3	6,3	Osman	1	2,1

Bu çizelgeden de anlaşılacağı üzere kaza genelinde Mehmed, Mustafa, Ali, İsmail gibi bazı isimler daha yoğun olarak kullanılmıştır. Çarkacı,

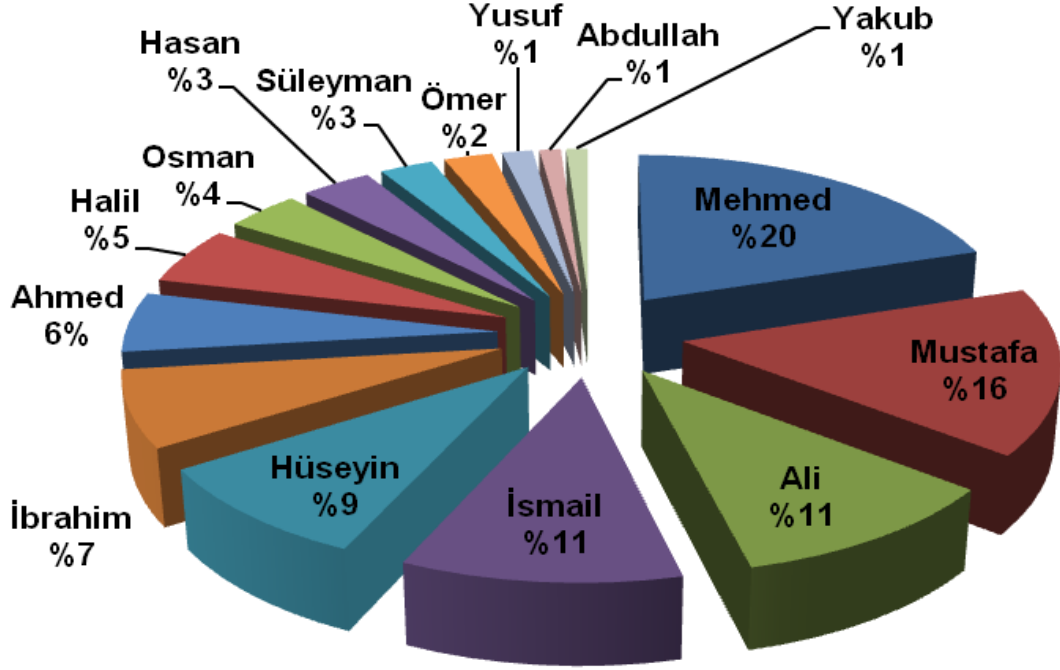
Yürekli ve Ergama dışındaki köylerde Mehmed veya Mustafa isimlerine en çok rastlanırken, bu köylerde “Ali” birinci sıradadır. Erkek hane reislerinin adları genel olarak incelendiğinde bunların ya bir peygamber ismi ya da dört halifenin isimlerinden olduğunu söylemek mümkündür. Bununla beraber defterde yalnızca birer kez geçmiş isimler de vardır. Bunlara örnek olarak Arif, Cafer, Feyzullah, Said, Reşid, İsa, İlyas gibi isimleri vermek mümkündür. Bunlar gibi 21 adet şahıs ismi hane reisi olarak defterde yalnızca birer kez yazılmıştır. 5 isme iki, 6 isme üç kere rastlanmaktadır. Bununla ilgili çizelge ve isimlerin kullanım sıklığını yüzde olarak gösteren bir şekil aşağıda verilmiştir.

Çizelge 3. İvrindi Kazası Genelindeki Erkek İsimlerinin Kullanım Sıklığı

İSİM	KULLANIM SIKLIĞI	İSİM	KULLANIM SIKLIĞI
Mehmed	264	Bekir	2
Mustafa	206	Himmed	2
Ali	140	Mahmud	2
İsmail	139	Şerif	2
Hüseysin	121	Ziya	2
İbrahim	95	Abdulkadir	1
Ahmed	74	Abdurrahman	1
Halil	71	Arif	1
Osman	49	Cafer	1
Hasan	46	Ebubekir	1
Süleyman	35	Feyzullah	1
Ömer	32	Hafız	1
Yusuf	20	Hidayed	1
Abdullah	14	İdris	1
Yakup	14	İlyas	1
Emin	11	İsa	1
Veli	11	Kadri	1
Mehmed Ali	10	Mehmed Şerif	1
Salih	8	Memiş	1
Musa	7	Nasuh	1
Abdi	3	Receb	1
Eyyüb	3	Reşid	1
Numan	3	Rüstem	1
Ramazan	3	Said	1
Sami	3	Solak	1
Yahya	3	Tahsin	1

İvrindi Temettuat Defteri'nde 52 farklı erkek ismi hane reisi olarak kaydedilmiştir. Bu isimlerden en az dört kez tekrar edilmiş olanlar

dışındakilerin yüzdelerine ortalamaya katkısı, yüzde bir veya daha az olduğundan hazırlanan grafikte onlar bulunmamaktadır.

Şekil 1. İvrindi Kazası Genelindeki Erkek İsimlerinin Dağılımı.

Erkek hane reislerine ait bu veriler İçişleri Bakanlığı'na bağlı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün [http://www.nvi.gov.tr /Hizmetler/ Istatistikler, Isim_Istatistikleri.html](http://www.nvi.gov.tr/Hizmetler/Istatistikler,Isim_Istatistikleri.html) adlı web sayfasındaki 2006, 2008 ve 2010 yıllarında yaptığı istatistiklerle karşılaştırıldığında, erkek isimlerinin kullanım sıklığının geçen 170 seneye rağmen çok değişmediği görülecektir. XIX. yüzyıl ortalarında da bugün de, en çok kullanılan iki isim Mehmet ve Mustafa'dır. Yine bu istatistiklerde, günümüzde en çok kullanılan 5 erkek ismi arasında Ahmet, Ali ve Hüseyin de vardır. Ali ve Hüseyin isimlerini 1840–41 yıllarında İvrindi'de de, kullanım sıklığı olarak ilk beşte görmek mümkündür. Bu bulgular bize gösteriyor ki, eğer XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti sınırları dâhilinde yaşayan erkeklerin isimlerinin kullanım sıklığı üzerine bir çalışma yapılmış olsa, kuvvetle muhtemeldir ki yine en çok kullanılan isimler Mehmed ve Mustafa olacaktır.

4. 2. 1. 2. Hane Reisi Olarak Kaydedilen Kadın İsimleri

İvrindi Temettuat Defteri'nde, bazı köylerde eşleri vefat etmiş veya evli olmayıp babaları vefat etmiş kadınlar, hane reisi olarak kaydedilmişlerdir. Bu kadınlar 'Müteveffa Hacı Ahmedoğlu zevcesi Ayşe (TMT 8276: 167)' örneğinde olduğu gibi, kaydedilirken önce kimin zevcesi oldukları ve daha sonra varsa lakapları ve en son isimleri yazılmıştır. Bazıları ise, 'Müteveffa Kahveci Osman kerimesi Ayşe (TMT 8276: 116)' deki gibi, kimin kızı oldukları belirtilerek kaydedilmişlerdir. Hane reisi olarak kaydedilen yalnızca 51 kadın olduğu için isimler köy köy değil, hepsi bir araya getirilerek tablolştırılmıştır.

Çizelge 4. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Reisi Olarak Kaydedilen Kadın İsimleri ve Kullanım Sıklıkları

KÖY ADI	KADIN İSMİ	MEVCUDU	KÖY ADI	KADIN İSMİ	MEVCUDU
Korucu	Ayşe	4	Yenice-i kebir	Reyhan	1
	Fatma	1	Kayapa	Fatma	1
	Raziye	1		Hatice	1
Kaşal	Fatma	1		Ümmügülsüm	1
Yağlılar	Atike	1	Sarıbeyler	Ayşe	1
	Fatma	1		Fatma	1
	Vahide	1		Hatice	1
	Zeliha	1		Vahide	1
Ergama	Havva	2		Zahide	1
	Ayşe	1	Kiresun	Hatun	1
	Fatma	1	Çepiş	Ayşe	1
Osmanköy	Şerife	1	Çarkacı	Fatma	2
	Ayşe	1		Emine	1
	Fatma	1		Şerife	1
İvrindi	Hatice	1	Yenice-İ Sagir	Ayşe	1
	Fatma	1		Hatice	1
	Emine	1			
	Zeliha	1			
Ayaklu	Ayşe	1			
	Emine	1			
	Zeliha	1			
Geçmiş	Ayşe	2			
Fındık	Fatma	1			
Malluca	Ayşe	2			
	Vahide	1			
Yenice-i kebir	Fatma	2			
	Ayşe	1			

Bu çizelgeden de anlaşıldığı gibi 8276 nolu İvrindi Temettuat Defteri'ndeki 22 köyün 17'sinde kadınlar da hane reisi olarak yazılmıştır. Kadın hane reisi sayısının en fazla olduğu Korucu (6)'yu sırasıyla Sarıbeyler (5), Ergama (4), İvrindi (4), Yenice-i Kebir (4) ve Çarkacı (4), Ayaklu (3), Malluca (3), Kayapa (3), Yenice-i Sağır (2), Osmanköy (2) takip etmektedir. Kiresun, Çepiş, Kaşal ve Fındık'ta ise sadece birer kadın hane reisi vardır. Erkek isimlerinde olduğu gibi, kadın isimlerinde de bazıları daha çok kullanılmıştır. Kadın isimlerinin kullanım yoğunluğu ve yüzdeleri aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge 5. İvrindi Genelinde Hane Reisi Olarak Kaydedilen Kadın İsimlerinin Dağılımı

İSİM	MEVCUT	YÜZDESİ %
Ayşe	15	29,4
Fatma	13	25,5
Hatice	4	7,8
Emine	3	5,9
Vahide	3	5,9
Zeliha	3	5,9
Havva	2	3,9
Şerife	2	3,9
Atike	1	2,0
Hatun	1	2,0
Raziye	1	2,0
Reyhan	1	2,0
Ümmügülsüm	1	2,0
Zahide	1	2,0

Görüldüğü gibi Ayşe ve Fatma çok yoğun olarak kullanılan isimlerdir. Hatice, Emine, Vahide ve Zeliha da çok kullanılan isimlerdendir. Kadın aile reislerinin isimlerinin de çoğunlukla Hz. Muhammed'in ehl-i beytinden kadın isimleri olması İvrindi kazasında XIX. yüzyılda isim vermede dini faktörlerin etkin olduğunu işaret etmektedir.

4. 3. Aile Adları

Temettuat defterlerinden elde edilebilecek önemli bir bilgi de, defterin düzenlendiği bölgede var olan ailelerin adlarıdır. İvrindi kazasına ait temettuat defterinde hane reislerinin isimleri kaydedilirken mensubu oldukları ailelerin adlarıyla beraber kaydedilmişlerdir. Defterde çoğunlukla “*Uzun boylu köse sakallı Dumanoğlu Mehmed veled-i Osman*” (TMT 8276: 9) örneğinde olduğu gibi aile adları dış görünüş tarif edildikten sonra yazılmıştır. Daha küçük bir kısmında ise ilk önce aile ismi yazılmıştır. Buna örnek olarak da Kayapa karyesinden “*Keleşoğlu orta boylu kara sakallı İsmail veled-i Osman*” (TMT 8276: 144)’ı verebiliriz. Özellikle Kiresun köyünün kayıtları yazılırken bu sıralama kullanılmıştır.

Aile adları, bu bölgede yaşayan insanların sosyal statülerini tespit etmekte ve akrabalık bağlarını ortaya çıkarmakta kullanılabilecek önemli bir unsurdur. Bu isimler senelerce aile mensuplarını tanımlamakta kullanıldığı için ailelerle bütünleşmiş ve hatta bazıları soyadı kanununun çıkmasının ardından soyadı olarak da kullanılarak günümüze kadar gelmiştir. Yenice-i Kebir karyesinde soyadı kanunundan sonra Zorluoğulları “*Zorlu*”, Tosunoğulları “*Tosun*”, Zeybekoğulları “*Zeybek*” ve Kazakoğulları “*Kazak*” soyadlarını almışlardır. Kayapa karyesinde ise Akbaşoğulları “*Akbaş*”, Yörükoğulları “*Yörük*” ve Eskicioğulları “*Eski*” soyadlarını almışlardır. Bugün soyadlarını takip ederek bir bölgede akrabalık ilişkileri nasıl ortaya çıkarılabilirse, o gün için de aile adları buna imkân tanımaktadır.

Aile adı olarak kullanılan isimlerin birçoğu “*İsaoğlu, İsmailoğlu, Yusuf oğlu, Hamza oğlu*” örneklerinde olduğu gibi, daha önce yaşamış bir aile büyüğünün isminin yanına oğlu kelimesinin eklenmesiyle ortaya çıkmıştır. Bunların bir kısmında da “*Koca İsmailoğlu*”, “*Küçük Mehmedoğlu*” ve “*Köse Hasanoğlu*” ndaki gibi, yanına o aile büyüğünün şahsi bir özelliği eklenmiştir.

Aile isimleri ailelerin bazı özellikleri hakkında bilgiler vermesi açısından da önemlidir. Ele aldığımız İvrindi Temettuat Defteri’nin büyük bir çoğunluğunda “*Boduroğlu*”nda olduğu gibi, aile adlarını o ailenin genelinin

veya aile büyüğünün öne çıkan fiziki ya da ruhi bir özelliği oluşturmaktadır. Kuvvetle muhtemeldir ki bazı ailelerde mensup olan bireylerin bir kısmı yine bu özellikleri taşımaktadır.

İvrindi Temettuat Defteri'nde dikkati çeken bir başka unsur da, en çok kullanılan aile adının bile kullanım sayısının çok fazla olmamasıdır. Defterde en çok kullanılan aile ismi 5 karyede toplam 25 defa geçen Berberoğlu'dur. Ancak bu isim bir mesleği icra eden birinin çocuklarını nitelemesi ve İvrindi genelinde yaşamış birden fazla berber olma ihtimalinin yüksek olması sebebiyle, bu aile adını taşıyanların hepsini akraba kabul edemeyiz. Aynı şey defterde kullanım sıklığı açısından Berberoğlu'nu takip eden İmamoğlu, Hacıoğlu ve Demircioğlu isimleri için de geçerlidir. Bu isimler dışında, aile adlarının çoğunlukla 3 veya 4 kere tekrar edildiği ortaya çıkmaktadır. 109 adet aile adı ikişer, 311 aile adı ise yalnızca birer kez kaydedilmiştir. Sonuç olarak İvrindi kazası genelinde çok geniş sülalelerden ziyade daha küçük ailelerin olduğunu söylemek mümkündür.

Bundan sonraki kısımda aile adları kullanım sıklıkları ile birlikte çizelge olarak verilecektir.

Çizelge 6. İvrindi Merkez ve Köylerinde Kullanılan Aile İsimleri ve Kullanım Sıklıkları

Korucu Köyü			
Berberoğlu	5	Demircioğlu	1
Derikoğlu	5	Devecioğlu	1
Kaçaroğlu	5	Eğercioğlu	1
Koyun Ömeroğlu	5	Emir Ahmedoğlu	1
Arap Beşeoğlu	4	Gölcüoğlu	1
Duranoğlu	4	Hasanoğlu	1
Hatiboğlu	4	İmamoğlu	1
Ak Mehmedoğlu	3	İnceoğlu	1
Baltaoğlu	3	Kapusuzoğlu	1
Dumanoğlu	3	Kara Haliloğlu	1
Gümüšoğlu	3	Kara Mollaoğlu	1
Ömer Hacıoğlu	3	Kara Musaoğlu	1
Abdullohoğlu	2	Kara Yeğenoğlu	1
Avcı Ahmedoğlu	2	Kaşallıoğlu	1
Cengerdoğlu	2	Kel Ahmedoğlu	1
Çakalcioğlu	2	Kır Ağaoğlu	1
Çirakoğlu	2	Kırcalarlıoğlu	1

Derikoğlu	2	Kırkağaçlıoğlu	1
Eğrizade	2	Kırlıoğlu	1
Eskicioğlu	2	Koca Hasanoğlu	1
Eyvanoğlu	2	Kovacioğlu	1
Hacı Alioğlu	2	Koyunoğlu	1
Hüseyinbeşeoğlu	2	Köse Feyzullahoğlu	1
İbrahimioğlu	2	Köse Hasanoğlu	1
Kabakcioğlu	2	Kundakcioğlu	1
Kara Mustafaoğlu	2	Kurd Mehmedoğlu	1
Koca İmamoğlu	2	Kurdoğlu	1
Kulakoğlu	2	Manisalı	1
Mollaoğlu	2	Mehmedceoğlu	1
Nasuhioğlu	2	Molla Alioğlu	1
Ovalıoğlu	2	Müneccimoğlu	1
Yakanoğlu	2	Numanoğlu	1
Yörükoğlu	2	Ömeroğlu	1
Abbasoğlu	1	Palamudoğlu	1
Ahmedoğlu	1	Paşalıoğlu	1
Aliköseoğlu	1	Sakaroğlu	1
Arababdullahoğlu	1	Sapancioğlu	1
Arabacioğlu	1	Sarı Ayanoğlu	1
Araboğlu	1	Simavlıoğlu	1
Arıkoğlu	1	Soğanoğlu	1
Bodur Köseoğlu	1	Solak Mustafaoğlu	1
Boranoğlu	1	Terzioğlu	1
Cabbaroğlu	1	Velioğlu	1
Caferoğlu	1	Veziroğlu	1
Çobanoğlu	1	Yakupoğlu	1
Çömezoğlu	1	Yunusoğlu	1
Deli Halıloğlu	1	Zalimoğlu	1
Deli Smailoğlu	1		
Kaşal Köyü			
Halıloğlu	4	Emiroğlu	1
Kara Mustafaoğlu	4	Esiroğlu	1
Kurdoğlu	4	Hüseyinoğlu	1
Hacı Alioğlu	3	İsmailoğlu	1
İbrahimioğlu	2	Kara Hüseyinoğlu	1
İmamoğlu	2	Kara İsmailoğlu	1
Kınıklıoğlu	2	Kara Mehmedoğlu	1
Mehmedoğlu	2	Kırbaşoğlu	1
Memişoğlu	2	Kırkağaçlı	1
Osmanoğlu	2	Koca Alioğlu	1
Akdedeoğlu	1	Ömer Hacıoğlu	1
Arabacioğlu	1	Sarı Sakaloğlu	1
Çakıroğlu	1		
Yağlılar Köyü			
İmamoğlu	4	Hacı Velioğlu	1
Kocailıoğlu	4	Hacıoğlu	1
Karaca Alioğlu	3	İbrahim Beşeoğlu	1
Musaoğlu	3	İsmailoğlu	1
Abdullah Beşeoğlu	2	Koca İbrahimioğlu	1

Deremişoğlu	2	Koca Mehmedoğlu	1
Hayrah Hüseynoğlu	2	Mehmed Alioğlu	1
Kara Alioğlu	2	Mustafaoğlu	1
Karacalioğlu	2	Ortaköylü	1
Koca Hüseynoğlu	2	Ömeroğlu	1
Koca İsmailoğlu	2	Sarı İsmailoğlu	1
Osmanoğlu	2	Şahinoğlu	1
Çakıroğlu	1		
Ergama Köyü			
Berberoğlu	8	Duranoğlu	1
Emiroğlu	5	Emir Alioğlu	1
Hacı Alioğlu	4	Eyvanoğlu	1
Hacioğlu	4	Hacı Süleymanoğlu	1
Bekaroğlu	3	Halil Efendioğlu	1
Derelioğlu	3	Hamzaoğlu	1
Molla Osmanoğlu	3	Hatipoğlu	1
Sefaoğlu	3	İmam Alioğlu	1
Alpoğlu	2	Kadioğlu	1
Deli Hüseynoğlu	2	Kadiroğlu	1
Gedikoğlu	2	Kara Berberoğlu	1
Hacı Mehmedoğlu	2	Kara Dayıoğlu	1
İmamoğlu	2	Kara Mustafaoğlu	1
İzmirlioğlu	2	Karadayıoğlu	1
Koca Mehmedoğlu	2	Karagöloğlu	1
Kocabeyoğlu	2	Kasadoğlu	1
Kocaoğlu	2	Kel Hasanoğlu	1
Köse Ağaoğlu	2	Kırıköğlu	1
Mehmedoğlu	2	Koca Alioğlu	1
Seyid Ahmedoğlu	2	Koca Velioğlu	1
Akoğlu	1	Kocailioğlu	1
Alacaoğlu	1	Kocasalihoğlu	1
Alemeoğlu	1	Kovacioğlu	1
Berber Osmanoğlu	1	Köseoğlu	1
Bodur İsmailoğlu	1	Molla Bekiroğlu	1
Boduroğlu	1	Parmaksızoğlu	1
Cevvaloğlu	1	Sıkıoğlu	1
Çirakoğlu	1	Topal Haliloğlu	1
Deli Abdioğlu	1	Yalamaoğlu	1
Osman Köyü			
Farnoğlu	3	Haliloğlu	1
Nuhoğlu	3	İbrahimöğlu	1
Ali Köseoğlu	2	İmamoğlu	1
Kaşallioğlu	2	Karlıoğlu	1
Koca Mehmedoğlu	2	Kaşallı Mehmedoğlu	1
Alioğlu	1	Kethüdaoğlu	1
Arap Hasanoğlu	1	Kobakoğlu	1
Baş Delioğlu	1	Koca Bekiroğlu	1
Demircioğlu	1	Koca Süleymanoğlu	1
Hacı Mustafaoğlu	1	Kovancioğlu	1

İvrindi			
Topaloğlu	6	İsmailefendioğlu	1
Süleymanoğlu	4	İsmailoğlu	1
Yazıcıoğlu	4	Karabelaoğlu	1
Demirci Osmanoğlu	2	Karaçepişlioğlu	1
Haliloğlu	2	Keleşoğlu	1
Tabanoğlu	2	Kethüdaoğlu	1
Arabacıoğlu	1	Koca Ahmedoğlu	1
Arap Hasanoğlu	1	Kocabaşoğlu	1
Ayanoğlu	1	Kocabıyıkioğlu	1
Babuşcuoğlu	1	Kütahyalıoğlu	1
Berberoğlu	1	Mollaoğlu	1
Boşnakoğlu	1	Nalbandoğlu	1
Demici Ahmedoğlu	1	Osmanağaoğlu	1
Demircioğlu	1	Said Efendioğlu	1
Eyyuboğlu	1	Sinanoğlu	1
Fazlıoğlu	1	Tavşanoğlu	1
Gökalioğlu	1	Uzunoğlu	1
Hacimehmedoğlu	1	Yakupoğlu	1
Hacıoğlu	1	Yamak Haliloğlu	1
Hatiboğlu	1	Yusufoğlu	1
İmam Hasanoğlu	1		
Dadalar Köyü			
Ayvazoğlu	3	Kara İbrahimioğlu	1
İmamoğlu	1	Uzunoğlu	1
Çepiş Köyü			
Kabakcıoğlu	3	Dedeoğlu	1
Çirakoğlu	2	Deli Hüseyinoğlu	1
Eğrioğlu	2	Deligöz Süleymanoğlu	1
Hacı Haliloğlu	2	Hüseyinoğlu	1
Kara Hüseyinoğlu	2	İzmirlioğlu	1
Kara Velioğlu	2	Karavelioğlu	1
Kurdalioğlu	2	Kasaboğlu	1
Velibeyoğlu	2	Kocabaşoğlu	1
Velioğlu	2	Mehmedoğlu	1
Abdullahoğlu	1	Numanoğlu	1
Ahmedoğlu	1	Osman Beşeoğlu	1
Akbaşoğlu	1	Süleymanoğlu	1
Anbarcıoğlu	1	Sünnetcioğlu	1
Ayanoğlu	1	Toroğlu	1
Boduroğlu	1	Vidinlioğlu	1
Çerkesoğlu	1	Yamakoğlu	1
Çömezoğlu	1	Yusufoğlu	1
Geçmiş Köyü			
İmamoğlu	5	Hasanoğlu	1
Belenoğlu	3	Hüseyin Alioğlu	1
Gökhasanoğlu	3	Kabakcıoğlu	1
Hacıoğlu	2	Kandiloğlu	1
Molla Ömeroğlu	2	Karaköseoğlu	1
Yakupoğlu	2	Köle Mehmedoğlu	1

Ahmedoğlu	1	Köseoğlu	1
Alioğlu	1	Kurdoğlu	1
Berberoğlu	1	Molla Hüseyinoğlu	1
Beyoğlu	1	Musaoğlu	1
Cederlioğlu	1	Velioğlu	1
Halilağaoğlu	1		
Yürekli Köyü			
Cebecioğlu	3	Gökoğlu	1
İzmirlioğlu	3	İbrahimioğlu	1
Mazanoğlu	3	Kethüdaoğlu	1
Ali Ademoğlu	2	Kılınçoğlu	1
İmamoğlu	2	Koca Mehmedoğlu	1
İnce Karaoğlu	2	Kocabaşoğlu	1
Köse Mehmedalioğlu	2	Küçükoğlu	1
Muttaliboğlu	2	Malakoğlu	1
Alioğlu	1	Ramazanoğlu	1
Çörekcioğlu	1	Tabiboğlu	1
Dana Hüseyinoğlu	1	Torunoğlu	1
Dombaycioğlu	1		
Çarkacı Köyü			
Kalaycioğlu	4	Hüseyin Efendioğlu	1
Öksüzoğlu	3	Karavelioğlu	1
Çobanoğlu	2	Kırmızioğlu	1
Halil Beşeoğlu	2	Koca Alioğlu	1
Hüseyinoğlu	2	Kurdoğlu	1
Köse Mehmedoğlu	2	Ladiklioğlu	1
Macaroğlu	2	Musaoğlu	1
Alioğlu	1	Oğuzoğlu	1
Arabacioğlu	1	Sağıroğlu	1
Bağçevanoğlu	1	Süleymanoğlu	1
Hacı Hüseyinoğlu	1	Tüysüzoğlu	1
Halilbeşeoğlu	1	Uzunoğlu	1
Hasanoğlu	1		
Ayaklu Köyü			
Caferoğlu	6	Kadioğlu	1
Yunusoğlu	4	Kara İsmailoğlu	1
Deli Hüseyinoğlu	3	Kethüdaoğlu	1
Molla İbrahimioğlu	3	Koca Hüseyinoğlu	1
Molla Osmanoğlu	3	Kumbaroğlu	1
Akcaoğlu	2	Küçük Hüseyinoğlu	1
Balioğlu	2	Malakoğlu	1
Molla Hüseyinoğlu	2	Mehmedoğlu	1
Boduroğlu	1	Mollaosmanoğlu	1
Bölükbaşoğlu	1	Musaoğlu	1
Değirmencioğlu	1	Nalbandoğlu	1
Delibaşoğlu	1	Renikaroğlu???	1
Eğrioğlu	1	Salioğlu	1
Hacioğlu	1	Samibeşeoğlu	1
Halil Kethüdaoğlu	1	Samioğlu	1
Haliloğlu	1	Tabanoğlu	1

Hasanoğlu	1	Türkmenoğlu	1
Yenice-i sagir Köyü			
Kara Hasanoğlu	2	Karabaşoğlu	1
Manyaslıoğlu	1	Haliloğlu	1
Çakıroğlu	1	Hacı Hüseyinoğlu	1
Arab Hüseyinoğlu	1	Çakıroğlu	1
Molla Hasanoğlu	1	Kırdıkoğlu??	1
Dombayoğlu	1	Kırdıkoğlu???	1
Baladlıoğlu	1	Odabaşoğlu	1
Karamanoğlu	1	Yalın Ahmedoğlu	1
Manyaslıoğlu	1	Baladlıoğlu	1
Avşarlı Yakupoğlu	1	Kaçaroğlu	1
Çetmioğlu	1		
Kınık Köyü			
Arıkoğlu	2	Çolakoğlu	1
Danabaşoğlu	2	Dolaklıoğlu	1
Koca Mustafaoğlu	2	Haliloğlu	1
Poturoğlu	2	Kocabıyıkıoğlu	1
Ahmedoğlu	1	Mazanoğlu	1
Aldıçoğlu	1	Mekanoğlu	1
Araboğlu	1	Mustafaoğlu	1
Berberoğlu	1	Topaloğlu	1
Boduroğlu	1	Velioğlu	1
Fındık Köyü			
Derikoğlu	3	İmamoğlu	1
Kalyoncuoğlu	3	Yavaşoğlu	1
Ahmedoğlu	2	Yedinciöğlu	1
Tataroğlu	2	Yusufoğlu	1
Boduroğlu	1	Yutucuoğlu???	1
Gökçeoğlu	1		
Gömeniç Köyü			
Çelebioğlu	2	Sadıköğlu	1
Hasan İmamoğlu	2	Yaramazoğlu	1
Kıralıoğlu	1	Zaimoğlu	1
Köseoğlu	1		
Malluca Köyü			
Servedoğlu	5	Çıldıroğlu	1
Kalaycıoğlu	4	Hacı Haliloğlu	1
Alioğlu	2	Hacı Samioğlu	1
Emiroğlu	2	Hatiboğlu	1
Hacıoğlu	2	İbrahimioğlu	1
Karalarlıoğlu	2	Kabasakaloğlu	1
Koca Mehmedoğlu	2	Kadıoğlu	1
Mehmed Kethüdaoğlu	2	Kara Boduroğlu	1
Osmanoğlu	2	Kara Kethüdaoğlu	1
Yusufoğlu	2	KaraÇepişlioğlu	1
Ak Hüseyinoğlu	1	Koca Haliloğlu	1
Akçengerli	1	Osman Kethüdaoğlu	1

Arkinoğlu	1	Paşalıoğlu	1
Ayvazoğlu	1	Receboğlu	1
Azđinođlu	1	Tavşanoğlu	1
Bıçakcıoğlu	1	Torunoğlu	1
Bozoğlu Ali	1	Uzunoğlu	1
Bozokluoğlu	1	Velioğlu	1
Cebecioğlu	1		
Bozvıran Köyü			
Abdioğlu	1	Kara Hasanoğlu	4
Abdullahoğlu	1	Kara Hüseyinoğlu	3
Ayanoğlu	1	Kara İsmailoğlu	2
Boşnakoğlu	1	Karabıyıkıoğlu	1
Çaltıoğlu	5	Karadayıoğlu	1
Çelikoğlu	1	Kırılıoğlu	1
Dedeoğlu	1	Koca Mehmedoğlu	2
Delibaşoğlu	1	Koca Mollaoğlu	2
Dombay Alioğlu	1	Küçük Mehmedoğlu	4
Emiroğlu	1	Mehmedoğlu	1
Gökoğlu	1	Mollaoğlu	1
Hasanağaoğlu	1	Osmanoğlu	1
Hatiboğlu	1	Ömeroğlu	1
Himmedoğlu	1	Sabidoğlu	1
İmamoğlu	1	Sarı Ahmedoğlu	1
İzmirlioğlu	1	Sofuoğlu	1
Kara Halıloğlu	2		
Yenice-i kebir Köyü			
Himmedoğlu	4	Derminoğlu	1
Kobakoğlu	4	Dülgeroğlu	1
Alaca Kethüdaoğlu	3	Gölcüoğlu	1
Boduroğlu	3	Hacı Bozcaoğlu	1
Deli Alioğlu	3	Hamzaoğlu	1
Eğrioğlu	3	Hasanoğlu	1
Hacı Ahmedoğlu	3	Hatiboğlu	1
Mazanoğlu	3	Kara Köseoğlu	1
Molla Alioğlu	3	Kara Ömeroğlu	1
Pireoğlu	3	Karabacakoğlu	1
Arap Hasanoğlu	2	Karahanlıoğlu	1
Çoban Osmanoğlu	2	Karayağcıoğlu	1
Çobanoğlu	2	Kaşallı	1
Dalaklıoğlu	2	Kazakoğlu	1
İbişoğlu	2	Keleşoğlu	1
İvrindilioğlu	2	Kırıkıoğlu	1
Kara Alioğlu	2	Koca Ömeroğlu	1
Kethüdaoğlu	2	Koyunoğlu	1
Ömer Hacıoğlu	2	Memişoğlu	1
Sarı Mollaoğlu	2	Molla Ahmedoğlu	1
Zeybekoğlu	2	Müftüoğlu	1
Ahmedoğlu	1	Nalçabıyıkıoğlu	1
Araboğlu	1	Solakoğlu	1
Bekarışoğlu	1	Şabanoğlu	1
Bodurzade	1	Torlakoğlu	1

Bölükbaşıoğlu	1	Tosunoğlu	1
Cansızoğlu	1	Yörükoğlu	1
Çaltıoğlu	1	Zorluoğlu	1
Derikoğlu	1		
Kayapa Köyü			
Dostoğlu	8	Arıkoğlu	1
Keleşoğlu	6	Bayramoğlu	1
Kara İbrahimioğlu	5	Berberioğlu	1
Deli Eminioğlu	4	Hekimioğlu	1
Hatıbioğlu	4	Himmedoğlu	1
Koca Mehmedoğlu	4	İbrahimioğlu	1
Akbaşıoğlu	3	İsaoğlu	1
Ali Beşeoğlu	3	Kara Hasanoğlu	1
Gökçeoğlu	3	Keyifcioğlu	1
Ömeroğlu	3	Koca Alioğlu	1
Sarı Ayanoğlu	3	Koçakulakoğlu	1
Eskicioğlu	2	İmamoğlu	1
Görenoğlu	2	Tükeloğlu	1
Kahvecioğlu	2	Tortuoğlu	1
Kalaycioğlu	2	Tosunoğlu	1
Musaddıkoğlu	2	Türkmenoğlu	1
Süzekoğlu	2	Yörükoğlu	1
Sarıbeyler Köyü			
Eğrioğlu	5	Çakıroğlu	1
Hacı Hasanoğlu	5	Çobanoğlu	1
Sarioğlu	5	Demirci Mehmedoğlu	1
Ahmedoğlu	4	Devrekoğlu	1
Mavioğlu	4	Emir Mehmedoğlu	1
Mollaoğlu	4	Emiroğlu	1
Yolcuoğlu	4	Hacı Ahmedoğlu	1
Ağaoğlu	3	Hamzaoğlu	1
Gören Ahmedoğlu	3	Himmedoğlu	1
Hacioğlu	3	İşıklarlıoğlu	1
Halıoğlu	3	İbrahim Ağaoğlu	1
İmamoğlu	3	İvrindilioğlu	1
Macaroğlu	3	Kadioğlu	1
Yalazıoğlu	3	Kahveci Mehmedoğlu	1
Yörükoğlu	3	Kancaröğlu	1
Ali Beşeoğlu	2	Kapucuoğlu	1
Çelebioğlu	2	Kara Baklaoğlu	1
Çolakoğlu	2	Kara Halıoğlu	1
Çöneoğlu	2	Karabıyıköğlu	1
Demircioğlu	2	Katrancioğlu	1
Emir Alioğlu	2	Kel Hüseyinoğlu	1
Hocaoğlu	2	Keskincioğlu	1
İsaoğlu	2	Kırtıkoğlu	1
Kara Hasanoğlu	2	Kocamehmedoğlu	1
Kara Mustafaoğlu	2	Köse İsmailoğlu	1
Karacaoğlu	2	Köse Mustafaoğlu	1
Kayapalioğlu	2	Kuşcu Süleymanoğlu	1
Keşkekcioğlu	2	Küçük İsmailoğlu	1

Kırlıoğlu	2	Macar Süleymanoğlu	1
Koca İsmailoğlu	2	Memişoğlu	1
Koca Mehmedoğlu	2	Molla Alioğlu	1
Koca Mustafaoğlu	2	Molla Osmanoğlu	1
Molla Haliloğlu	2	Musa Beşeoğlu	1
Öksüz Haliloğlu	2	Nezdioğlu	1
Ömeroğlu	2	Osmanoğlu	1
Sarı Alioğlu	2	Palamutoğlu	1
Terzioğlu	2	Pehlivan Ağa	1
Tosunoğlu	2	Sarı Mehmedoğlu	1
Araboğlu	1	Sarı Olanoğlu	1
Bekir Beşeoğlu	1	Serveroğlu	1
Bekürlüoğlu	1	Tabanoğlu	1
Beyoğlu	1	Taşköylüoğlu	1
Boduroğlu	1	Tıraşoğlu	1
Bozoğlu	1	Uzunçobanoğlu	1
Bursalıoğlu	1	Yazıcıoğlu	1
Kiresun Köyü			
Berberoğlu	8	Gölcüoğlu	1
Kocabaldıroğlu	4	Göloğlu	1
Konyalı Hafızoğlu	4	Güç Gelenoğlu	1
Caferoğlu	3	Hacı Delioğlu	1
Çelebioğlu	3	Hacı Hasanoğlu	1
Çobanoğlu	3	Hacı Mustafaoğlu	1
Demircioğlu	3	Hamzaoğlu	1
Hacıoğlu	3	Hasanoğlu	1
Katırcıoğlu	3	Hüseyinoğlu	1
Lazoğlu	3	Kabakçı Haliloğlu	1
Sofu Hocoğlu	3	Kaçar Hüseyinoğlu	1
Şer Himmedoğlu	3	Kadioğlu	1
Abdioğlu	2	Kalanoğlu	1
Ali Beşeoğlu	2	Kapusuzoğlu	1
Alioğlu	2	Kara Hakkıoğlu	1
Bacaroğlu	2	Kara Hasanoğlu	1
Belenköylüoğlu	2	Kara Mehmedoğlu	1
Bodur Hasanoğlu	2	Kara Sakıoğlu	1
Cankaloğlu	2	Karaköylüoğlu	1
Dedeoğlu	2	Karasıkoğlu	1
Değmeoğlu	2	Katırlıoğlu	1
Deli Haliloğlu	2	Kazancıoğlu	1
Görenoğlu	2	Kerşelerioğlu	1
Hacı Salihoğlu	2	Kethüdaoğlu	1
Hacı Süleymanoğlu	2	Kırkağaçlıoğlu	1
Kaçaroğlu	2	Kırkıkoğlu	1
Kalabaklıoğlu	2	Kızıl Hüseyinoğlu	1
Kara Haliloğlu	2	Koca Ağaoğlu	1
Karağözoğlu	2	Koca Beşeoğlu	1
Koca Baldıroğlu	2	Koca Ömeroğlu	1
Koca Mehmedoğlu	2	Kuşcuoğlu	1
Kocabeşeoğlu	2	Madenioğlu	1
Kocakarioğlu	2	Maicioğlu	1
Molla Himmedoğlu	2	Maiioğlu	1

Olçekoğlu	2	Makaracioğlu	1
Sancakdaroğlu	2	Manavoğlu	1
Sarı Mustafaoğlu	2	Matakoğlu	1
Yazıcıoğlu	2	Mehmed Alioğlu	1
Alanyalı	1	Mesdanoğlu	1
Ali Beyoğlu	1	Miğferoğlu	1
Ali Ustaοğlu	1	Molla Hasanoğlu	1
Aroğlu	1	Mustafa Efendioğlu	1
Avcioğlu	1	Necmioğlu	1
Ayvazoğlu	1	Nizamcioğlu	1
Bahtiyaroğlu	1	Odabaşoğlu	1
Bayırcioğlu	1	Öşlilioğlu	1
Bostanoğlu	1	Sarı İmamoğlu	1
Çakaloğlu	1	Sarıbeylerli	1
Çakıroğlu	1	Satuoğlu	1
Çalılı	1	Sekbanoğlu	1
Çırakoğlu	1	Suridoğlu	1
Çırcıoğlu	1	Sümelioğlu	1
Dağızade	1	Sünnetcioğlu	1
Deli Küçükοğlu	1	Şabanoğlu	1
Deli Mehmedoğlu	1	Tataroğlu	1
Dervişcioğlu	1	Tokmakoğlu	1
Dervişoğlu	1	Tüfenkocioğlu	1
Duhancioğlu	1	Uncuoğlu	1
Emiroğlu	1	Uzun Abdullahoğlu	1
Fazlıoğlu	1	Uzunca	1
Gökköylü	1	Yağcılı Deli Mehmedoğlu	1
Göktaşlıoğlu	1	Yörük Ahmedoğlu	1
Gölcü Alioğlu	1		

Bu tablolarda geçen birçok aile adı, ailelerin veya ismin alınmasına sebep olan aile büyüğünün bazı özellikleri hakkında fikir vermektedir. Macaroğlu, Lazoğlu, Boşnakoğlu, Çerkesoğlu, Arapoğlu gibi isimler ailelerin kökenlerine işaret etmektedir.

Bazı aile adları da ailenin bir kısmının ya da ailenin adını aldığı aile büyüğünün mesleği hakkında bilgi vermektedir. Berberoğlu, Demircioğlu, İmamoğlu, Çobanoğlu, Kahvecioğlu, Terzioğlu, Bağçevanoğlu, Sancakdaroğlu, Hekimoğlu adları buna örnek olarak verilebilir.

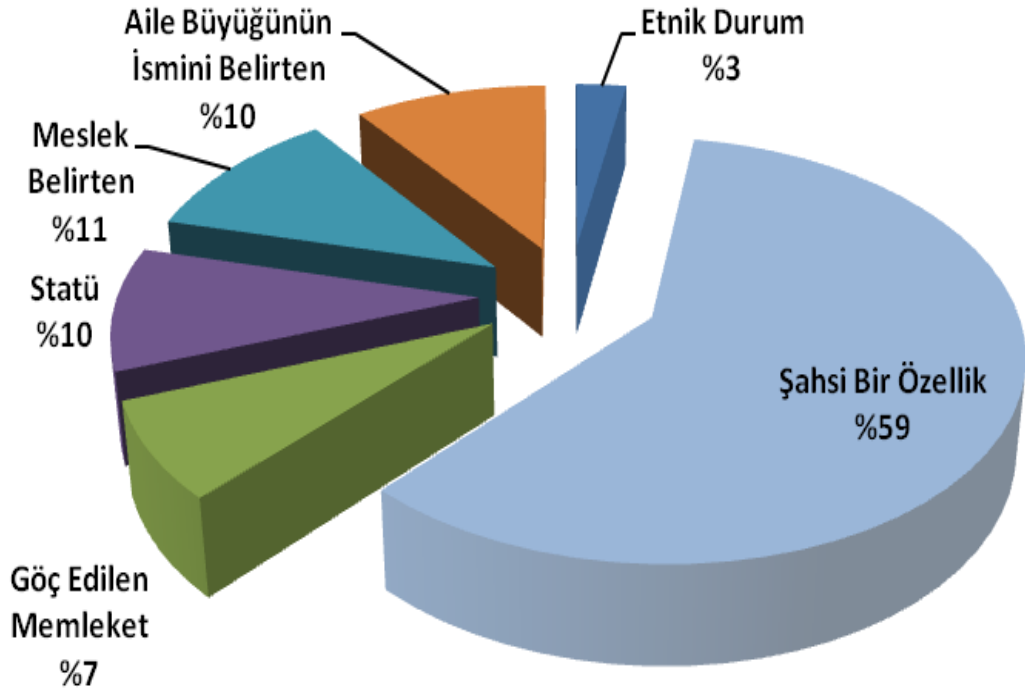
Konyalıoğlu, Manyaslıoğlu, Alanyalıoğlu, Kaşallıoğlu, Kütahyalıoğlu, Ladiklioğlu, Manisalıoğlu ve Simavlıoğlu örneklerinde olduğu gibi, aile adlarını inceleyerek bazı ailelerin İvrindi'ye başka bir yerden göç ettikleri

sonucuna varabiliriz. Bu aile isimlerin çoğunluğuna yalnızca birer hanede rastlanması, bu ailelerin İvrindi'ye göçlerinin üzerinden çok fazla zaman geçmediği izlenimi vermektedir.

Bazı aile isimleri de birer statü göstergesidir. Bunlara örnek olarak da Hacıoğlu, Ağaoğlu, Hatiboğlu, Mollaoğlu, Seyidoğlu ve Dervişoğlu gösterilebilir.

İvrindi Temettuat Defteri'nde en çok kullanılan aile isimleri geçmişte yaşamış bir aile büyüğünün adının yanına "oğlu" kelimesinin eklenmesiyle oluşurlardır. Nuhoğlu, Yakupoğlu, Abbasoğlu, Recepoğlu, Ahmedoğlu, Mehmedoğlu ve İsa oğlu örnek olarak verilebilir. Bir diğ er oluşum şekli ise ailenin veya ailede bir bireyinin şahsi bir özelliğinin yanına oğlu kelimesinin eklenmesidir. Keleşoğlu, Çakıroğlu, Uzunoğlu, İnceoğlu, Kara İsmailoğlu, Deli Hasanoğlu, Küçük Mehmedoğlu, Deli Hasanoğlu örneklerinde olduğu gibi.

Aş ağırdaki şekilde 8276 nolu defterde geçen 561 aile adı özelliklerine göre ayrılmış ve yüzdeleri verilmiştir.

Şekil 2. Aile Adlarının Özelliklerine Göre Dağılımı

4. 4. Lakaplar ve Unvanlar

4.4.1. Lakaplar

Lakaplar, özellikle hane reislerinin sosyal durumlarının aydınlatılmasında önemli unsurlardır. Aile adlarının ailenin kökenleri, sosyal durum ve statüleri hakkında bilgi vermesi gibi lakaplar da defterin yazıldığı dönem İvrindi de yaşayan şahısların sosyal durumları hakkında bilgi verirler. Ancak İvrindi Temettuat Defteri'nde çok fazla lakaba rastlanmamaktadır. Toplamda 1408 hane olmasına rağmen, bunların yalnızca 243'ünde hane reisi lakabıyla beraber kaydedilmiştir. Bunun sebebi muhtemelen bölgede herkesin lakap kullanmıyor olmasıdır.

Aşağıdaki çizelgede İvrindi merkez ve karyelerinde kullanılan lakaplar ve bunların defterde kaçar kez geçtikleri verilmiştir.

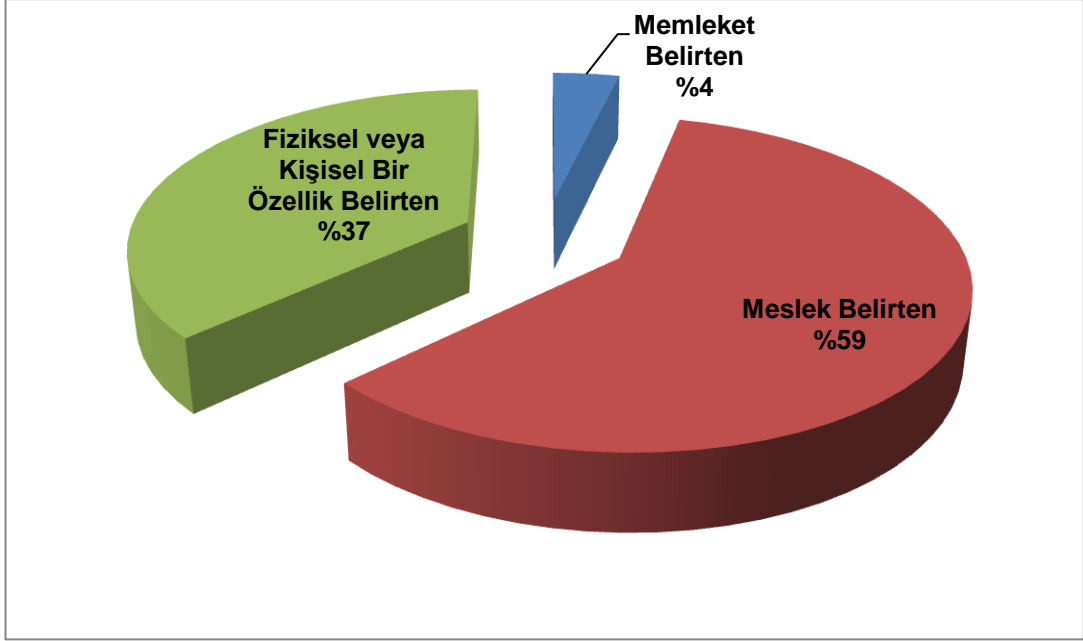
Çizelge 7. İvrindi Merkez ve Köylerinde Kullanılan Lakaplar ve Kullanım Sıklıkları

LAKAP	MEVCUT	LAKAP	MEVCUT
Korucu Köyü		Yenice-i sagir Köyü	
Lüleci	68	Emirli	1
Rençber	7	Sabi	2
Bodur	1	Sabi	1
Demirci	1	Malluca Köyü	
Dernekli	1	Berber	1
İğneli	1	Kahveci	1
Koca	1	Mütekaid	1
Şab-ı Emred	1	Sabi	3
Kaşal Köyü		Tekaüd	1
Rençber	3	Bozviran Köyü	
Sabi	2	Sabi	3
Tüysüz	1	Dönmece	1
Yağlılar Köyü		Hatib	1
Kara	2	Kara	1
Koca	2	Şab-ı Emred	1
Rençber	2	Yenice-i kebir Köyü	
Hatib	1	Sabi	2
Kızıl Hisarlı	1	Demirci	1
Koruculu	1	Kavas	1
Kayapa Köyü		Sarıbeyler Köyü	
Destici	8	Sabi	4

Sabi	5	Kara	3
Kara	3	Şab-ı Emred	1
Berber	1	Yürek	1
Çoban	1	Çarkacı Köyü	
Deveci	1	Koca	1
Kahveci	1	Kokar	1
Korucu	1	Sabi	1
Osman Köyü		Kiresun Köyü	
Rençber	3	Şab-ı Emred	6
Sabi	3	Berber	2
Berber	1	Demirci	2
Şab-ı Emred	1	Kara	2
İvrindi		Sarı	2
Rençber	2	Yetim	2
Berber	1	Akca	1
İnegöllü	1	Alanyalı	1
Sabi	1	Kadı	1
Çepiş Köyü		Kambur	1
Rençber	3	Kurnaz	1
Sabi	2	Topal	1
Babuşcu	1	Ergama Köyü	
Gören	1	Rençber	27
Sağır	1	Kara	3
Geçmiş Köyü		Adalı	1
Sabi	2	Avşarlı	1
Şaban-ı Emredan	1	Dede	1
Yürekli Köyü		İvrindili	1
Sabi	1	Kahya	1
Şab-ı Emred	1	Koca	1
Ayaklu Köyü		Macar	1
Berber	1	Nasuh	1
Sabi	1	Sabi	1
Gömeniç Köyü		Sipahi	1
Hacı	1		
Sabi	1		

Lakaplar da aile adları gibi kişisel özellikler, memleket ve meslekler gibi bazı konularda fikir vermektedir. Aile adlarının verdiği ipuçları daha eskilere dayanırken, lakaplar hane reisi olarak kaydedilen kişiler hakkında doğrudan bilgi vermektedir.

Aşağıdaki grafikte İvrindi kazasında kullanılan lakapların çeşitleri ve yüzdeleri gösterilmiştir.

Şekil 3. İvrindi Genelinde Kullanılan Lakapların Özelliklerine Göre Dağılımı

Şekilden anlaşılacağı üzere İvrindi ve köylerinde kullanılmış olan lakapların %59'u kahveci, demirci, lüleci, rençber, destici, berber gibi hane reisinin mesleğiyle ilgili olanlardır. Bunların lakap olarak kabul edilmesinin sebebi lakapların yazıldığı yere kaydedilmiş olmalarıdır. Bunlar arasında en çok kullanılanlar "lüleci ve rençber" iken "koca, sarı ve kurnaz" gibi kişisel bir özellik bildirenler azınlıktadır. Memleket bildirenler ise 243 lakabın %4'lük kısmını oluşturmaktadır.

4.4.2 Unvanlar

İvrindi Temettuat defterinde 89 hane reisi yine lakapların bulunduğu kesimde olmak üzere unvanlarıyla beraber yazılmışlardır. Unvan bir kişinin işi mesleği veya toplum içindeki konumuyla ilgili kullanılan ad ve sandır. Aşağıdaki çizelgelerde İvrindi Temettuat Defteri'ndeki unvanlar ve kullanım sıklıkları köy köy verilmiş, ardından kaza genelindeki toplamları belirtilmiştir.

Çizelge 8. İvrindi Merkez ve Karyelerinde Kullanılan Unvanlar ve Mevcutları

KÖY ADI	UNVAN	MEVCUT
Korucu	Ağa	2
	Hacı	2
	Hafız	1
Kaşal	Hacı	4
	Efendi	1
	Molla	1
Yağlılar	Efendi	2
	Molla	2
	Ebec Ağası	1
	Paşa Hatunu	1
Ergama	Hacı	3
	Efendi	1
	Paşa	1
Osman Köyü	Ağa	1
	Hacı	1
İvrindi	Hacı	3
	Efendi	2
Çepiş	Efendi	1
Geçmiş	Hacı	1
Yürekli	Efendi	1
Çarkacı	Efendi	1
Ayaklu	Efendi	1
	Hacı	1
Yenice-i Sagir	Efendi	1
Kınık	Efendi	1
Gömeniç	Hafız	1
	Molla	1
Malluca	Efendi	2
	Hacı	5
Bozviran	Efendi	2
Yenice-i Kebir	Ağa	2
	Efendi	3
	Hacı	1
Kayapa	Hacı	6
	Efendi	2
	Ağa	1
Kiresun	Hacı	8
	Efendi	6
	Ağa	4
Sarıbeyler	Molla	1
	Hacı	7

Çizelge 9. İvrindi Kazası Genelinde Kullanılan Unvanların Kullanım Sıklığı

UNVAN	KAZA GENELİNDE KULLANIM SIKLIĞI
Hacı	43
Efendi	27
Ağa	10
Molla	5
Ebec Ağası	1
Hafız	1
Paşa	1
Paşa Hatunu	1
TOPLAM	89

Yukarıdaki çizelgelerden de anlaşılacağı üzere 1840 yılında İvrindi kazası genelinde en yaygın unvan “*hacı*”dır. Dönemin şartlarında hacca gitmenin ne kadar zor olduğu düşünülürse İvrindi gibi ortalama büyüklükteki bir kazada 43 hacının olması halkın dini yatkinliğine işaret etmektedir. Örneğin Ömer Faruk Arslan’ın Havza temettuat defterleriyle yaptığı yüksek lisans tezinde 711 haneden oluşan Havza’da 1844 yılında yalnızca 1 hacı hane reisi olduğu tespit edilmiştir (Arslan, 2006: 26) .

Hacıdan sonra daha çok ilim ehli insanlar için kullanılan “efendi” gelmektedir. İvrindi Temettuat defterinde “*efendi*” tabirine daha çok imam veya hatipler kaydedilirken rastlanmıştır. Korucu köyünün imamı “*İmam-ı karye orta boylu kır sakallı İbrahim Efendi*”, Yağlılar köyünün hatibi “*Hatib-i cami-i şerif-i karye uzun boylu kır sakallı Mustafa Efendi*” şeklinde kaydedilmiştir.

“Ağa” bir bölgenin önde gelenleri veya büyüklerine verilen bir unvan olmakla beraber defterde mal varlığı çok olan kimseler bu şekilde yazılmıştır. İvrindi’de toplam 10 ağa unvanlı kişi bulunmaktadır.

“Ağa” dan sonra sıralamada dördüncü sırada “*molla*” gelir. İvrindi’de toplamında 5 molla kayıtlıyken, “hafız, paşa, paşa hatunu” yalnızca birer kez kullanılmıştır. İvrindi temettuat defterindeki unvanların %85’i dinî bir vazife veya statü bildirenlerdir.

4. 5. Meslekler

1844–45 yıllarında yapılan temettuat sayımlarda hane reisinin mesleği hane numarasının üstünde kaydedilmiştir. Bu da araştırmacılara bölgedeki meslek çeşitliliği hakkında fikir vermektedir. Ancak 1840 senesinde yapılan sayımlarda meslekler “*Uzunca boylu ak sakallı Gümüşoğlu rençber Mehmed veled-i Ali*” örneğinde olduğu gibi genelde lakap olarak aile isimlerinden sonra, hane reisinin isminden önce yazılmıştır. İvrindi Temettuat Defteri 1840 senesine ait olduğu için, kaydedilen her hane reisinin mesleği bilinmemektedir.

İvrindi Temettuat Defteri’nde hane numarası hizasında dikine yazılmış yazılarda hane reislerinin meslekleriyle alakalı açıklamalar da bulunmaktadır. Bu açıklamalar daha çok askerlikle alakalıdır. “Asker-i muntazama, topçu muntazama, asker-i muntazamadan tekaüd, süvari-i muntazama ve redif” bunlardan bazılarıdır.

Redif askeri teşkilatı II. Mahmut zamanında kurulmuştur. II. Mahmut 1826’da yeniçeri ocağının kaldırılmasının ardından, çok geniş sınırları olan imparatorluğu koruyabilmek için 1834 yılında redif askeri teşkilatını kurmuştur. Bunun için Meclis-i Şura’da redif asker olmanın şartları ve nasıl eğitilecekleri belirlenmiştir. Redif asker yazılacak kimselerin 28–32 yaşları arasında olmaları ve vücutlarında askerliği yerine getirmelerine engel hiçbir sakatlıklarının bulunmaması gerekiyordu. Seçilen bu askerlere hazineden ayrılan bütçeyle nişan ve kılıç gibi askeri ihtiyaçlar sağlanacaktı ve bu askerler iş zamanı olmamak kaydıyla senede iki kez genel talim yapacaklardı. Karesi sancağı mütesellimi Şerif Ağa da 200 kişilik süvari Redif askeri tertip ettiğini ve bunlar için merkezden kılıç ve nişan istediğini belirtmiş, bunun üzerine gerçekten böyle bir birlik olup olmadığını tespit amacıyla Tımarlı Süvari Asakir-i Mansure miralaylarından Salim Bey bunun doğru olup olmadığını tespit etmek maksadıyla Karesi’ ye gelmiştir (Çadircı, 1963: 65). İvrindi Temettuat Defteri’nde Redif askerlerin kaydedilmiş olması da, Karesi vilayetinde bu teşkilatın kurulmuş olduğunu ve İvrindi gibi kazalarda da redif asker bulunduğunu göstermektedir.

İvrindi Temettuat Defteri'nde geçen diğer bir meslek de lüleciliktir. 68 hane olan lülecilerin hepsi Korucu köyünde ikamet etmektedir. Lüleci denince akla ilk lüle taşı işleyen kişilerin gelmesine rağmen bölgede lüle taşı olmaması, bu mesleğin lüle taşıdan başka bir işle alakalı olduğunu akla getirmektedir. Lüle kelimesinin, “*su akan musluksuz boru*” (www.tdk.gov.tr:18.08.2010) anlamı taşımasından dolayı, bu kimselerin su borusu yapan zanaatkârlar olması kuvvetle muhtemeldir.

İvrindi kazasının Kayapa karyesinde geçen bir başka meslek de desticilik. Karyede 8 hane reisi destici olarak kaydedilmiştir. Kayapa'da topraktan süs ve kullanım eşyası yapımı bugün de devam etmektedir.

Karyelerin büyüklüğüyle meslek çeşitliliği arasında doğru bir orantı vardır. Büyük karyelerde birden fazla imam ve hatip olabilmekle beraber bazı küçük karyelerde hiç yoktur. Ayrıca berber, demirci, kahveci, çoban, deveci gibi mesleklere de rastlanmaktadır.

Aşağıdaki çizelgede İvrindi ve karyelerindeki meslekler ve bu mesleklere mensub kişilerin sayıları verilmiştir.

Çizelge 10. İvrindi Merkez ve Köylerindeki Meslekler ve Mensuplarının Sayıları

KÖY ADI	MESLEK	MEVCUDU
Yağlılar	Rençber	2
	Hatib	1
Korucu	Lüleci	68
	Rençber	7
	Demirci	1
	İmam	1
	Hatib	1
	Redif	3
Kaşal	Rençber	3
	İmam	1
	Redif	1
Ergama	Rençber	27
	İmam	1
	Kahya	1

	Sipahi	1
	Süvari-i Muntazam	1
Osman Köyü	Rençber	3
	Berber	1
	Redif	1
İvrindi	Rençber	2
	İmam	1
	Berber	1
Dadalar	İmam	1
	Asker-i Muntazam	1
Çepiş	Rençber	3
	İmam	1
	Deştban	1
Geçmiş	Redif	2
Yürekli	İmam	1
	Asker-i Redif	2
	Asker-i Muntazam	1
Çarkacı	İmam	1
	Redif	1
Ayaklu	Berber	1
	Hatib	1
	Redif	1
Kınık	İmam	1
Malluca	Berber	1
	Kahveci	1
	Redif	1
	İmam	1
	Hatib	1
Bozviran	Hatib	1
	Redif	1
Yenice-İ Kebir	Demirci	1
	İmam	1
	Redif	3
	Hatib	1
Kayapa	Destici	8
	Berber	1
	Hatib	1
	Asker-i Muntazam	2
	Topçu	1
	Redif	2
Sarıbeyler	İmam	1
	Hatib	1
	Kahveci	2
	Deveci	1
	Çoban	2
Kiresun	Berber	2
	İmam	2
	Hatib	1
	Demirci	2
	Kadı	1
TOPLAM		191

Bu çizelgeden de anlaşılacağı üzere bazı bölgelerde bazı meslekler daha yoğun icra edilirken, bazı mesleklere ise hiç rastlanmamıştır. Örneğin, tarıma uygun arazilerin olduğu bölgelerde rençberlik oldukça çok kaydedilmişken, olmayan bölgelerde de farklı meslek dalları vardır. Sonuç olarak karyelerin coğrafi durumunun meslek çeşitliliğini etkilemiş olduğu söylenebilir.

Aşağıdaki çizelgede İvrindi merkez ve karyeleri genelinde mesleklerin toplam dağılımları verilmiştir.

Çizelge 11. İvrindi Kazası Genelinde Mesleklerin Toplam Dağılımı

MESLEK	MEVCUT
Lüleci	68
Rençber	47
Redif	18
İmam	14
Hatib	9
Destici	8
Berber	7
Asker-i Muntazam	4
Demirci	4
Kahveci	3
Çoban	2
Deştban	1
Deveci	1
Kadı	1
Kahya	1
Sipahi	1
Süvari-i Muntazam	1
Topçu	1
TOPLAM	191

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere kaza genelinde en çok kaydedilmiş meslek lüleçilik, ardından rençberliktir. Kazada 14 imam ve 9 hatib bulunmaktadır. Berber, demirci, kahveci gibi hizmet veren meslek gruplarına çok rastlanmamıştır.

4. 6. İvrindi Merkez ve Köyleri

8276 nolu İvrindi Temettuat Defteri'nde İvrindi merkeziyle beraber 21 köyün ismi bulunmaktadır. 1256/1840 yılındaki bu kayıttan sonra İvrindi'nin merkezi ve köyleri hakkında bilgi verebilecek ilk kaynak 1304 tarihli Balıkesir Salnamesi'dir. Bu salnameyle, 1256/184 tarihli temettuat defterinde geçen ortak köyler olduğu gibi temettuat defterinde olup da salnamede bulunmayan bazı köyler vardır. Örneğin 1840 tarihli temettuat defterinde geçen Dadalar, Kiresun ve Sarıbeyler köyleri, 1890 yılına ait salnamede ve 1906 tarihli İvrindi Nüfus Cetvelinde bulunmamaktadır. Ayrıca salnamelerde ve nüfus cetvelinde olup da temettuat defterinde olmayan Çakmak, Çatalanı, İkizce, Kaleobası, Sofular, Soğanbükü gibi birçok köy vardır. 1890 Salnamesi'nde İvrindi'ye bağlı 63 köy varken, 1906 nüfus cetvelinde 76 köy bulunmaktadır (Şimşir, 2009: 171). Bu da İvrindi kazasına 1840 ile 1890 yılları arasında daha önce civardaki kazalara bağlı olan birçok köyün bağlandığını veya çok fazla olmasa da bölgeye yapılan göçler sonucunda yeni yerleşim merkezleri oluşturulduğunu göstermektedir.

1906 senesine ait İvrindi Nüfus Cetvelinde İvrindi'ye bağlı 76 köy bulunmaktayken, 1910 senesine ait salnamede 71 köy kayıtlıdır. Bu değişiklik 1906 senesinde Balya kazasının kurulmasının ardından İvrindi nahiyesinin önce Balya'ya ve 1909 senesinde ise tekrar Balıkesir'e bağlanmasından kaynaklanmış olmalıdır.

1840 senesine ait temettuat defteri, Nahide Şimşir'in Balya Kazasının Demografik Yapısı üzerine yaptığı çalışma (Şimşir, 2009: 171) ve Abdülmecit Mutfaf'ın Salnamelere Göre Karesi (2003: 112-113) adlı kitabındaki bilgiler ve bugünkü kayıtların karşılaştırılması ışığında İvrindi Kazası merkez ve nahiyelerinin 1840, 1890, 1906 ve 2010 senelerindeki durumunu gösteren aşağıdaki çizelge hazırlanmıştır.

Çizelge 12. İvrindi Merkez ve Köylerin 1840, 1890, 1906 ve 2010 Senelerindeki Durumları

KÖY ADI	1840	1890	1906	2010
Akçal	-	+	+	+
Akçaören	-	-	-	+
Akgedikdere	-	+	-	-
Aşağıoba	-	-	-	+
Ayaklu	+	+	+	+(Bugünkü adı Ayaklı)
Bozviran	+	+	+	+(Bugünkü adı Bozören)
Çadlı	-	+	-	-
Çakmak	-	+	+	+
Çapaklıpatlak	-	-	-	+
Çarkacı	+	+	+	+
Çatalanı	-	+	+	+(Bugünkü adı Çatalan)
Çavlu	-	-	+	-
Çelimler	-	+	-	+
Çetmiler	-	-	+	-
Çicekli	-	+	+	+
Çobanlar	-	-	-	+
Çukurlar	-	+	+	-
Çukuroba	-	+	+	+
Dadalar	+	-	-	-
Değirmenbaşı	-	+	+	+
Demirciler	-	+	+	+
Döşeme	-	+	+	+
Erdel	-	+	+	+
Ergama	+	+	+	+(Bugünkü adı Gökçeyazı)
Erikli	-	+	+	+(Eriklikömürçü)
Eşmepınarı	-	-	+	-
Evciler	-	-	-	+
Fındık	+	+	+	
Fındık-I Kebir	-	-	+	+(Bugünkü adı Büyük Fındık)

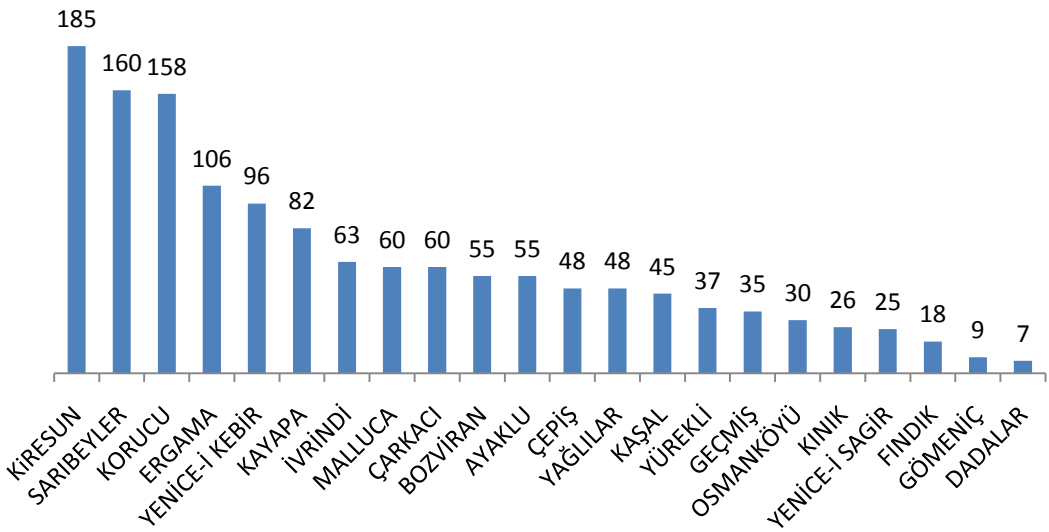
Gebeçınar	-	+	+	+
Geçmiş	+	+	+	+
Gömeniç	+	+	+	+
Gözlüçayır	-	+	+	+
Gümeli	-	+	+	+
Haciahmetler	-	+	+	+
Hartioğluobası	-	-	+	-
Haydar	-	+	+	+(Bugünkü adı Haydarköy)
Hüseyinbeyobası	-	-	-	+
Ilıca-İ Kebir	-	+	+	+(Bugünkü adı Büyük Ilıca)
Ilıca-İ Sagir	-	-	+	+(Bugünkü adı Küçük Ilıca)
Ilıcakpınar	-	+	+	+(Bugünkü adı Ilıkçapınar)
İkizce	-	+	+	+
İsaderesi	-	+	+	-
Kobaklar	-	+	+	-
Kaleoba	-	+	+	+
Kapıalanı	-	+	+	-
Karaçepiş	+(1840'da Çepiş)	+	+	+
Karapınar	-	+	+	-
Kaşal	+	+	+	+(Bugünkü adı Kaşağıl)
Kayapa	+	+	+	+
Kılıçlar	-	+	+	+
Kına	-	-	+	+(Bugünkü adı Kınaköy)
Kınık	+	+	+	+
Kırıklar	-	+	-	+
Kışladeresi	-	+	+	+(Bugünkü adı Kışladere)
Kiraz	-	+	+	+(Bugünkü adı Kirazköy)
Kiresun	+	-	-	-
Kocaili	-	-	+	+(Bugünkü adı Kocaeli)
Kocakışla	-	+	-	-
Kocaoba	-	-	-	+
Kocaören	-	+	+	-

Korucu	+	+	+	+
Köyleri	-	-	+	-
Kurtludüğün	-	+	+	-
Kuşderesi	-	-	+	+(Bugünkü adı Kuşdere)
Kuyualanı	-	-	+	-
Küçükfindık	-	-	+	+
Lapan	-	+	+	-
Malluca	+	+	+	+(Bugünkü adı Mallica)
Meryemderesi	-	+	+	-
Okçular	-	-	+	+
Osman	+(Defterde Osmanköy)	+	+	+(Bugünkü adı Osmanköy)
Osmanlar	-	-	+	+
Örenalanı	-	+	-	+ (Bugünkü adı Akçalören)
Patlak Paşaçapası	-	-	+	-
Pelitören	-	-	-	+
Sarialanı	-	+	-	-
Sarıbeyler	+	-	-	-
Sarıca	-	-	+	+
Sarıpınar	-	+	+	+
Sıtmapınarı	-	+	-	-
Sofular	-	+	+	+
Soğanbükü	-	+	+	+
Soğucak	-	-	+	-
Susuzyayla	-	+	+	+
Taşdibi	-	+	+	+
Topuzlar	-	-	+	+
Yağlılar	+	+	+	+
Yaren	-	+	+	+
Yenice-İ Kebir	+	+	+	+(Bugünkü adı Büyük Yenice)
Yenice-İ Sagir	+	+	+	+(Bugünkü adı Küçük Yenice)
Yeşilköy	-	-	-	+
Yolcupınarı	-	-	+	-

Yunakderesi	-	+	+	-
Yürekli	+	+	+	+
TOPLAM	21	63	76	65

Tablodan da anlaşılacağı üzere 1840, 1890 ve 1906 senelerinde İvrindi'ye bağlı köylerin sayısı ve adları değişiklik göstermektedir. Korucu, Yağlılar ve Geçmiş'te olduğu gibi bunların birçoğu aynı isimle günümüze kadar gelmiş iken, bazıları farklı isimler almışlardır. "Bozviran" ın bugünkü adı "Bozören" ve "Ergama" nın bugünkü adı "Gökçeyazı"dır.

Temettuat defterlerinden çıkarılabilecek bir başka bilgi de köylerin büyüklükleridir. Bu hesaplama, temettuat çalışmalarında hane sayıları kıstas alınarak yapılmaktadır. Aşağıda hane sayılarına göre İvrindi merkez ve köylerinin büyüklükleri ile ilgili bir şekil bulunmaktadır.

Şekil 4. Hane Sayılarına Göre İvrindi Merkez ve Köylerin Büyüklükleri

Görüldüğü gibi en büyük köy Kiresun'dur. Onu Sarıbeyler ve Korucu takip etmektedir. Fındık, Gömeniç ve Dadalar ise en küçük köylerdir. Günümüzde bir köy ya da mahalle olarak bile bulunmayan ancak eskiden

Dadalar olarak bilinen bölgede yalnızca birkaç ev kalıntısı vardır. Dadalar'a 1840 İvrindi temettuat defterinin ardından, ne salnamelerde, ne nüfus kayıtlarında rastlanmamasının, bu bölgede yerleşimin bitmiş olmasından kaynaklanması kuvvetle muhtemeldir.

1840 tarihli İvrindi Temettuat Defteri'nde en büyük köy olarak kaydedilen Kiresun köyü ise bugün Balıkesir'in ilçelerinden birisi olan Savaştepe'dir. Kiresun, 1840'da yapılan temettuat sayımlarının ardından kaza olmuştu. Daha sonraki kayıtlarda görülmeyen ama büyük bir köy olan Sarıbeyler'de Kiresun'a bağlanmıştır.

4. 7. İvrindi'nin Nüfusu

Osmanlı Devleti'nde sınırların genişlemesiyle asker ve vergi ihtiyacını karşılamak maksadıyla sayımlar yapılmıştır. Bu sayımların ilki XV. yüzyılın ikinci yarısında Sultan III. Murat devrinde gerçekleşmiştir. XVI. yüzyılda da devam eden bu sayımlara bu yüzyılın sonunda ara verilmiştir (Özel, 2000: 37). XVII. yüzyıldan XIX. yüzyılın başlarına kadar ise yine cizye ve avarız vergilerinin tespiti için daha çok erkek hane reislerinin sayımı söz konusu olmuştur. Tanzimat ile beraber Osmanlı mali sistemindeki düzenlemeyle ilk olarak 1840'da olmak üzere, yeni sayımlar yapılmıştır. Bahsedilen bütün bu sayımlar sonucu oluşan tahrir, avarız ve cizye defterlerine hem Osmanlı'nın klasik döneminde hem de XIX. yüzyılda rastlamak mümkündür. Ancak temettuat sayımlarıyla birlikte artık vergi türleri ayrı ayrı kaydedilmediğinden, avarız ve cizye defterlerine XIX. yüzyılın başlarından itibaren rastlanmamaktadır. Ancak çağdaş olarak ilk sayım olarak kabul edilen ve 1831'de başlanmış olan nüfus sayımları XIX. yüzyılda da devam etmiştir.

Bahsedilen bütün bu defterlerin ortak bir özelliği, Osmanlı Devleti'nde bir bölgede, belli bir dönemde nüfusun tespiti için önemli birer kaynak olmalarıdır. Elbette burada birincil kaynak nüfus defterleri olmakla beraber, hane sayılarının kaydedildiği avarız, cizye ve temettuat defterleri de belli bir sistem kullanılarak bölgenin tahmini nüfusunun tespitine imkân vermektedirler. XIX. yüzyılda nüfusun tespiti için kullanılabilecek diğer bir

kaynak ise salnâmelerdir. Salnâmelerde bölgenin idari yapısının yanı sıra toplam nüfusuyla alakalı kayıtlar da bulunmaktadır.

Burada temettuat defteri esas alınarak bir tahmini nüfus tespiti yapılacak ve 1906 senesi nüfus defterindeki kayıtlar da kullanılarak İvrindi'nin 1840 ve 1906 arasındaki nüfus değişimi verilmeye çalışılacaktır.

1840 tarihli Müslümanlar'a ait İvrindi temettuat defteri esas alınarak yapılan tahmini nüfus tespitinde Ömer Lütfi Barkan'ın başlattığı ve bugün de kabul gören hane sayısının 5 ile çarpma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle oluşan sonuçlar ve 1906 yılı verileri (Şimşir, 2009: 162) aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Çizelge 13. İvrindi Merkez ve Köylerinin 1840 ve 1906 Senelerindeki Nüfusu

KÖY ADI	HANE SAYISI (1840)	TAHMİNİ NÜFUS(1840)	HANE SAYISI (1906)	NUFUS (1906)
Ayaklu	55	275	90	379
Bozvıran	55	275	116	474
Çarkacı	60	300	105	441
Çepiş	48	240	90	342
Dadalar	7	35	-	-
Ergama	106	530	-	1085
Fındık	18	90	70	310
Geçmiş	35	175	78	313
Gömeniç	9	45	27	138
İvrindi	63	315	142	595
Kaşal	45	225	52	202
Kayapa	82	410	172	742
Kınık	26	130	58	266
Kiresun	185	925	-	-
Korucu	158	790	201	775
Malluca	60	300	91	437
Osmanköy	30	150	62	243

Sarıbeyler	160	800	-	-
Yağlılar	48	240	124	537
Yenice-İ Kebir	96	480	157	689
Yenice-İ Sagir	25	125	33	298
Yürekli	37	185	-	335
Toplam	1408	7040	1668	8291
Kazaya Sonradan Dâhil Olanlar				9363
Toplam Nüfus		7040		17654

Bu çizelgeden de anlaşılacağı üzere 1840 yılında İvrindi'de bulunan Müslüman halkın tahmini nüfusu 7040'dır. 1887 yılına ait salnamede geçen nüfusa bakarak 1840 yılında da gayrimüslim halkın sayısının çok olmadığını söylemek mümkündür. 1887 yılında Müslim-Gayri Müslim halkın toplam sayısı 11.851'dir ve bu sayının yalnızca 265'i gayrimüslimdir. Kayıtlarda 1840 ve 1887 yılları arasında gayrimüslim sayısının eksilmesine neden olan herhangi bir bilginin olmayışı, gayrimüslim sayısının 1840 yılında da toplam nüfusa oranla çok az olduğunu göstermektedir. İvrindi'nin nüfusu 1890'da 12.348 ve 1892'de 13.717 olarak kaydedilmiştir (Mutaf, 2003:111). 1906 senesinde ise İvrindi'nin toplam nüfusu 17654 olarak kaydedilmiştir (Şimşir, 2009: 162)

İvrindi'nin nüfusundaki normalin üzerindeki ilk yükseliş 1840 ile 1887 yıllarıdır. Bu tarihler arasındaki nüfus artışının birkaç sebebi olduğunu söylemek mümkündür.

1-Nüfusun olağan artışı

2-1861-65 yılları arasında uygulanan "Yörüklerle İskan Mecburiyeti" politikası.(Yörüklerle iskan mecburiyeti sonucu birçok yeni köy kurulmuş ve Yörükler buralara yerleştirilmişlerdir. 1890 senesinde İvrindi'ye tabi karye sayısının 21'den 63'e çıkmasının bir sebebi de budur.)

3- 1877-78 Osmanlı Rus savaşı ardından Anadolu topraklarına yapılan göçler. (İvrindi Müslim ve gayrimüslim iki mahalleden oluşurken bu göçler sonucu bir de Çerkes Mahallesi oluşmuştur(Şimşir, 2009: 162)

4-Diğer kazalardan ayrılıp İvrindi'ye bağlanan karyeler.

Günümüzde ise İvrindi'ye bağlı köy sayısı 65 ve nüfusu da 38072'dir.

4. 8. İvrindi'nin Ekonomik Durumu

H.1256/ M.1840 yılına ait İvrindi Temettuat Defteri'ndeki verilerden anlaşılacağı üzere İvrindi'de birkaç köy haricinde en önemli ekonomik faaliyet alanları tarım ve hayvancılıktır. 1840 yılında yapılan sayımlarda 1845 yılındakinden farklı olarak tarım ve hayvancılık gelirlerinin ayrı ayrı kaydedilmemiş olmasından dolayı bu iki ekonomik faaliyet alanları arasında kesin bir kıyaslama yapılamamaktadır. Bu tezde bulunan değerlendirmeler temettuat defterinde geçen ve bugünde İvrindi ilçesi dâhilinde bulunan köylerin coğrafi özellikleri ve defterden elde edilen veriler karşılaştırılarak yapılmış ve tablolar bu doğrultuda hazırlanmıştır.

İvrindi'nin coğrafi yapısı köylerin yerleşimi üzerinde etkili olmuştur. Düzlük alanlarda yerleşim daha fazla iken, yüksek kesimlerden giderek azalmaktadır. Dağlık ve engebeli alanlar ise tarım ve hayvancılık potansiyelini, teknolojik gelişmelerin çok olduğu günümüzde bile etkilemektedir. Bugün İvrindi'de köylerin bir kısmı tarıma elverişli topraklar üzerinde, bir kısmı da daha yüksek tepelerde bulunmaktadır. Diğer bir kısmın ise tarımsal faaliyet alanları (İvrindi ovası ve Urgancı ovası gibi) ovalar üzerindeyken yerleşim hemen ovalardan sonra yükselen dağ ve yamaçlardadır. Buna örnek olarak defterde geçen İvrindi merkez, Ergama ve Yenice-i Kebir köyleri gösterilebilir (Köse, 1997: 117). Geçmiş, Kınık gibi köyler ise Madra dağının eteklerine kurulmuştur. Bu köylerin bulunduğu alanların, nüfus ve yerleşimin artmasından kaynaklanan ufak farklılıklar dışında, XIX. yüzyıldan beri aynı olduğu düşünülürse, özellikle tarımda insan

ve hayvan gücünün kullanıldığı XIX. yüzyılda köylerin fiziksel şartlarının tarıma etkisinin çok daha fazla olmuş olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Temettuat defterinden elde edilen veriler ışığında diyebiliriz ki İvrindi merkez ve köylerinde neredeyse her hanenin kendi ihtiyacını karşılayacak kadar toprağı bulunmaktadır. Yüksek kesimlerde bulunan köylerde bu oran daha az olmakla beraber, dağ eteklerinde ve ovalık kısımlarda bulunan köylerde tarımsal faaliyet yapılan alanların arttığı görülmektedir. Bazı köylerdeki hane reislerinin rençber lakabıyla kaydedilmiş olması ve bu kişilerin tarla ve bağlarının yanı sıra çift sürmek için gerekli olan camus ve sığır öküzlerine de sahip olması, bu kişilerin gelirlerinin büyük bir kısmının tarım kaynaklı olduğunu düşündürmektedir.

XIX. yüzyıl ortalarında İvrindi kazasındaki bir başka gelir kaynağı da hayvancılıktır. Özellikle tarıma elverişsiz yüksek bölgelerde hayvancılığın daha fazla olduğu görülmektedir. Bazı hanelerdeki hayvan sayısı ancak ailenin ihtiyacını karşılayacak kadar, bazılarında bu sayı oldukça fazladır. Çok hayvanı olan ailelerde bunun ihtiyaçtan daha çok bir gelir kaynağı olduğu söylenebilir.

Temettuat defterinde Kayapa ve Korucu köylerinde tarım ve hayvancılıkla uğraşmayan hane reisleri bulunmaktadır. Bunlardan bazılarının yalnızca küçük bir tarlası ve bir ineğı olmasına rağmen kazançları yüksektir. Kayapa'daki bu haneler "destici", Korucu'dakiler ise "lüleci" olarak kaydedilmişlerdir. Bu bilgiler ışığında Korucu ve Kayapa köyleri ekonomisinde bu mesleklerden sağlanan gelirlerin önemli bir yer tuttuğunu söyleyebiliriz.

Arıcılık ve zeytincilik çok daha küçük oranla olmakla beraber İvrindi ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Arıcılık Sarıbeyler, Kiresun ve Korucu gibi bazı köylerde daha yoğun görülmektedir. 1256 tarihli temettuat defterinde İvrindi'deki bazı hanelerin zeytin ağaçlarının ise Edremit ovasında olduğu kaydedilmiştir.

4. 8. 1. Tarım

4. 8. 1. 1. İvrindi'de Tarım Alanlarının Genel Dağılımı

8276 nolu İvrindi Temettuat Defterinde hane reislerinin isimlerinden sonra ilk olarak emlak durumları yazılmıştır. Emlak içerisinde ilk yazılanlar ise tarla ve bağlardır. Bu tarla ve bağlar kaydedilirken önce kaç parça oldukları ve ardından büyüklükleri ve kıymetleri yazılmıştır. Büyüklük yazılırken ölçü birimi olarak dönüm kullanılmıştır. Tarlalar kaydedilirken bir dönümden küçük olanlar için bazen hiç sayı yazılmamış, bağlar yazılırken ise kimi zaman dönümün $\frac{1}{4}$ 'ü olan evlek kullanılmıştır. Zeytin ağaçları ise "zeytin eşcarı" şeklinde kaydedilmiş ve burada zeytin ağaçlarının bulunduğu arazinin büyüklüğü değil ağaç sayısı verilmiştir.

Tarım arazilerinin çeşitleri (tarla, bağ), kaç tane oldukları ve büyüklüklerinden sonra bağlarda kıymeti, tarlalarda ise önce kaç dönümünün mezru' kaç dönümünün hali olduğu, ardından kıymeti yazılmıştır. Çarkacı, Gömeniç ve Kayapa gibi köylerde tarlaların toplam dönümü fazla iken arazi şartları ve suya ulaşım zorluğu gibi bazı sebeplerle mezru yani ekilen arazilerin dönümleri çok da fazla değildir.

1840 senesinde İvrindi merkezi ve köylerindeki tarım arazilerinin toplamı 34.128 dönümdür. Bunun 33.100 dönümü tarla iken, 1.028 dönümü bağ olarak kaydedilmiştir. Yani tarım arazilerinin %97'si tarla %3'ü bağdır. Neredeyse her hanede en az bir parça tarla bulunurken, tarlası olup da bağı olmayan hanelerin sayısı oldukça fazladır.

İvrindi kazasındaki fiziksel şartlar ve coğrafi konum tarım yapılan arazilerin büyüklüklerinin her köyde farklı olmasına sebep olmuştur. Kiresun, Sarıbeyler, Ergama ve Yenice-i Kebir gibi tarıma elverişli ve düzlük alanların daha çok olduğu bölgelerde tarım yapılan arazi çokken, Kayapa gibi dağlık ve engebeli olan köylerde daha sınırlıdır.

Aşağıdaki çizelge ve grafiklerde İvrindi merkezi ve köylerinde tarla ve bağların dönümleri, oranları ve dağılımları verilmiştir.

4. 8. 1. 2. Tarlaların İvrindi Merkez Ve Köylerindeki Dağılımı

1840 tarihli İvrindi Temettuat Defteri'nde kayıtlı toplam 33.100 dönüm tarla bulunmaktadır. Bunların 10.218 dönümü mezru, 22.882 dönümü ise hali olarak kaydedilmiştir. Bazı köylerde tarlaların toplam dönümleriyle mezru alanlarının oranının az olması dikkat çekicidir. Bununla ilgili bir çizelge aşağıda verilmiştir.

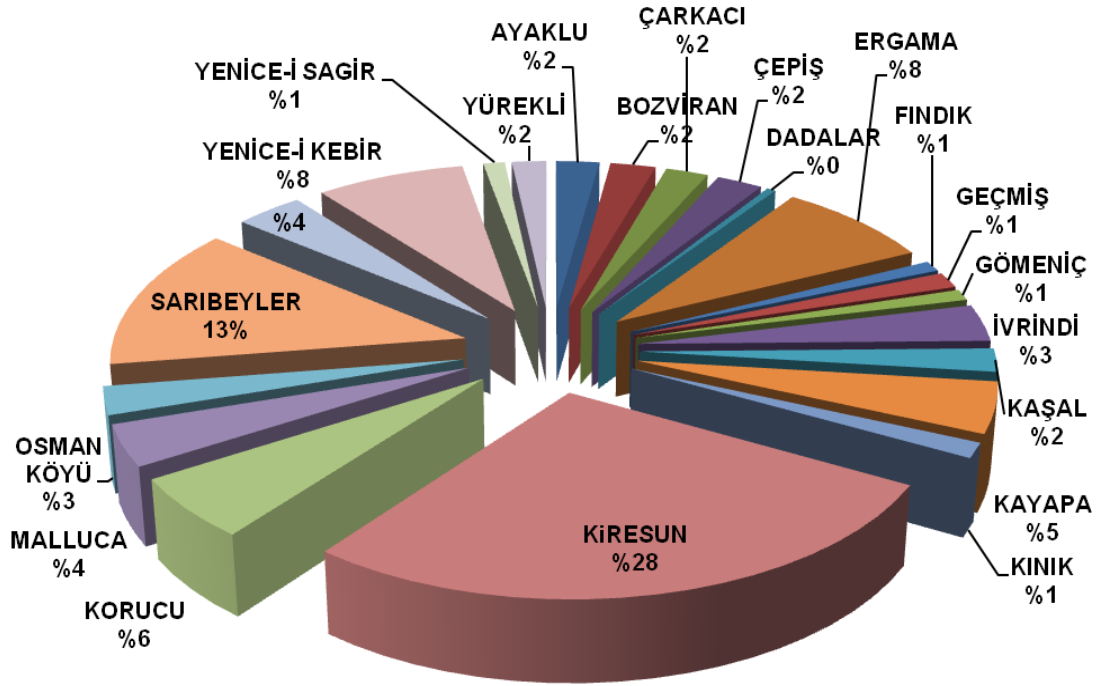
Çizelge 14. İvrindi Merkez ve Köylerindeki Tarlaların Toplamı ve Ekili Alanların Oranı

KÖY ADI	TOPLAM DÖNÜM	MEZRU' ALAN	YÜZDESİ (%)
Yenice-İ Kebir	2556	196	8
Çarkacı	728	99	14
Gömeniç	341	58	17
Kayapa	1554	275	18
Geçmiş	487	96	20
Çepiş	791	156	20
Kaşal	715	147	21
Bozvıran	778	161	21
Korucu	1872	417	22
Yürekli	588	133	23
Osman Köyü	862	197	23
Yağlılar	1170	274	23
Yenice-İ Sagir	369	102	28
Ergama	2702	876	32
Dadalar	154	51	33
İvrindi	1135	391	34
Ayaklu	739	259	35
Malluca	1269	482	38
Fındık	324	124	38
Kiresun	9118	3657	40
Kınık	459	187	41
Sarıbeyler	4389	1880	43
TOPLAM	33100	10218	31

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere Sarıbeyler (%43), Kınık (%41) Kiresun (%40), gibi köylerde mezru alanların toplama oranı çok yüksek iken, Çarkacı (%14), Gömeniç (%17) ve Kayapa (%18) gibi köylerde bu oran köylerin engebeli ve dağlık arazilerde olmasından dolayı oldukça düşüktür.

İvrindi'de tarla olarak kaydedilmiş tarım arazilerinin çoğu 9.118 dönüm ile Kiresun'da bulunmaktadır. Onu 4.389 dönüm ile Sarıbeyler ve 2.702 dönüm ile Ergama takip etmektedir. En az ise Dadalar bölgesindedir. Zaten Dadalar yalnızca 7 haneden ibaret küçük bir köydür.

Aşağıda İvrindi genelindeki tarlaların köylere oranı grafik halinde verilmiştir.

Şekil 5. İvrindi Genelindeki Toplam Tarlaların Köylerdeki Dağılımı

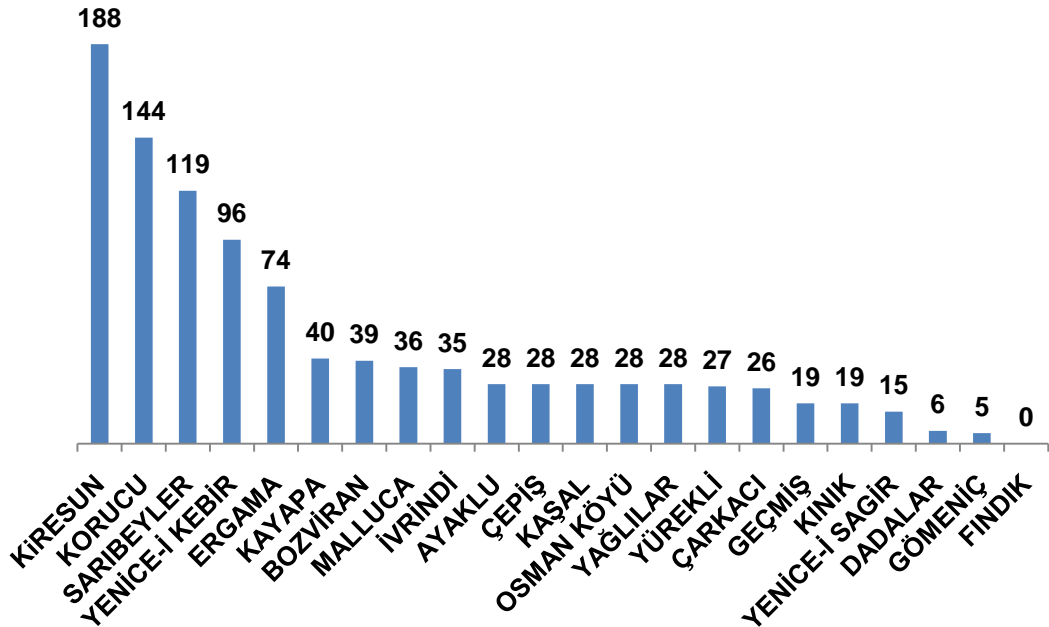
Yukarıdaki grafikten de anlaşılacağı üzere İvrindi genelindeki toplam tarlaların %27'si Kiresun'da bulunmaktadır. Ayrıca Sarıbeyler tarlalarının %13'ünü, Ergama ve Yenice-i Kebir %8'erlik kısımlarını içermektedir. Korucu ise toplamın %6'sını bulundururken bu oran İvrindi kaza merkezinde %3'e düşmektedir. En az ise %1 ile Dadalar, Fındık ve Yenice-i Sagır'dır.

4. 8. 1. 3. Bağcılık ve Bağların İvrindi Merkezi ve Köylerindeki Dağılımı

1840 tarihli İvrindi Temettuat Defteri'nde kayıtlı toplam 1028 dönüm bağ vardır. Bu toplam tarım arazilerinin yalnızca %3'ünü teşkil etmektedir. Defterde bağ sayısının ardından dönümü, sonra da kıymeti yazılmıştır. 1 dönüm bağın kıymeti bağın durumuna göre değişmekle beraber, 20 ile 80 kuruş arasında değerlerde kaydedilmiştir.

İvrindi'de 8276 nolu İvrindi Temettuat Defterindeki verilerden anlaşılacağı üzere bağlar genellikle her hane için 1 dönümdür. 2 veya 3 dönüm bağ olanlar da görülmekle beraber bunlar çok azdır. Bağ en fazla olan hane 7 dönümlük bağ ile Kiresun köysinden Sekbanoğlu İbrahim Ağa'dır (T.M.T. 8276: 177). Buradan da anlaşılıyor ki İvrindi kazası genelindeki bağlar kar sağlamakdan çok hanenin ihtiyacını karşılayacak kadardır.

Aşağıda İvrindi merkez ve köylerinde bağcılık yapılan toprakların dağılımı verilmiştir.

Şekil 6. İvrindi'de Bağcılık Yapılan Toprakların Dağılımı

Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere İvrindi kazası genelinde en çok bağ 188 dönüm ile Kiresun'da bulunmaktadır. Bu da Köydeki toplamın %18'idir. Ardından 144 dönüm ve toplamın %16 sı ile Korucu, %12'ye denk gelen 119 dönüm ile Sarıbeyler ve 96 dönüm ile bağların toplamının %9'unu teşkil eden Yenice-i Kebir köyleri gelmektedir. Adı geçen köylerde tarım arazilerinin oranının da fazla olması bu bölgelerin her türlü zirai faaliyete elverişli olduğunu göstermektedir.

İvrindi kazası dâhilindeki köylerde durumu hane başına düşen toprak olarak ele aldığımız zaman ise sıralamada ancak çok küçük bazı değişiklikler olmaktadır. Bu konuda bir çizelge aşağıda verilmiştir.

Çizelge 15. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Başına Düşen Bağ Miktarının Dağılımı

KÖY ADI	HANE SAYISI	TOPLAM BAĞ (Dönüm)	ORTALAMA (Dönüm)
Kiresun	185	188	1,02
Yenice-İ Kebir	96	96	1,00
Osmanköyü	30	28	0,93
Korucu	158	144	0,91
Dadalar	7	6	0,86
Sarıbeyler	160	119	0,74
Kınık	26	19	0,73
Yüreklî	37	27	0,73
Bozvıran	55	39	0,71
Ergama	106	74	0,70
Kaşal	45	28	0,62
Malluca	60	36	0,60
Yenice-İ Sagır	25	15	0,60
Çepiş	48	28	0,58
Yağlılar	48	28	0,58
Gömeniç	9	5	0,56
İvrindi	63	35	0,56
Geçmiş	35	19	0,54
Ayaklu	55	28	0,51
Kayapa	82	40	0,49
Çarkacı	60	26	0,43
Fındık	18	0	-
TOPLAM	1408	1028	0,73

Çizelgede görüldüğü üzere hane başına düşen bağ ortalamasında da birinci sırada Kiresun yer almaktadır. Sarıbeyler ve Ergama ise bağların toplam dönümde üçüncü ve beşinci sıralarda yer alırlarken, hane başına

düşen bağ sıralamasında toplamda çok az dönüm bağı olan Dadalardan bile sonra gelmektedirler. Bu sonuçta hane sayılarının Dadalar'a göre çok fazla olmasının etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Korucu ve Yenice-i Kebir köyleri ise hem toplam dönüm hem de hane başına düşen dönüm ortalamasında ön sıralarda yer almaktadırlar.

4. 8. 1. 4. Zeytincilik

1840 senesine ait İvrindi temetuat defterinde hane reislerinin sahip oldukları zeytin ağaçları ve kıymetleri de kaydedilmiştir. Zeytin ağaçları “zeytin eşcarı” şeklinde kaydedilirken, senelik çıkan yağ “Hâsıl revgan” veya “Hâsılat-ı senevîsi” şeklinde kıyye olarak belirtilmiştir. Ancak bu ağaçlar İvrindi sınırlarında değil civar köylerde dir. Ağaç sahibi haneler zeytincilik faaliyetlerini sürdürmek için bu köylere gitmektedirler. Örneğin Sarıbeyler köyünden Eğrioğlu Hüseyinağa'nın 58 zeytin ağacının 8'i Soma kazasında, 50'si ise Edremid kazasındadır (T.M.T. 8276: 165).

Zeytin ağaçları ve gelirleriyle alakalı herhangi bir ayrıntı varsa o da yanına eklenmiştir. Örneğin Karye-i Çepiş'de Hacı Haliloğlu Mehmed'e ait kayıta zeytin ağaçlarının sayılarının yanında “Beş destisi karye civarında vaki cisrin tamirine vakıf idiğü” (T.M.T 8276: 69) şeklinde bir açıklama vardır.

İvrindi kazası genelinde 11 köye ait kayıtlarda zeytin ağaçlarıyla ilgili bilgi bulunmaktadır. Aşağıdaki çizelgede zeytin ağacı sahibi hanelerin bulunduğu köyler, ne kadar zeytin ağacının nerede olduğu ve ne kadar yağ alındığıyla alakalı bilgi bulunmaktadır.

Çizelge 16. İvrindi Merkez ve Köylerinde Zeytin Ağaçlarının Dağılımı ve Kıymetleri

KÖY ADI	ZEYTUN AĞACI		BULUNDUĞU KÖY	HÂSILI REVGAN-I ZEYT
	SAYISI	KIYMET		KIYYE(1.2 Kg)
Korucu	5	200	Zağnos Kazasında	-
	60	1800	Edremid ovasında	15
	40	100	Edremidde (zevcesinin)	4
	31	620	Edremid Ovasında	15
	20	-	Edremidde	3

	16	480	Edremid Ovasında	2
	3	-	Edremid Ovasında	3
	10	200	Bergama Kazasında	5
	15	300	-	10
	3	33	-	5
	13	390	Edremidde	2
	10	300	Edremidde	2
	7	210	Edremidde	7
	20	600	Edremidde	3
Yağlılar	17	-	Edremidde	1
Çepiş	7	-	Edremid Ovasında	
			Edremidde	
	10	250	(Zevcesinin)	10
	40	1000	Edremidde (Harab)	3
	104	2600	Edremid Ovasında	10 (5 destisi köy civarındaki cisrin tamirine verildiği)
	2	60	Edremidde	3
	104	2600	Edremid Ovasında	10 (5 destisi köy civarındaki cisrin tamirine verildiği)
	28	700	Edremid Ovasında	2
Yürekli	12	300	Edremid Ovasında	5
	2	25	Edremid Ovasında	3
	60	5400	Edremid Ovasında	5
	10	900	Edremid Ovasında	2
Çarkacı	12	360	Edremid Ovasında	12
	30	720	Edremid Ovasında	20
	4	120	-	4
Ayaklu	35	1050	Edremidde	6
	26	780	-	4
Malluca	70	2025	Edremid Ovasında	55 (İşbu eşcar-ı zeytun köyde vaki çeşmenin vakfı)
	2	60	Edremid Ovasında	2
Bozvıran	8	240	Edremid Ovasında	9
	7	210	Edremid Ovasında	9
	2	60	Edremidde	2
	2	60	Edremid Ovasında	2
	3	90	Edremid Ovasında	3
	2	60	-	2
	8	240	Edremid Ovasında	9
	2	90	-	-
	4	160	Edremid Ovasında	6
	7	210	Edremidde	6
Yenice-İ Kebir	80	1600	Edremidde	5
	5	200	Edremid Ovasında	10
Sarıbeyler	58	1450	Soma Kazasında, Edremidde	6
Kiresun	7	150	-	-
	2	30	-	-
	1	10	-	-
	1	15	-	-
	2	30	-	-
	1	15	-	-

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere hane reislerinin sahip olduğu ağaçların büyük bir çoğunluğu Edremid'te veya Edremid ovasında olarak belirtilmiştir. Bunun dışında Soma, Zağnos ve Bergama kazalarında da zeytin

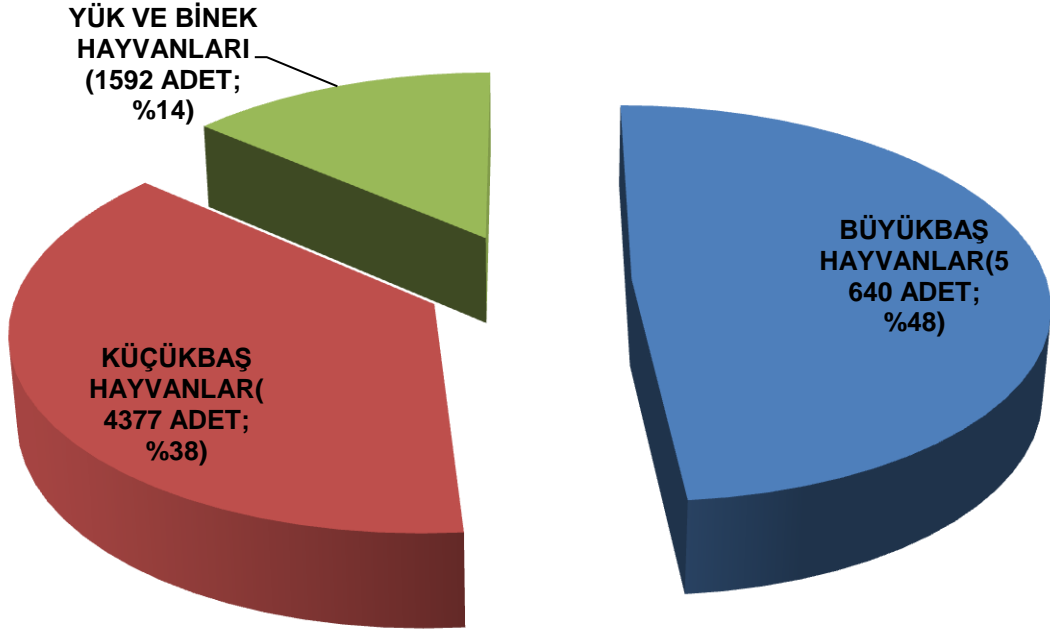
ağaçları olanlar vardır. Kaza genelindeki 1030 adet zeytin ağacının toplam değeri 29103 kuruş olarak kaydedilmiştir. Böylece bir zeytin ağacının ortalama değeri 28 kuruş olmuştur.

4. 9. Hayvancılık

1256 tarihli İvrindi Temettuat Defteri kazanın en önemli gelir kaynağı olan tarım hakkında ayrıntılara sahip olmamakla birlikte, mevcut hayvanların çeşitliliği konusunda çok ayrıntıya gidilmiştir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar, sayıları, kıymetleri belirtilirken, bunlardan elde edilen gelirler tarımda da olduğu gibi ele alınmamıştır.

İvrindi'de temettuat sayımının yapıldığı 1840'da kazada büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, yük ve binek hayvancılığı ve bunlara nazaran daha az oranda arıcılık yapılmaktadır. 8276 nolu defterin transkripsiyonu ile elde edilen verilere göre kaza genelinde en çok görülen hayvanlar hem etinden hem sütünden faydalanılanlardır. Bunlardan sonra özellikle çift sürmede kullanılan öküzler gelmektedir. Bu hayvanların danaları ve düveleri de kaydedilmiştir. Ayrıca koyun, keçi, katır, beygir, merkep, kısrak ve yalnızca bir tane de deve bulunmaktadır.

Aşağıdaki grafikte İvrindi merkezi ve köylerinde hayvanların dağılımı ve oranları verilmektedir. Arıcılık ise sayımda farklı teknikler kullanıldığından ve hayvancılığa katkısının çok az olmasından dolayı bu grafikte yer almamaktadır.

Şekil 7. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hayvanların Dağılımı

Bu grafikten de anlaşılacağı üzere İvrindi kazası genelinde büyükbaş hayvanların sayısı çok daha fazladır. 5640 olan büyükbaş hayvan sayısı toplamdaki hayvanların %48'ini oluşturmaktadır. Ancak küçükbaş hayvan sayısı da buna çok yakındır. 4377 adet olan küçükbaş hayvanlar kaza genelindeki hayvanların %38'ine ve yük ve binek hayvanları ise %14'üne denk gelmektedir.

4. 9. 1. Büyükbaş Hayvancılık

1256 tarihli İvrindi temettuat defteri büyükbaş hayvanlar, çeşit ve sayıları ile alakalı geniş bilgi içermektedir. Defterde camus öküzü, sığır öküzü, sığır ineği, camus ineği, sığır danası, camus danası, sığır tosunu ve düveği ve camus tosunu ve düveği gibi etinden, sütünden ve gücünden yararlanan büyükbaş hayvanlar bulunmaktadır. Bu hayvanlar ayrı ayrı verildikten sonra altına adetleri ve kıymetleri kaydedilmiştir. Bu da XIX. yüzyıl

ortalarında büyükbaş hayvanların ortalama değerlerinin tespitine imkân vermektedir.

İvrindi Temettuat Defteri'nde sığır ineği bazen tek bazen de danasının olması durumunda “Sığır ineği danalı” (T.M.T. 8276, 113) şeklinde kaydedilmiştir. Aynısı camus ineği için de geçerlidir ancak camus ineği “camus ineği malaklı” (T.M.T. 8276, 113) şeklinde kaydedilmiştir.

Tarımın daha çok yapıldığı ve kısmen daha engebesiz olan Kiresun ve Sarıbeyler gibi bölgelerde büyükbaş hayvan sayısı çok iken, daha engebeli ve yüksek olan köylerde bu sayı azalmaktadır. Bundan sonra İvrindi merkez ve köylerinde büyükbaş hayvanların sayıları ve kıymetlerini gösteren çizelge ve şekiller verildikten sonra değerlendirmeleri birlikte yapılacaktır.

Çizelge 17. İvrindi Merkez ve Köylerinde Büyükbaş Hayvan Sayıları ve Kıymetleri

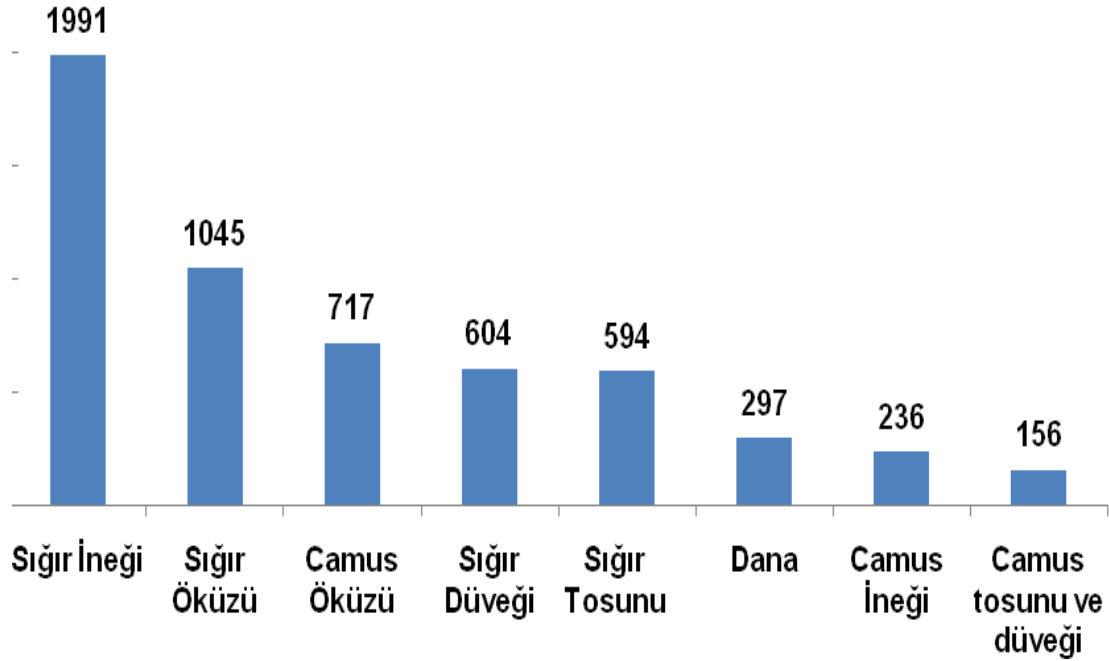
KÖY ADI	CAMUS ÖKÜZ		SİĞİR ÖKÜZÜ		SİĞİR İNEĞİ		CAMUS İNEĞİ	
	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET
Ayaklu	27	7275	47	8500	90	10020	11	3475
Bozvıran	21	4850	71	12830	133	15490	0	0
Çarkacı	22	6750	19	3550	38	4265	2	250
Çepiş	37	10050	36	6850	125	13320	0	0
Dadalar	6	1400	4	700	12	1450	0	0
Ergama	83	23150	57	10700	90	10475	35	10025
Fındık	6	1650	28	4900	61	7100	0	0
Geçmiş	23	6100	25	4600	54	6030	11	1450
Gömeniç	4	1000	15	2800	27	3000	7	2250
İvrindi	14	3600	75	15250	175	19180	0	0

Kaşal	0	0	45	8375	75	8530	0	0
Kayapa	41	12100	34	6600	118	13275	3	600
Kınık	10	2460	38	7750	91	10875	0	0
Kiresun	99	23110	196	27245	150	13011	59	12660
Korucu	62	17975	31	5900	120	13415	12	3500
Malluca	21	6100	78	14550	139	16075	0	0
Osmanköy	16	4100	55	10200	79	8680	2	650
Sarıbeyler	105	29750	74	13350	100	11750	53	16850
Yağlılar	56	14850	31	4825	137	15335	30	9100
Yenice-l Kebir	36	10600	34	6800	73	8705	4	1250
Yenice-l Sağır	14	3700	19	3600	55	6675	4	475
Yürekli	14	3950	33	6600	49	5870	3	350
TOPLAM	717	194520	1045	186475	1991	222526	236	62885

**İvrindi Merkez ve Köylerinde Büyükbaş Hayvan Sayıları ve Kıymetleri
(devamı)**

KÖY ADI	CAMUS TOSUNU VE DÜVEĞİ		DANA		SIĞIR TOSUNU		SIĞIR DÜVEĞİ	
	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET
Ayaklu	10	1910	7	210	38	5250	15	1020
Bozvıran	2	300	17	510	46	6510	39	2645
Çarkacı	1	150	5	130	14	1700	20	1440
Çepiş	0	0	36	1080	53	6780	37	2860
Dadalar	0	0	8	240	5	460	6	400
Ergama	25	5180	15	620	40	5140	45	3000
Fındık	0	0	7	240	18	2050	18	1160
Geçmiş	0	0	4	120	16	2300	12	740
Gömeniç	2	450	0	0	11	1600	5	320

İvrindi	0	0	33	990	54	7450	58	4080
Kaşal	0	0	4	120	21	2650	9	560
Kayapa	0	0	7	210	19	2110	21	1320
Kınık	0	0	2	60	24	2970	42	2760
Kiresun	34	4090	103	4338	7	295	49	2587
Korucu	4	610	1	30	52	4225	1	60
Malluca	0	0	13	390	47	6070	51	3445
Osmanköy	0	0	0	0	31	3520	28	2320
Sarıbeyler	33	5575	6	180	25	2920	41	3170
Yağlılar	37	6000	2	60	39	5600	43	3730
Yenice-İ Kebir	7	1400	12	390	13	1550	32	2165
Yenice-İ Sagir	0	0	9	340	8	850	18	1180
Yürekli	1	100	6	170	13	1450	14	900
TOPLAM	156	25765	297	10428	594	73450	604	41862

Şekil 8. İvrindi Genelinde Büyükbaş Hayvanların Dağılımı

İvrindi'de büyükbaş hayvancılığı gösteren çizelge 14 ve şekil 8'deki verilerden kazada en fazla bulunan büyükbaş hayvanın 1991 adet ile sığır

ineği olduğu görülmektedir. Bu sayı büyükbaş hayvanların toplamının %35'lik kısmını oluşturmaktadır. Mal varlığı ve hayvanı nispeten az olan fakir hanelerde dahi sığır ineklerine rastlanması, bu hayvanların dönemin şartlarında temel ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir. Sığır ineği büyükbaş hayvanlar arasında kaza genelinde hane başına ortalama 1,4'lük oranıyla ilk sırada olmakla beraber, bu ortalamanın çok üstünde bulunduğu haneler de vardır. İvrindi Temettuat Defteri'nde bir sığır ineğinin kıymeti 100 kuruş ile 155 kuruş arasında değişmekle beraber çoğunlukla 125 kuruş olarak kaydedilmiştir.

Sıralamada ikinci olarak sığır öküzü gelmektedir. Kaza genelinde 1045 adet olduğu tespit edilen sığır öküzleri, camus öküzleriyle beraber tarlaların sürülmesinde etkin rol oynamaktaydı. Kaza genelindeki toplam hayvanların %18'ini oluşturan sığır öküzleri tarla sürmek amaçlı kullanıldığından, hanelerin çoğunda ikişer adet bulunmaktadır. Bir sığır öküzünün kıymeti 125 ile 250 kuruş arasında değişmekle beraber çok büyük oranda 200 kuruş olarak yazılmıştır.

Büyükbaş hayvanlar sıralamasında üçüncü sırada camus öküzü yer alır. Köyde bulunan 717 camus öküzü büyükbaş hayvanların %12'lik kısmını oluşturmaktadır. Camus öküzleri de sığır öküzleri gibi tarla sürmek amaçlı güçlerinden faydalanılan hayvanlardır ve bu sebeplerle genelde çift halinde bulunurlar. Bir adet camus öküzünün kıymeti 250 ile 350 kuruş arasında değişir. İvrindi Temettuat Defteri'ndeki camus öküzleri daha çok 300 kuruştan yazılmışlardır ve bu da onları kazadaki hayvanların maddi açıdan en kıymetlisi yapmaktadır.

Camus öküzünden sonra sırada sığır düveği ve tosunu gelir. Bunların sayıları birbirine çok yakındır. Kazada toplam 604 adet sığır düveği varken 594 adet sığır tosunu bulunmaktadır. 294 adet sığır danası da sığır ineklerinden ayrı olarak kaydedilmiştir. Bir adet sığır düveğinin kıymeti 60 ile 90 kuruş, bir sığır tosununun kıymeti ise 100 ile 200 kuruş arasında değişmektedir. Sığır danaları ise genelde 30 kuruştan kayda geçmişlerdir.

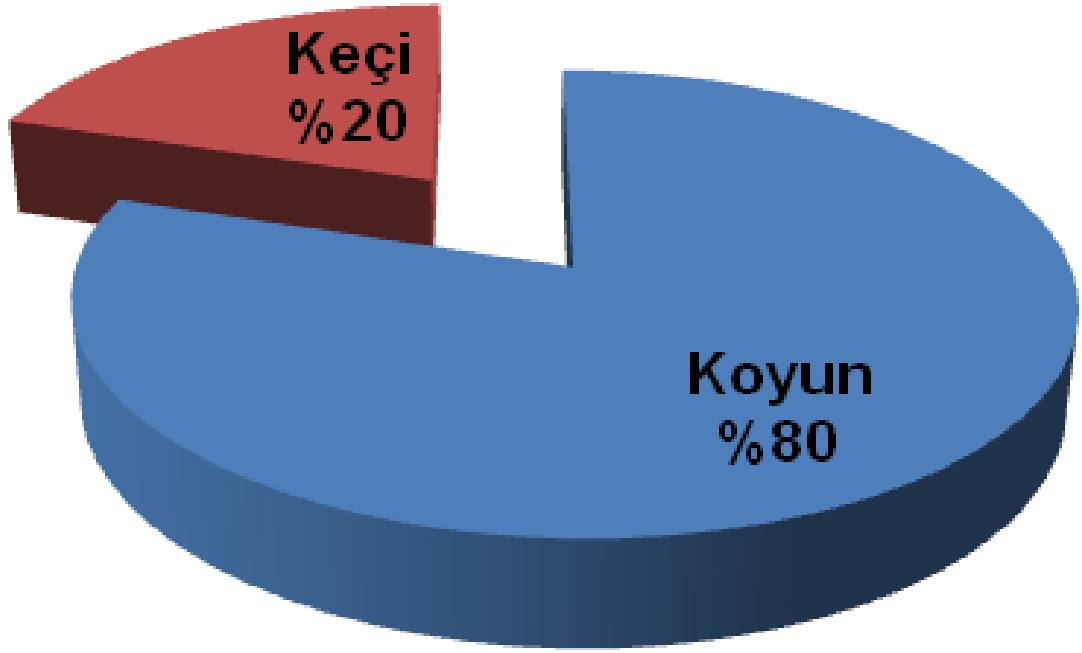
Son olarak en az bulunan büyükbaş hayvan cinsleri ise camus ineği ve defterde büyük bir oranda beraber kaydedilen, camus tosunu ve düveğidir. Defterde 236 adet camus ineğinin yanında 156 adet de camus tosunu ve düveği bulunmaktadır. Bir adet camus ineğinin kıymeti 200 ile 375 kuruş arasındadır. Sığır ineğine göre daha kıymetli olmasına rağmen camus ineğinin çok fazla bulunmaması muhtemelen bakımının daha zor ve süt verimliliğinin daha az olması gibi sebeplerden bölgede pek tercih edilmediğinin göstergesidir. Bir adet camus tosunu ve düveğinin kıymeti ise 100 ile 250 kuruş arasında değişmektedir.

Sonuç olarak veriler İvrindi kazasında geniş bir büyükbaş hayvan çeşitliliği bulunduğunu göstermektedir. Öte yandan bu çeşitlikteki büyükbaş hayvanların sayılarının da çok olması sebebiyle hayvancılığın İvrindi'nin ekonomik yaşantısında önemli bir yeri olduğuna hükmedebiliriz.

4. 9. 2. Küçükbaş Hayvancılık

İvrindi Temettuat Defteri'nde toplamda 4.377 adet bulunan küçükbaş hayvanlar kazadaki hayvanların toplamının %38'ini oluşturmaktadır. Büyükbaş hayvanlardaki çeşitliliğin aksine küçükbaş hayvan olarak yalnızca koyun ve keçi vardır. Defterde keçiler aynen, koyunlar ise "ağnam" olarak kaydedildikten sonra, kaç tane oldukları ve kıymetleri yazılmıştır. Bu verilerle hayvanların ortalama değerleri tespit edilebilmiştir.

Keçi ve koyun tarım faaliyetlerine uygun olan yerlerde de yetiştirilmekle beraber, nispeten tarıma elverişsiz olan yüksek kesimlerdeki meraların uygun zemin hazırlamasından dolayı buralarda da sıklıkla görülmektedir. Aşağıda küçükbaş hayvanların İvrindi merkezi ve köylerindeki dağılımını gösteren çizelge ve şekiller bulunmaktadır.

Şekil 9. İvrindi Genelinde Küçükbaş Hayvanların Dağılımı

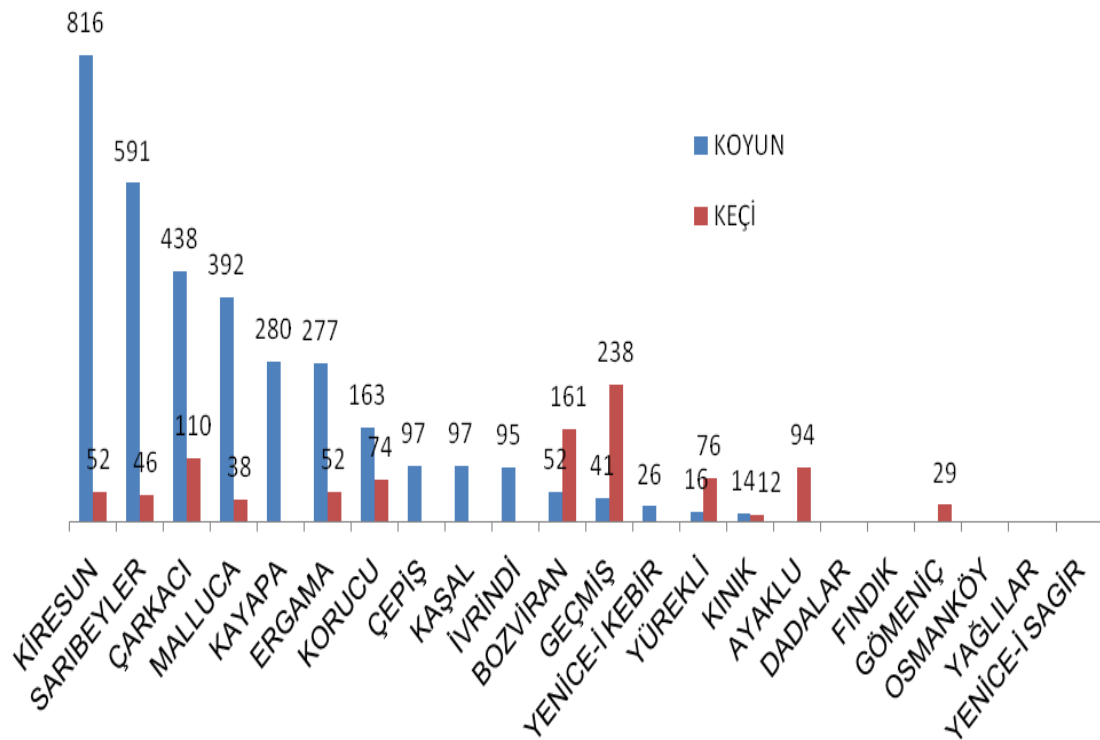
Görüldüğü üzere küçükbaş hayvanların %80'lik kısmını koyun, %20'lik kısmını ise keçiler oluşturmaktadır. Kazada bulunan toplam 3395 adet koyun ve 982 keçinin köylerdeki dağılımları ve kıymetleri şöyledir:

Çizelge 18. İvrindi Merkez ve Köylerinde Küçükbaş Hayvanların Dağılımı ve Kıymetleri

KÖY ADI	KOYUN		KEÇİ	
	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET
Ayaklu	0	0	94	1880
Bozvıran	52	1300	161	3220
Çarkacı	438	9945	110	2200
Çepiş	97	2420	0	0
Dadalar	0	0	0	0
Ergama	277	7155	52	1040
Fındık	0	0	0	0
Geçmiş	41	1030	238	4760
Gömeniç	0	0	29	580
İvrindi	95	2375	0	0
Kaşal	97	2425	0	0
Kayapa	280	7000	0	0
Kınık	14	350	12	240

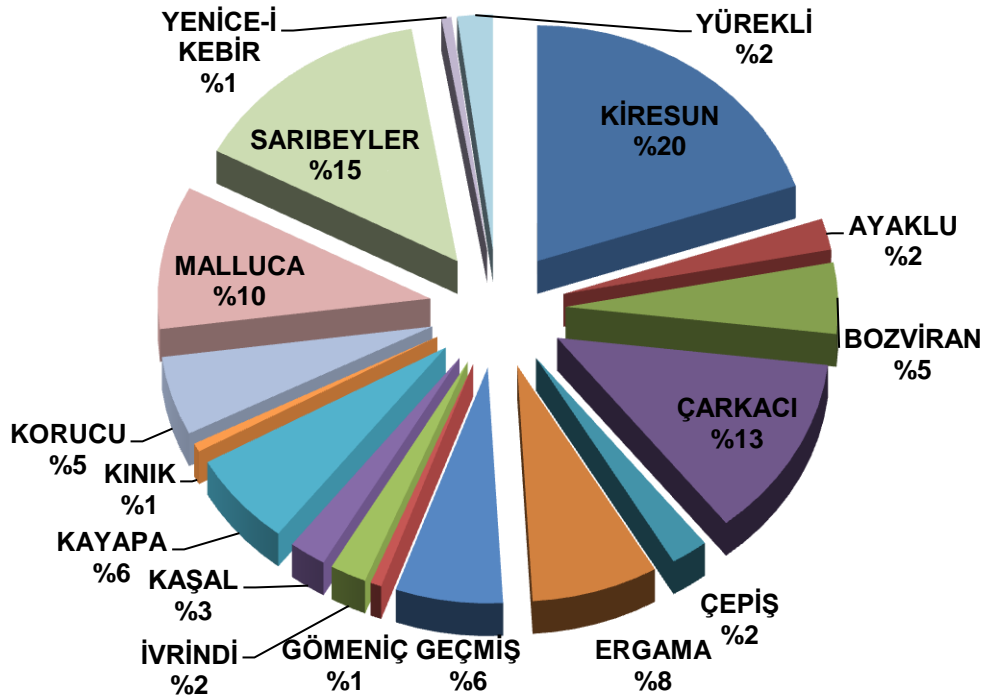
Kiresun	816	20650	52	1040
Korucu	163	4075	74	1480
Malluca	392	9175	38	760
Osmanköy	0	0	0	0
Saribeyler	591	14775	46	920
Yağlılar	0	0	0	0
Yenice-İ Kebir	26	650	0	0
Yenice-İ Sagir	0	0	0	0
Yürekli	16	400	76	1520
TOPLAM	3395	83725	982	19640

Yukarıdaki çizelgede koyun ve keçilerin kıymetleri kuruş olarak verilmiştir. Büyükbaş, yük ve binek hayvanlarında, kıymet olarak verilen değerler hayvanların özelliklerine göre değişmekteyken koyun ve keçide ise bu söz konusu değildir. Defterde 1 adet koyunun değeri 25 kuruş, keçinininki ise 20 kuruş olarak kaydedilmiştir.

Şekil 10. İvrindi Merkez ve Köylerinde Küçükbaş Hayvanların Dağılımı

Şekil 10'dan da anlaşılacağı üzere koyun sayısının en fazla olduğu köy Kiresun'dur. Kiresun'da toplam 816 koyun vardır. Ardından 591 ile Sarıbeyler ve 438 ile Çarkacı gelmektedir. Malluca'da ise 392 koyun bulunmaktadır. Kayapa ve Ergama'daki koyun sayısı ise birbirine çok yakındır. Kayapa'da 280 koyun varken, Ergama'da bu sayı 277'dir. En az koyunun olduğu köy ise Kınık'tır. Ayaklu, Dadalar, Fındık, Gömeniç, Yağlılar, Osmanköy ve Yenice-i Sagır'de ise hiç koyun yoktur. Aşağıdaki grafik koyunların İvrindi merkez ve köylerindeki dağılım yüzdelerini gösterecek şekilde hazırlanmıştır.

Şekil 11. İvrindi Genelindeki Toplam Koyunların Köylere Göre Dağılımı

Koyun sayılarına göre yapılan bu sıralama hane başına düşen koyun sayısı söz konusu olduğunda değişmektedir. İvrindi merkezi ve köylerinde hane başına düşen koyun dağılımı tablosu aşağıda verilmiştir.

Çizelge 19. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Başına Düşen Koyun Miktarı

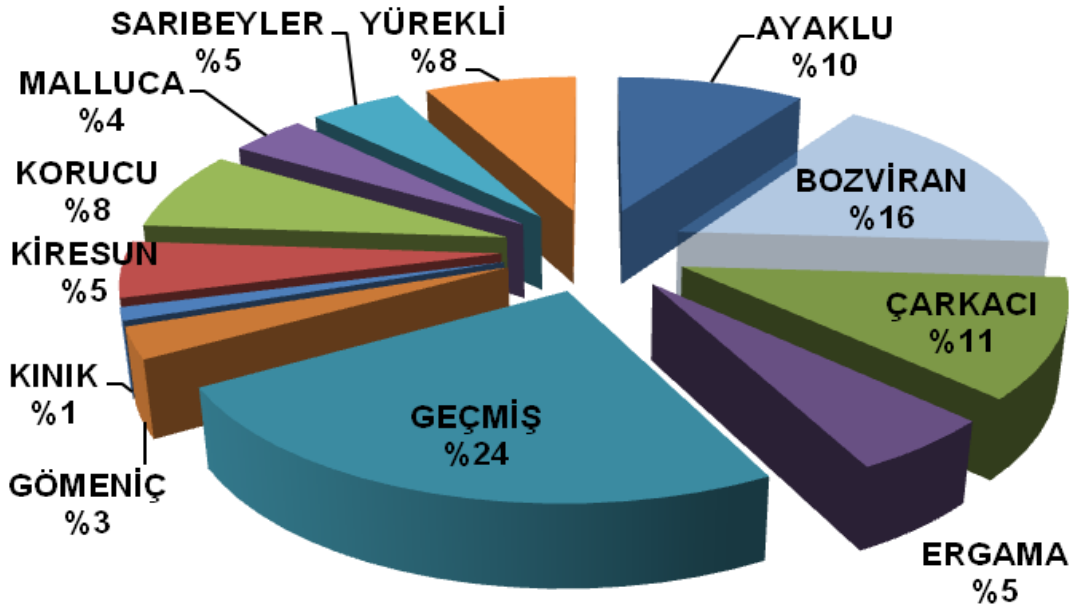
KÖY ADI	KOYUN	HANE SAYISI	HANE BAŞINA DÜŞEN KOYUN
Çarkacı	438	60	7,30
Malluca	392	60	6,53
Kiresun	816	185	4,41
Sarıbeyler	591	160	3,69
Kayapa	280	82	3,41
Ergama	277	106	2,61
Kaşal	97	45	2,16
Çepiş	97	48	2,02
İvrindi	95	63	1,51
Geçmiş	41	35	1,17
Korucu	163	158	1,03
Bozviran	52	55	0,95
Kınık	14	26	0,54
Yürekli	16	37	0,43
Yenice-İ Kebir	26	96	0,27
TOPLAM	3395	1216	2,79

Çizelgede de görüldüğü üzere köylerin hane başına düşen koyun ortalamasındaki sıralamaları koyunların sayısına göre yapılandıran farklıdır. Üstelik burada dikkati çeken bir başka unsur da tarım ve büyükbaş hayvancılık verileriyle yapılan sıralamalarda gerilerde bulunan Çarkacı ve Malluca köylerinin hane başına düşen ortalamalarda en önde bulunmalarıdır. Çarkacı'da hane başına düşen koyun sayısı yedi iken Malluca'da bu sayı 6.53'tür. Bunun arazinin zorlu şartlarından dolayı tarıma elverişsizliğinin aksine, koyun ve keçilerin yetiştirilmesine uygun bir bitki örtüsüne sahip olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Kayapa köyünü de hane başına düşen koyun miktarı çok olmamakla beraber bu gruba dâhil edebiliriz. İvrindi kazası genelinde hane başına düşen koyun sayısı ise 2.79'dur.

Defterde kaydedilen bir başka küçükbaş hayvan da keçidir. Keçilerin sayı olarak en fazla bulunduğu köy engebeli bir yapıya sahip olan ve meraları bulunan Geçmiş'tir. Geçmiş'te 238 adet olan keçiler, aşağıdaki grafikte de görüleceği üzere kaza genelindeki toplam keçi sayısının %24'ünü oluşturmaktadır. İkinci sırada ise 161 keçi sayısı ve %16 oranla Bozviran köyü gelmektedir. Bu köylerden sonra ise 110 adet keçi sayısı ile Çarkacı ve 94 keçiyle Ayaklu vardır. Ayaklu'daki keçilerin oranı % 10, Çarkacı'dakilerin

oranı ise %11 dir. Kiresun ve Sarıbeyler %5'lik oranla sonlardayken, Kınık ise yalnızca 12 keçi sayısı ile ortalamaya yalnızca %1 katkıda bulunmuştur.

İvrindi Temettuat Defteri'nde Kayapa, Çepiş, Kaşal, İvrindi, Yenice-i Kebir, Dadalar, Fındık, Osmanköy ve Yağlılar köylerinde olduğu gibi hiç keçi beslenmeyen yerleşim yerleri de vardır. Keçilerin bulunduğu köyler ve bunların toplam keçi sayısına olan yüzdeleri oranları aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 12. İvrindi Merkez ve Köylerinde Keçilerin Dağılımı

Koyun verilerindeki tersine keçide, köylerdeki toplam keçi sayısı ve hane başına düşen keçi sayısı sıralaması büyük oranda paralellik göstermektedir. Örneğin Geçmiş köyü hem toplam keçi hem de hane başına düşen keçi sıralamasında ilk, Kınık ise aynı sıralamalarda son sırada yer almaktadır. İvrindi merkez ve köylerinde hane başına düşen keçi sayılarının dağılımı şöyledir:

Çizelge 20. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Başına Düşen Keçi Sayısı

KÖY ADI	KEÇİ	HANE SAYISI	HANE BAŞINA DÜŞEN KEÇİ SAYISI
Geçmiş	238	35	6,80
Bozviran	161	55	2,93
Çarkacı	110	60	1,83
Ayaklu	94	55	1,71
Yürekli	76	37	2,05
Korucu	74	158	0,47
Kiresun	52	185	0,28
Ergama	52	106	0,49
Sarıbeyler	46	160	0,29
Malluca	38	60	0,63
Gömeniç	29	9	3,22
Kınık	12	26	0,46
TOPLAM	982	946	1,04

Tabloda da görüldüğü üzere hane başına düşen keçi sayısının en fazla olduğu köy çok yüksek bir rakamla Geçmiş'tir. Bu köy'de hane başına düşen keçi sayısı 6.80 'dir. Bunun sebebinin keçilerin dağlık ve engebeli arazide zorlanmamaları aksine yüksek kesimlerdeki bodur bitki örtüsünün keçiler için uygun olmasıdır.

Hane başına düşen keçi ortalamasında Bozviran 2.93 ile ikinci, Yürekli 2.05 ile üçüncüdür. Çarkacı ve Ayaklu bu köyleri takip etmektedir. Kaza genelinde hane başına düşen keçi sayısı ise 1.04 tür.

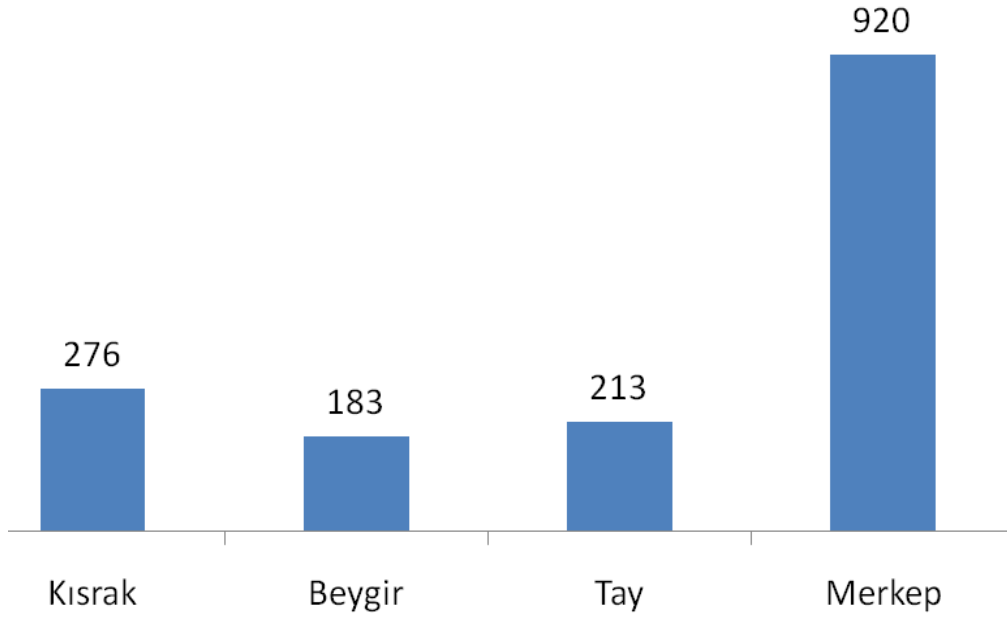
4. 9. 3. Yük ve Binek Hayvancılığı

İvrindi Temettuat Defteri'nde geçen yük ve binek hayvanlarından kasıt merkep, beygir, tay ve kısraaktır. Ayrıca sayı olarak çok az olmakla beraber katır ve deveye de rastlanmaktadır. Defterde beygir "bargir", katır ise "ester" olarak kaydedilmiştir. Tay ise bazen erkek ve dişi tay olarak ayrılmış ancak bu bütün defter boyunca uygulanan bir durum olmadığı için çizelge ve şekillerde ayrı ayrı gösterilmemiştir. Aşağıdaki çizelgede yük ve binek hayvanlarının köylere göre sayıları ve kıymetleri verilmiştir.

Çizelge 21. İvrindi Merkez ve Köylerinde Yük ve Binek Hayvanlarının Dağılımı

KÖY ADI	KISRAK		BEYGİR		TAY		MERKEP	
	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET	SAYI	KIYMET
Ayaklu	30	6730	5	1250	19	3775	40	2470
Bozvıran	22	4775	0	0	17	2310	41	2985
Çarkacı	16	3400	7	980	7	1050	27	1890
Çepiş	9	1950	7	1500	7	825	26	1390
Dadalar	0	0	0	0	0	0	5	370
Ergama	42	9230	14	2730	37	4820	67	3890
Fındık	2	500	0	0	5	680	14	930
Geçmiş	21	4250	0	0	3	385	19	1440
Gömeniç	5	900	2	400	2	325	4	230
İvrindi	6	1050	26	5150	6	805	31	1860
Kaşal	6	1300	7	1550	10	1850	23	1555
Kayapa	6	1300	6	1400	8	1385	64	4820
Kınık	4	900	0	0	5	595	19	1305
Kiresun	28	3685	12	2415	5	500	157	7172
Korucu	8	1435	41	6910	10	1660	71	4875
Malluca	18	3500	7	1400	22	2290	47	2905
Osman Köyü	16	3350	5	1000	24	2645	18	1160
Sarıbeyler	7	1600	9	1910	7	785	137	8265
Yağlılar	17	3550	8	1900	7	1100	31	1885
Yenice-İ Kebir	2	450	22	4275	4	625	47	3090
Yenice-İ Sagir	8	1800	0	0	4	700	8	720
Yürekli	3	550	5	1100	4	400	24	1625
TOPLAM	276	56205	183	35870	213	29510	920	56832

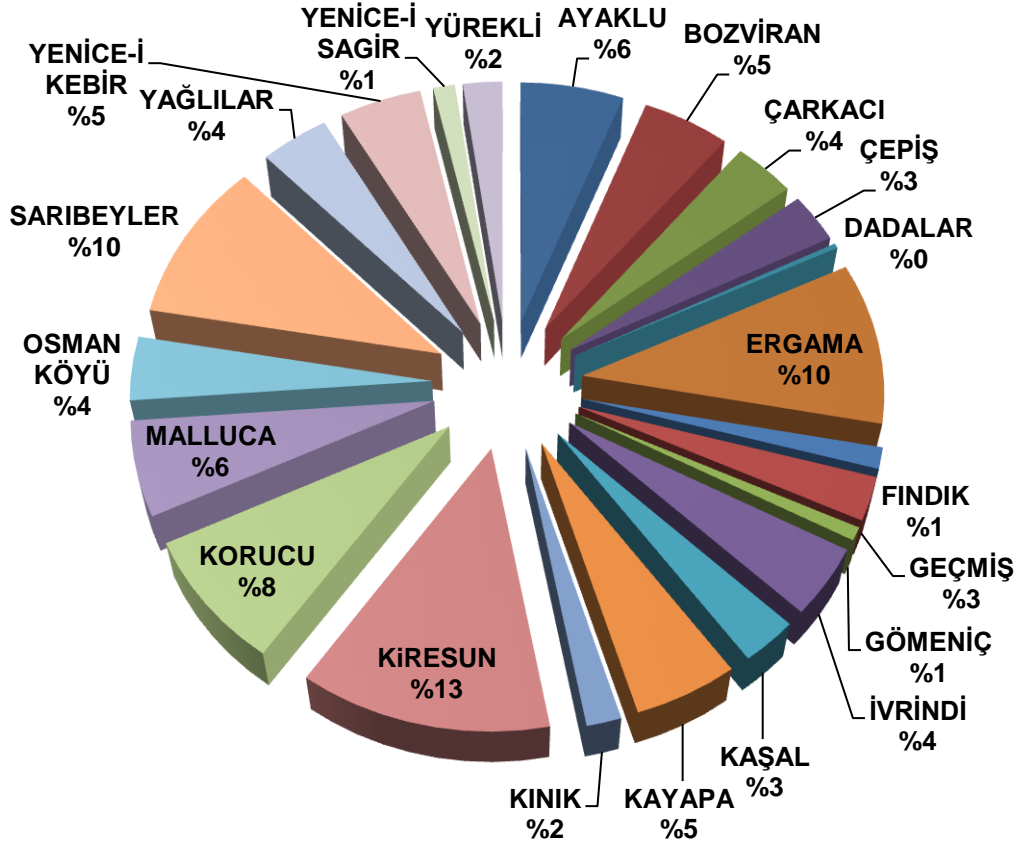
8276 nolu İvrindi Temettuat Defteri'nde kısrakın kıymeti 100 ile 250 kuruş arasında değişmekle beraber ortalama değeri 203,64 kuruştur. Beygir ise 50 ile 250 kuruş arasında değişmektedir. Ortalama değeri ise 196,01 kuruştur. Taya ise 100 kuruş ile 250 kuruş arasında kıymet biçilirken, ortalama değeri 138,54 kuruştur. Son olarak merkebin kıymet aralığı 30 ile 150, ortalama kıymeti ise 61.77 kuruştur. Şekil 13'de bu hayvanların kazadaki toplam sayıları verildi.

Şekil 13. İvrindi Genelinde Yük ve Binek Hayvanlarının Dağılımı

Şekilden de anlaşılacağı üzere İvrindi kazasında en çok bulunan yük hayvanı merkeptir. Toplamda 920 adet merkep kaydedilmiştir. Bunun sebebi ise çok büyük toprakları olmayanlar için taşımacılıkta merkebin yeterli olmasıdır.

Merkepten sonra sıralamada sayı olarak çok büyük bir farkla kısarak gelmektedir. İvrindi'de toplam 276 kısarak vardır. Ayrıca toplam 183 adet beygir ve 213 adet tayın yanı sıra yalnızca bir deve ve 5 katır bulunmaktadır. Aşağıdaki şekilde köylerdeki yük ve binek hayvanlarının toplamının kaza genelindeki yüzdesi verilmiştir.

Şekil 14. İvrindi Genelindeki Yük ve Binek Hayvanlarının Köylere Dağılımı

Kiresun köyü, ekonomik durumu etkileyen neredeyse bütün faaliyet kollarında olduğu gibi yük ve binek hayvanlarının sayısında da ilk sırada yer almaktadır. Kazadaki yük ve binek hayvanlarının %13'ü burada, %10 luk kısmı Ergama ve yine diğer bir %10 luk kısım Sarıbeyler'de , %8 Korucu ve %6 lık kısım ise Malluca'dadır. Geriye kalan %53 lük kısım ise küçük oranlarla diğer köylere dağılmış bulunmaktadır. Dadalar köysinde merkep dışında yük veya binek hayvanı olmadığından ortalamaya katkısı neredeyse hiç yoktur.

Kiresun'da en çok bulunan hayvan merkeptir. Merkep yalnızca burada değil tüm köylerde bulunmaktadır. Tarım faaliyetlerinin yoğun olduğu yerlerde özellikle yük hayvancılığında sayı daha da artmıştır. Sonuç olarak tarımdan elde edilen ürünlerdeki artış, yük ve binek hayvanlarının sayısındaki artış ile paralellik göstermektedir.

İvrindi merkezi ve köylerinde hane başına başına düşen yük ve binek hayvanlarının oranları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çizelge 22. İvrindi Merkez ve Köylerinde Hane Başına Düşen Yük ve Binek Hayvanlarının Dağılımı

KÖY ADI	HANE SAYISI	TOPLAM KISRAK SAYISI	HANE BAŞINA DÜŞEN KISRAK	TOPLAM BEYGİR SAYISI	HANE BAŞINA DÜŞEN BEYGİR	TOPLAM TAY SAYISI	HANE BAŞINA DÜŞEN TAY	TOPLAM MERKEP SAYISI	HANE BAŞINA DÜŞEN MERKEP
Ayaklu	55	30	0,55	5	0,09	19	0,35	40	0,73
Bozvıran	55	22	0,40	0	-	17	0,31	41	0,75
Çarkacı	60	16	0,27	7	0,12	7	0,12	27	0,45
Çepiş	48	9	0,19	7	0,15	7	0,15	26	0,54
Dadalar	7	0	-	0	-	0	-	5	0,71
Ergama	106	42	0,40	14	0,13	37	0,35	67	0,63
Fındık	18	2	0,11	0	-	5	0,28	14	0,78
Geçmiş	35	21	0,60	0	-	3	0,09	19	0,54
Gömeniç	9	5	0,56	2	0,22	2	0,22	4	0,44
İvrindi	63	6	0,10	26	0,41	6	0,10	31	0,49
Kaşal	45	6	0,13	7	0,16	10	0,22	23	0,51
Kayapa	82	6	0,07	6	0,07	8	0,10	64	0,78
Kınık	26	4	0,15	0	-	5	0,19	19	0,73
Kiresun	185	28	0,15	12	0,06	5	0,03	157	0,85
Korucu	158	8	0,05	41	0,26	10	0,06	71	0,45
Malluca	60	18	0,30	7	0,12	22	0,37	47	0,78
Osmanköyü	30	16	0,53	5	0,17	24	0,80	18	0,60
Sarıbeyler	160	7	0,04	9	0,06	7	0,04	137	0,86
Yağlılar	48	17	0,35	8	0,17	7	0,15	31	0,65
Yenice-İ Kebir	96	2	0,02	22	0,23	4	0,04	47	0,49
Yenice-İ Sagir	25	8	0,32	0	-	4	0,16	8	0,32
Yürekli	37	3	0,08	5	0,14	4	0,11	24	0,65
TOPLAM	1408	276	0,20	183	0,13	213	0,15	920	0,65

İvrindi geneline hane başına düşen kısırak sayısı beş haneye bir tane şeklindedir. Hesaplamalardan neredeyse sekiz haneye bir tane beygir, yedi haneye bir tay ve iki haneye bir merkep düştüğü anlaşılmaktadır. Bu hayvancılıkla ilgili yapılan hane başına düşen hayvan sayısının en az olduğu kategori olmuştur.

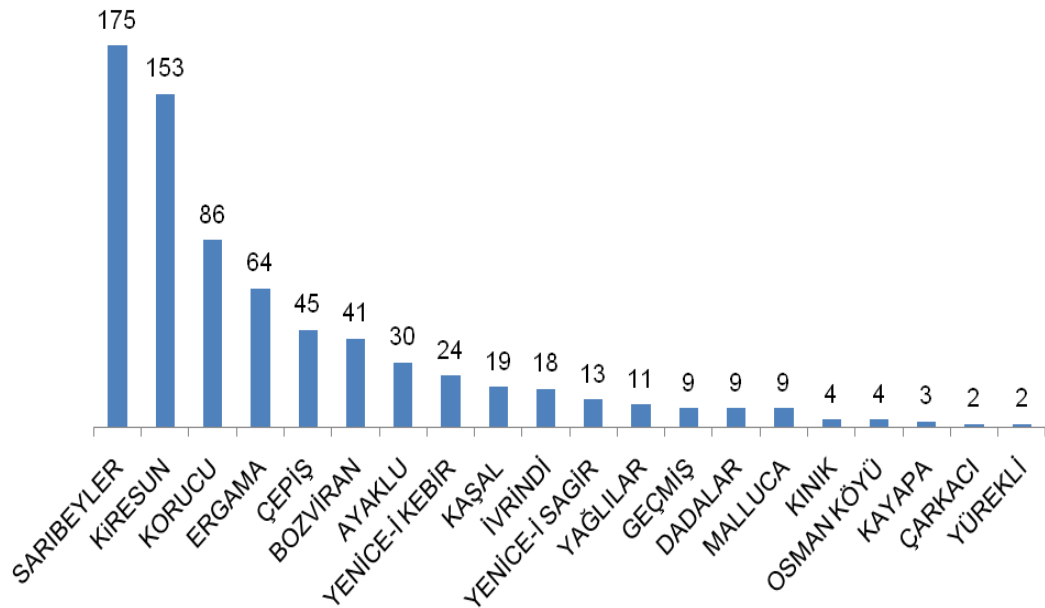
Sonuç olarak denilebilir ki 1840'larda İvrindi'de etinden ve sütünden faydalanılan hayvanların sayısı ve yetiştiriciliği yük ve binek hayvanlarına oranla daha fazladır.

4. 9. 4. Arıcılık

İvrindi'de 1840 yılında diğer hayvancılık faaliyetleri kadar yaygın olmamakla beraber arıcılık da tespit edilmiştir. İvrindi Temettuat Defter'inde arıcılık arı kovanlarının sayısıyla belirtilmiş, alt kısmına da kıymeti kaydedilmiştir. Bir arı kovanına 13 kuruş kıymet biçilmiştir. İvrindi kazası genelinde Fındık ve Gömeniç haricinde 19 köy ve İvrindi merkezde arıcılık faaliyetlerine rastlanmıştır. Çizelge 20 ve Şekil 15'de köylerin adları, toplam arı kovani sayısı ve kıymetleri bulunmaktadır.

Çizelge 23. İvrindi Merkez ve Köylerindeki Arı Kovanlarının Sayıları, Kıymeti ve Hane Başına Düşen Miktarları

KÖY ADI	ARI KOVANI		
	SAYI	KIYMET	HANE BAŞINA DÜŞEN SAYI
Ayaklu	30	390	0,55
Bozvıran	41	889	0,75
Çarkacı	2	16	0,03
Çepiş	45	585	0,94
Dadalar	9	117	1,29
Ergama	64	832	0,60
Geçmiş	9	117	0,26
İvrindi	18	234	0,29
Kaşal	19	247	0,42
Kayapa	3	39	0,04
Kınık	4	52	0,15
Kiresun	153	1534	0,83
Korucu	86	1113	0,54
Malluca	9	117	0,15
Osman Köyü	4	52	0,13
Sarıbeyler	175	2275	1,09
Yağlılar	11	143	0,23
Yenice-İ Kebir	24	311	0,25
Yenice-İ Sagir	13	169	0,29
Yürekli	2	26	0,05
TOPLAM	721	9258	0,51

Şekil 15. İvrindi Merkez ve Köylerinde Arı Kovanlarının Dağılımı

Sarıbeyler toplam arı kovanı sıralamasında ilk sırada, hane başına düşen arı kovanı sıralamasında ise ikinci sırada yer almaktadır. Sarıbeylerde toplam 175 adet arı kovanı bulunmaktadır. Köyde hane başına ise 1,09 arı kovanı düşmektedir. Bu hane sayısı çok yüksek olan bir köy için oldukça yüksektir. Dadalar ise hane sayısının çok az olması nedeniyle toplam arı kovanı sıralamasında gerilerdeyken hane başı ortalamada birinci sırada yer almıştır. Kiresun ve Çepiş’de de hane başına neredeyse 1 adet kovan düşmektedir. Kiresun ayrıca toplam arı kovanı sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır. Korucu, Ayaklu ve Ergama’da ise her iki haneye bir kovan denk gelmektedir. Bozviran’da ise her 3 haneye 2 arı kovanı düşecek şekilde bir ortalama ortaya çıkmıştır.

Kiresun ve Sarıbeyler bugün İvrindi ilçesi dahilinde değildir ancak hala arıcılık faaliyetleri bu bölgelerde devam etmektedir. Günümüzde de İvrindi sınırları dahilinde olan Çepiş, Bozviran, Korucu ve Ayaklu gibi bölgelerde ise son zamanlarda arıcılık faaliyetleri hakkında bilgi Abdullah Köse’nin İvrindi’nin coğrafi etüdüyle alakalı kitabında bulunmaktadır. Kitapta 1995 yılı itibariyle arı kovanı sayılarının verildiği tablodan(Köse, 1997, 207) anlaşılıyor ki 1840 ile 1995 yılları arasında geçen zaman diliminde bazı bölgelerdeki arı

kovanı sayısı artarken bazılarında azalma görülmüştür. Örneğin 1840 yılında sadece 9 adet arı kovanı bulunan Malluca'da 1995'te 70 adet arı kovanı kaydedilmiştir (Köse, 1997, 207). Kayapa'da ise 1840 yılında sadece 3 arı kovanı varken 1995'teki kayıta hiç görülmemiştir (Köse, 1997, 207).

1840 tarihli İvrindi Temettuat Defteri'nde arı kovanı kaydı bulunan 368 hane vardır. Kayıtlarda bu hanelerde hane başına birer ve ikişer adet arı kovanı bulunduğu görülmektedir. Çizelge 21'de arı kovanı bulunan hanelerin kaçında kaç adet kovan olduğu verilmiştir.

Çizelge 24. İvrindi Genelinde Arı Kovanı Bulunan Hanelerde Kovan Sayısı Dağılımı

KOVAN SAYISI	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13	15	20	25	30	38	45
ARI KOVANI SAHİBİ HANELER	53	52	27	15	9	6	1	4	4	1	3	1	3	1	1	1	1	1

Bu tabloda yer alan değerler ışığında diyebiliriz ki arı kovanları genelde hane ihtiyacı karşılanacak kadar bulunmaktadır. Arı kovanlarından elde edilen gelirlerin 1840 yılına ait İvrindi Temettuat Defteri'nde kaydedilmemesinden dolayı kesin bir çıkarımda bulunmak mümkün olmasa da 5 ve üzeri sayıda arı kovanı bulunan hanelerin gelir dağılımında arıcılığında etkisinin olduğu söylenebilir.

Kaza genelinde en çok arı kovanına sahip hane reisi 45 kovanla Çepiş köysinden Deli Hüseyinoğlu Rençber Mehmed'dir. Ondan sonra 38 kovanla Bozvıran köysinden İmamoğlu Mustafa gelmektedir.

Sonuç olarak arıcılık 1840'da İvrindi kazası ekonomisine çok büyük katkılarda bulunmamakla beraber nerdeyse her köyde sürdürülen bir hayvansal faaliyet olması açısından önemlidir.

4. 10. Vergi Ve Kazanç Dağılımı

Tanzimat sonrası değişen mali yapının uzantısı olarak yapılan Temettuat sayımlarının amacı, çalışmanın başında da belirtildiği gibi, bir köy veya kazanın toptan vergilendirilmesinden ziyade kazancın tek tek hane bazında vergilendirilmesidir. 1840-41 yıllarında yapılan sayımda kazanç yalnızca ‘‘temettuatı’’ başlığı altında tek kalemde ele alınmışken, 1844-45 yıllarındaki sayımda ise kazançlar çeşitlerine göre ayrı ayrı kaydedilmiş ve vergilendirilmesi de yine ayrı ayrı olmuştur. 1261 sayılı defterlerde iki tür vergi bulunmaktadır. Vergi-yi mahsusası ve şr vergisi. şr vergisi ise ekili tarım şr, dikili tarım şr, kovan şr ve toplam tarım şr olarak ayrılmaktadır. Selahattin zelik XIX. yüzyılda Honaz kazasında sosyal ve ekonomik hayat ile alakalı yaptığı çalışmada bunları ayrı ayrı göstermiştir (zelik, 2005,353). 1261 sayımından elde edilen temettuat defterleriyle yapılan çalışmaların hepsinde vergi eşitleri ayrı ayrı gösterilerek bir değerlendirmesi yapılmıştır.

1256 tarihli temettuat defterinden kazancın hepsi bir kalemde ‘‘temetu’’ adı altında kaydedilmiş ve hane reisinin adının yazıldığı kısmın hemen sol alt tarafına kuruş olarak miktarı yazıldıktan sonra sağ karşısına da vergisi yazılmıştır. Vergi ve kazançlarla ilgili bu bölümde değerlendirmeler eldeki bu kısıtlı veriyle yapılmış olduğundan vergi eşitleri ve kazançların kaynağı konusunda ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır.

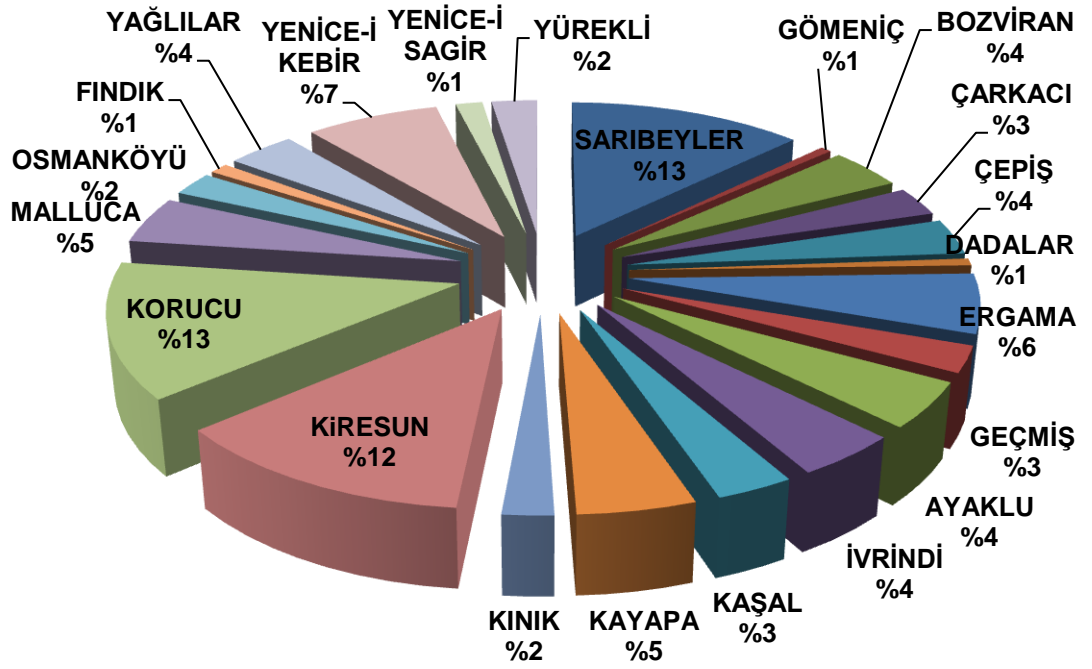
4. 10. 1. İvrindi Merkez ve Köylerinde Kazanç Dağılımı

8276 nolu İvrindi Temettuat Defteri’nde her hane için kazanç ayrı ayrı kaydedilmiştir. Bu kazancın kaynağı hakkında bilgi verilmemekle beraber elimizdeki bu veriyle kazancın köyler bazında dağılımını ve kazancın en çok olduğu yerleri veya hiç kazancı olmayanları tespit etmek mümkün olmuştur. Defterde bazı hanelerde temettuatın kaydedilmediği grlmektedir. Bunlar çoğunlukla yaşlı hane reisleri, küçük çocuklar ve eşleri vefat etmiş kadınlarından oluşmaktadır.

İvrindi merkez ve köylerinde kazancın genel ve hane başına dağılımı aşağıdaki tablo ve grafikte verilmiştir.

Çizelge 25. İvrindi Merkez Ve Köylerinde Kazancın Genel ve Hane Başına Dağılımı

KÖY ADI	HANE SAYISI	TEMETTUAT(KURUŞ)	HANE BAŞINA DÜŞEN TEMETTUAT(KURUŞ)
Ayaklu	55	48650	884,55
Bozvıran	55	44200	803,64
Çarkacı	60	31120	518,67
Çepiş	48	38150	794,79
Dadalar	7	7450	1064,29
Ergama	106	63060	594,91
Fındık	18	11200	622,22
Geçmiş	35	28000	800,00
Gömeniç	9	6600	733,33
İvrindi	63	46100	731,75
Kaşal	45	33875	752,78
Kayapa	82	51250	625,00
Kınık	26	22200	853,85
Kiresun	185	134710	728,16
Korucu	158	143575	908,70
Malluca	60	50153	835,88
Osmanköyü	30	25500	850,00
Sarıbeyler	160	139100	869,38
Yağlılar	48	40375	841,15
Yenice-İ Kebir	96	79000	822,92
Yenice-İ Sagir	25	15950	638,00
Yürekli	37	27000	729,73
TOPLAM	1408	1087218	772,17

Şekil 16. İvrindi Kazası Genelindeki Kazancın Köylere Dağılımı

Çizelgede de görüldüğü üzere hanelerdeki toplam temettuatın en çok olduğu köyler Korucu ve Sarıbeylerdir. Korucu'nun hayvancılık ve tarımda daha gerilerde olup da kazanç sıralamasında daha önde olmasının sebebi bölgede icra edilen bir meslek olan lüleciliktir. Defterdeki kayıtlar incelendiğinde sadece küçük bir tarlası ve merkebi olan bir lülecinin kazancının emlak ve hayvanatı çok daha fazla olan bir rençberden daha çok olabildiği görülmektedir. Örneğin Korucu köyünde kayıtlı ve tarlası, bağı, danalı sığır ineği, camus ineği, camus tosunu, sığır danası, sığır tosunu, arı kovanı ve merkebi olan Berberoğlu Mustafa'nın(T.M.T 8276, 6) temettuatı 1600 kuruş iken, yalnızca bir dönüm bağı, sığır ineği ve beygiri olan Gölcüoğlu Lülecî Mehmed'in temettuatı 1500 kuruştur(T.M.T 8276, 12). Korucu'daki kazanç toplamı kaza genelinin %13'üdür. Sarıbeyler köyünde de aynıdır.

Kazançların toplam dağılımında üçüncü sırada Kiresun bulunmaktadır. Kiresun'da hem tarım hem de hayvancılığın gelişmiş olması buna imkân tanımıştır. Kiresun'da kaza toplamındaki kazancın %12 si bulunmaktadır. Bu köyden sonra %7 ile Yenice-i Kebir gelmektedir. Geri kalan %55 lik kısım 18 köy arasında küçük oranlarla dağılmıştır. Temettuatın toplamda en az olduğu yerler hane sayılarının azlığı nedeniyle Gömeniç ve Dadalar olmuştur. Bunların oranı %1 de kalmıştır.

Toplam gelir sıralamasında en sonda olan Dadalar, hane başına düşen gelir sıralamasında birinci sırada yer almaktadır. Dadalar'da hane başına 1064 kuruş düşmektedir. Ondan sonra Korucu gelmektedir. Korucu'da hane başına 908 kuruş düşmektedir. Korucu'dan sonraki kısımdaki oranlar ise çok benzerlik göstermektedir. Ayaklu, Sarıbeyler, Kınık, Osmanköy, Yağlılar, Malluca, Yenice-i Kebir ve Geçmiş'te hane başına düşen gelir 800 ile 880 kuruş arasında değişirken, Çepiş, Kaşal, Gömeniç, İvrindi, Yürekli ve Kiresun'da bu sayı 700 kuruş civarındadır. Kaza genelinde hane başına düşen kazanç ortalaması ise 772 kuruştur.

4. 10. 2. İvrindi Merkez Ve Köylerinde Vergi Dağılımı

1256 tarihli İvrindi Temettuat Defteri'nde her hanenin temettuatının kaydedilmesinin ardından vergisi de yazılmıştır. Vergisi çoğunlukla hane reisinin isminin kaydedildiği satırın sağ alt kısmına, bazen de üst kısmına dik bir şekilde yazılmıştır. Eğer vergi vermesine engel bir durumu varsa o da yine hane reislerinin isimlerinin yazıldığı satırın üzerine yazılmıştır. Köynin tüm hanelerinin vergileri tek tek kaydedildikten sonra, en sona ise toplam vergi miktarı toplam temettuat, emlak ve hayvanatla beraber yazılmıştır. Bu toplamlar yapılırken hatalar da yapılmıştır.

Defterdeki veriler ışığında, alınan verginin yıllık kazancın yaklaşık beşte birlik kısmına denk geldiği söylenebilir. Bu oran kısmen değişiklik gösterebilmektedir. Bazen de temettuatı çok az veya hiç olmadığı halde vergi veren hane reisleri bulunmaktadır. Örneğin Kaşal köyündeki Sarı Hüseyinoğlu Mehmed'in temettuatı yokken vergisi 70 kuruş olarak

yazılmıştır(T.M.T. 8276, 25). Ancak bunlar çok azdır. Çoğunlukla yıllık herhangi bir kazancı olmayanlardan vergi de alınmamaktadır.

İvrindi kazasında bazı köylerde toplam vergi çok daha yüksekken bazılarında daha azdır. İvrindi merkez ve köylerindeki vergi dağılımı ve hane başına düşen vergi aşağıdaki tablo ve grafikte verilmiştir.

Çizelge 26. İvrindi Merkez Ve Köylerindeki Vergi Dağılımı ve Hane Başına Düşen Vergi Miktarı

KÖY ADI	HANE SAYISI	VERGİ (KURUŞ)	HANE BAŞINA DÜŞEN VERGİ (KURUŞ)
AYAKLU	55	10107	183,76
BOZVİRAN	55	8926	162,29
ÇARKACI	60	8160	136,00
ÇEPIŞ	48	7970	166,04
DADALAR	7	1650	235,71
ERGAMA	106	12025	113,44
FINDIK	18	2085	115,83
GEÇMİŞ	35	5519	157,69
GÖMENİÇ	9	1150	127,78
İVRİNDİ	63	8602	136,54
KAŞAL	45	6969	154,87
KAYAPA	82	11417	139,23
KINIK	26	4865	187,12
KİRESUN	185	30560	165,19
KORUCU	158	29505	186,74
MALLUCA	60	9886	164,77
OSMANKÖYÜ	30	5349	178,30
SARİBEYLER	160	29118	181,99
YAĞLILAR	48	7799	162,48
YENİCE-İ KEBİR	96	19152	199,50
YENİCE-İ SAGİR	25	3365	134,60
YÜREKLİ	37	5749	155,38
TOPLAM	1408	229928	163,30

Tablodan da görüldüğü üzere toplamda en çok vergi veren köy Kiresun'dur. Sebebi ise hane sayısının en fazla olduğu köy olmasıdır. Tabii bu durumda tarım ve hayvancılığın bölgede gelişmiş olmasının da etkisi vardır.

Kiresun'dan sonra sıralamada hane sayısı Sarıbeyler'e oranla daha az olmasına rağmen Korucu vardır. Bunda Korucu 158 hanesinden 68 ini oluşturan Lülecilerin gelirlerinin oldukça iyi olmasının payı vardır. Ardından

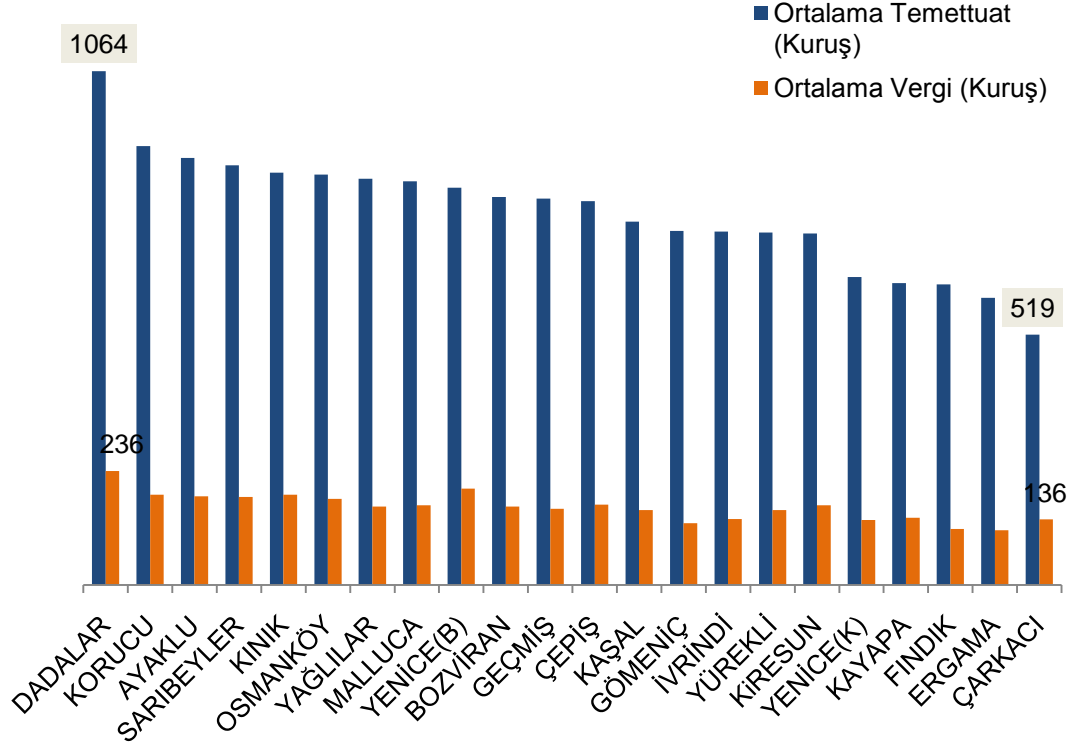
hane sayısı Korucu'dan biraz fazla olan Sarıbeyler gelmekte ve onu da Yenice-i Kebir, Ergama ve Kayapa takip etmektedir. Kayapanın vergi toplamına da bölgenin tarıma elverişsiz şartlarına rağmen, topraktan eşyalar yapan desticilerin kazançlarının katkısı vardır.

İvrindi merkez ve köylerinde toplam vergi sıralaması Kayapa'dan sonra köynin hane sayısı ile paralellik göstermektedir. Bu sebeple sıralamada en sonda Dadalar ve Gömeniç bulunmaktadır. Dadalar Gömeniç'e göre tarım ve hayvancılığa daha uygun olası sebebiyle hane sayısı daha az olmasına rağmen toplamda biraz daha fazla vergisi vardır. Genel toplamda ise İvrindi'de 229928 kuruş vergi toplanmıştır.

Hane başına düşen gelirin hesaplanmasıyla ortaya çıkan ve vergilerin köylerdeki toplamı ile ortaya çıkan tablolar ise birbirinden çok farklıdır. Hane başına düşen vergi sıralamasında birinci sırada Dadalar'dır. Onu Yenice-i Kebir, Kınık, Korucu ve Ayaklu takip etmektedir. Toplam vergi sıralamasında ilk sıralarda yer alan Sarıbeyler ise hane başına düşen vergi ortalamasında gerilerde yer almaktadır. Gömeniç, Fındık ve Ergama ise en sonda yer almaktadır.

İvrindi merkez ve köylerinde hane başına düşen vergi miktarı 235 ile 113 kuruş arasında değişmektedir. Kaza genelindeki 1408 haneye göre bir hesap yapıldığında ise bir haneye ortalama 163 kuruş vergi düşmektedir.

1840 tarihli İvrindi Temettuat Defteri'ndeki verilerdeki ortalama kazanç ve ortalama vergi karşılaştırıldığında ise aşağıdaki grafik ortaya çıkmaktadır.

Şekil 17. İvrindi Merkez ve Köylerindeki Ortalama Kazanç ve Ortalama Verginin Karşılaştırması

Grafikten de anlaşılacağı üzere ortalama kazanç ve ortalama vergide beşte bir hesabına uyum söz konusudur. Tabloda herhangi bir aşırılık göze çarpmasa da bazı köylerde kazancın bir sonrakine oranla daha fazla ancak verginin daha az olduğu görülmektedir. Örneğin Malluca'da ortalama kazanç Yenice-i Kebirden daha fazla iken ortalama vergi daha düşüktür.

Sonuç olarak elimizdeki verilerden yola çıkarak, vergiler hesaplanırken genel olarak ciddi bir hesap hatası ya da adaletsiz yapılmadığı söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. Sonuç

Temettuat defterleri bir bölgenin sosyal ve ekonomik durumunu aydınlatmada kullanılacak önemli kaynaklardır. Özellikle iktisadi durum tespiti için çok kıymetli veriler içermektedirler. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde İvrindi'ye ait 1840 sayımı sonucu ortaya çıkmış Müslüman halkın kayıtlarını içeren yalnızca bir defter bulunmaktadır. 1844-45 senelerine ait defterlerle karşılaştırıldığında özellikle yetiştirilen ürünlerin, kazancın ve vergilerin çeşitliliği konusunda eksik bilgiye sahip olmasına rağmen, XIX. yüzyılın ortalarında İvrindi'nin sosyal ve ekonomik durumunun tespiti için oldukça kıymetlidir. Çalışmada bu defter esas alınmıştır ve aşağıda özetlenen sonuçlara ulaşılmıştır.

Temettuat defterinden elde edilen bilgilere göre, 1840 yılında İvrindi merkezine bağlı 21 köy bulunmaktadır. Akçal, Çarkacı, Kayapa, Korucu gibi bir kısmı aynı isimleriyle, Bozvıran (Bozören), Ergama (Gökçeyazı) gibi bazı köyler de yeni isimleriyle hala İvrindi'ye bağlıdır. Kiresun ise kendi başına kaza olmuş ve Sarıbeyler köy olarak ona bağlanmıştır.

1840 yılında İvrindi merkez ve köylerinde kayıtlı 1.408 hane vardır. Bunların 1.357'sinde erkekler, 51'inde ise kadınlar hane reisi olarak kaydedilmiştir. İvrindi genelinde en çok kullanılan hane reisi isimleri Mehmed, Mustafa, Ali, İsmail ve Hüseyin'dir. Hane sahibi olarak kaydedilen kadın isimleri arasında en çok kullanılanlar Ayşe, Fatma, Emine ve Hatice'dir. Erkek isimlerinde peygamber, kadın isimlerinde de ehl-i beytin adlarının yoğunlukla kullanılıyor olması, İvrindi'nin sosyal hayatında dini öğelerin etkin olduğunu göstermektedir. Bunu destekleyici bir bilgi olarak defterdeki 1.357 erkek hane reisinin 1.154'ünün "*kara sakallı, sarı sakallı*" şeklinde kaydedilmesini ve yine "*hacı, molla, efendi*" gibi unvanların sıklıkla kullanılmasını göstermek mümkündür.

İvrindi Temettuat Defteri'nde, en çok kullanılan aile adı Berberoğlu'dur. Berberoğlu'nu İmamoğlu ve Demircioğlu takip etmektedir. Bu adları alan hane reislerinin geçmişten gelme aile adları olduğu halde bunun yerine meslek adlarının devam etmesinden, İvrindi sosyal yaşamında bu mesleklerin büyük öneme sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu isimler dışında, aile adlarının çoğunlukla 3 veya 4 kere tekrar edildiği tespit edilmiştir. 109 adet aile ikişer, 311 aile de yalnızca birer kez kaydedilmiştir. Sonuç olarak İvrindi kazası genelinde çok geniş sülalelerden ziyade daha küçük ailelerin olduğunu söylemek mümkündür.

İvrindi Temettuat Defteri'nde meslekler 1845 yılında olduğu gibi ayrı ayrı kaydedilmemiş, ancak bazı hanelerde özellikle lakap kısmında belirtilmiştir. Bu mesleklerden lülecilik, deştbanlık ve demirciliğe bugün bölgede rastlanmazken, desticilik ve berberlik günümüzde devam etmektedir. Sonuç olarak teknolojik gelişmeler gibi değişimler sonucunda bazı mesleklerin yok olduğu, bazılarının ise bu durumdan yoğun olarak etkilenmediği söylenebilir.

İvrindi Temettuat Defteri'nde 1.408 hane olmasına rağmen, bunların yalnızca 243'ünde hane reisi lakabıyla beraber kaydedilmiştir. İslam dininde insanlara lakap takılmasının tavsiye edilmemesinden dolayı lakap sayısının, özellikle deli, kurnaz gibi belli bir fiziksel veya kişisel özellik belirtenlerin az olduğunu düşünmek mümkündür.

1840 tarihli İvrindi temettuat defteri esas alınarak yapılan Müslüman halka ait tahmini nüfus 7.040'dır. Bu sayının 1887 yılına ait salnamede 11.586'ya çıkması, 93 harbi sonrası yapılan göçler ve yeni eklenen köyler sonrasında nüfusun %64 oranında arttığını göstermektedir.

1840 yılında İvrindi'nin ekonomik durumu ise hayvancılık, tarım, kazanç ve vergiler başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu başlıklar arasında defterde en ayrıntılı verilere sahip olan hayvancılıktır. İvrindi'de 1840 yılında büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, yük ve binek hayvancılığı ve bunlara nazaran daha az oranda olmakla beraber arıcılık yapılmaktadır.

Hayvan çeşitliliğinden hayvancılığın kazada önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu hayvanların daha çok tarımdan elde edilen ürünlerin taşımacılığında kullanılanlar olması, tarımın hayvancılığı teşvik ettiğini göstermektedir. Taşımacılıkta devenin kullanılmaması ise bölgenin fiziksel şartlarının yük ve binek hayvanlarının tercihinde etkin olduğu sonucuna ulaştırmaktadır. Neredeyse her hanenin ihtiyacını karşılayacak kadar tarlasının bulunmasının yanında bağcılık ve zeytinciliğin de yapılması tarımın ekonomik yapıda önemli yer tuttuğuna işaret etmektedir.

Sonuç olarak İvrindi'nin XIX. yüzyıl ortalarında Osmanlı taşrasında tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomik yapıya sahip, yerleşik düzen özellikleri gösteren, orta ölçekli bir kaza olduğunu söylemek mümkündür.

5. 2. Öneriler

Başladığından günümüze temettuat tezleri ile ilgili güncellenmiş bir tablo Ek1'de verilmiştir. Tabloda da tezlerden ulaşılabilenlerin çalışıldığı eyaletler ve çalışılan defter numaraları da kaydedilmiştir. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 9 katalog halinde 17.742 adet defter bulunmaktadır. Temettuat çalışmalarını içeren bu tablo ortaya çıktıktan sonra ise bu konuda ne kadar mesafe kat edildiğiyle alakalı fikir sahibi olmak mümkün olmuştur. Ulaşılabildiği kadarıyla bu zamana kadar yapılmış olan tezler, kitap ve makaleler için bunların 1959 tanesi kullanılmıştır. İvrindi temettuat defterleriyle yapılan bu çalışma sonucu ise bu rakam 1960 olmuştur.

Sonuç olarak defterlerin toplamının yalnızca %11'i çalışılmıştır. %89'u hala araştırmacıları beklemektedir. En çok çalışılmış olan eyalet Bolu eyaletidir. Ardından Aydın ve Hüdavendigâr gelmektedir. Cezayir-i Bahr-i Sefid, Üsküp ve Rumeli ise çok çalışılmamıştır. Hiç çalışılmamış tek eyalet ise Vidin olmuştur. Ortalamaya katkısı çok az olmakla beraber Erzurum eyaletine ait defterlerin tamamı çalışılmıştır. Bu da eldeki bu verilerle eyalet çapında geniş bir sosyal ve iktisadi durum araştırması yapılabileceğini göstermektedir.

Mübahat Kütükoğlu bu konuda seri bir çalışma başlatırken amacının “XIX. Yüzyıl ortalarında Osmanlı’nın sosyo-ekonomik tarihini aydınlatmak” olduğunu açıklamıştır. Bu zamana kadar yapılan çalışmalar ve incelenen defterlerin sayısından, bu çalışmada bir sona ulaşmak için kat edilmesi gereken daha çok mesafe olduğu görölmektedir. Bugün ölkemizde üniversitelerin ve öğrencilerin sayısının, 17 sene öncesine nazaran çok daha fazla olduğu da göz önüne alınırsa, çok daha geniş kapsamlı bir çalışmayla hedeflenene daha hızlı bir şekilde ulaşmak mümkün olabilir.

KAYNAKÇA

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maliye Nezareti Temettuat Defterleri
ML.VRD.TMT 8276 (Arşiv Belgesi).
- Acun, Fatma. (1999). Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 42, 717-756.
- Akan, Vedat. (2002). *Kütahya Sancağı Gediz Kazası 7863 Nolu Gazi Kemal Mahallesi Temettuat Defteri Transkripsiyonu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Akbulut, Zeynep. (2002). *Tanzimat Dönemindeki Temettuat Defterlerine Göre Akdağ Madeni Kazası ve Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sivas.
- Akdağ, Mustafa. (1955). Osmanlı Müesseseleri Hakkında Notlar. *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 13 (1-2), 27-51.
- Akgündüz, Ahmet, Öztürk, Said. (2002). *Darende Temettuat Defterleri*, İstanbul: Osmanlı Araştırma Vakfı Yayınları
- Akgünlü, Levent. (2001). *Temettuat Defterlerine Göre 19. Yüzyılın Ortalarında Muğla'nın Sosyo Ekonomik Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Akkuş, Tacettin. (2001). *Tanzimat Başlarında Balıkesir*, Balıkesir: Zağnos Vakfı Yayınları.
- Aksüt, Ali Kemal. (1984). *Koçibey Risalesi*, Ankara: Kültür ve Turizm Yayınları.
- Arıcan, Engin. (2004). *Mysia*, Bandırma: İlkbahar Yayınları I. Baskı.
- Arslan, Ömer Faruk. (2006). *Temettuat Defterlerine Göre (1844-1845) Havza'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ataman, Rengin. (2006). *XIX. Yüzyıl Ortalarında Bozdoğan Kazası Köylerinin Sosyal ve Ekonomik Durumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Atar, Abdulkadir. (2007). *Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre Tavşanlı Nahiyesi'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Aydın, Lokman. (2001). *Kütahya Sancağı 1261 (1845) Tarih ve 8767-8768-8769-8770-8771 Numaralı Temettuat Defterleri Transkripsiyonu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Ayhan, Aydın. (1999). *Balıkesir ve Çevresinde Yörükler, Çepniler ve Muhacırlar*, Balıkesir: Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları.
- Barkan, Ömer Lütfi. (1940). *Türk Toprak Hukuku Tarihinde Tanzimat ve 1274/1858 Tarihli Arazi Kanunnamesi*, İstanbul: İstanbul Maarif Vekaleti Maarif Matbaası.
- Barkan, Ömer Lütfi. (1953). Tarihî Demografi Arastırmaları ve Osmanlı Tarihi. *Türkiyat Mecmuası*, 10 (12), 1-26.
- Çadırcı, Musa. (1988). Tanzimat Dönemi'nde Türkiye'de Yönetim. *Bellekten*, 52 (203).
- Çadırcı, Mustafa. (1991). *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, Ankara: Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları Maya Matbaacılık.
- Çakır, Coşkun. (2001). *19. Yüzyılda Bir Anadolu Şehri (Ekonomik ve Sosyal Yapı)*.
- Çakır, Coşkun. (2002). *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, İstanbul: Küre Yayınları Kurtis Matbaası.
- Çelik, Şenol. (2007). 1659-1660 (H. 1070-1071) Tarihli Avarız Defterine Göre XVII. Yüzyıl Ortalarında Turgutlu Kazası. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 16, 33-66.
- Coşkun, Ahmet. (1997). *Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre 1844 Yılında Erzurum Ovası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, İsmet. (1998). *Kayseri Temettuat Defterleri*, Kayseri: Kayseri Ticaret Odası Kardeşler Ofset Matbaacılık.
- Demir, İsmet. (1999). *Temettü Defterlerinin Önemi ve Hazırlanış Sebepleri*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, ss.315-321.
- Devellioğlu, Ferit. (1997). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitap Evi.

- Doğan, Gönül. (2000). *Temettuat Defteri Kayıtlarına Göre Karaağaç-ı Yalvaç Kazasında Sosyal ve İktisadi Yapı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Doğru, Halime. (2000). *XIII-XIX. Yüzyıllar Arasında Rumeli’de Sağ Kolun Siyasi, Sosyal, Ekonomik Görüntüsü ve Kozluca Kazası*.
- Eldem, Vedat. (1994). *Osmanlı İmparatorluğu'nun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Ergenç, Özer. (1984). Osmanlı Şehrindeki “Mahallenin” İşlev ve Nitelikleri Üzerine. *Osmanlı Araştırmaları*, 4.
- Güler, Ara. (2003). *Bitek Kent: Balıkesir*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları I. Baskı.
- Güran, Tefvik. (2000). 19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri. İnalçık, H., Pamuk Ş. (Editörler). *Osmanlı Devlet'inde Bilgi ve İstatistik*. Ankara, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, ss.73-94.
- Halaçoğlu, Yusuf. (1991). *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlı'larda Devlet Teskilatı ve Sosyal Yapı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- İnalçık, Halil. (1988). Tanzimatın Uygulanması ve Sosyal Tepkiler. *Bellekten*, 27, 371-374.
- Işık, Mehmet Turan. (2008). *Hüdavendigâr Eyaleti Bursa Sancağı Domaniç Kazası 1261 (1845) Tarih ve 7712, 7714, 7719, 7725, 7731, 7732 Numaralı Temettu'ât Defterleri Transkripsiyonu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Kapısız, Pelin. (1999). *Temettuat Defterlerine Göre Denizli'nin Sosyo-Ekonomik Durumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaplanoğlu, Raif. (2004). 1844 Yılındaki Temettuat Defterlerine Göre Bursa Mahalleleri. *Bursa Araştırmaları Kent Tarihi ve Kültür Dergisi*.
- Karal, E. Ziya. (1943). *Nizam-ı Cedide Dair Lâyhalar*. Maarif.
- Karal, E. Ziya. (1983). *Osmanlı Tarihi*, Ankara.
- Kocaman, Mesut. (2006). *1845 (H.1261) Tarihli Temettu'at Defterlerine Göre Hüdavendigâr Eyaleti Kütahya Kazası Tavşanlı Nahiyesine Bağlı Moymul, Tepecik ve Kara Köylerinin İktisadi ve İçtimai Durumu*,

- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Köse, Abdullah. (1997). *İvrindi ve Çevresinin Coğrafi Etüdü*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Küpel, Funda. (2007). *1845 Yılı Temettuat Defterlerine Göre Simav Kazasının Merkezi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kütükoğlu, Mübahat. (1995). Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri. *Bellekten*, 59 (225).
- Mardin, Şerif. (1997). *Siyasal ve Sosyal Bilimler: Makaleler 2*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- McCarthy, Justin. (1998). *Ölüm ve Sürgün*, İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A. Ş.
- Mutaf, Abdulmecit. (2003). *Salnamelere Göre Karesi (1847-1922)*, Balıkesir: Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı.
- Öden, Zerrin Günel. (1999a). *Karesi Beyliği*, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Öden, Zerrin Günel. (1999b). *Karesi Vilayeti*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Ortaylı, İlber. (2002). *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öz, Dilek. (2006). *19.Yy' in Ortalarında Menemen Kazasında Köylerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Özdemir, Zekeriya. (2003). *Karesi Beyliği'nden Cumhuriyet'e Balıkesir Mülki İdarecileri*, Ankara: Buluş Tasarım ve Matbaacılık.
- Özel, Oktay. (2000). Avârız ve Cizye Defterleri. *Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Bülteni*.
- Özlu, Hülya. (2006). *XIX. Yüzyılda Denizli Merkez Kazasına Bağlı Köylerin Sosyo-Ekonomik Durumu (Temettuat Defterlerine Göre)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Özlu, Zeynep. (2008). *XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Karadeniz'de Bir Kıyı Kenti Akçakoca*.

- Öztürk, Said. (1996a). *Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Öztürk, Said. (1996b). Temettuat Tahrirleri. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4-5.
- Sarıkaya, Hüseyin. (2008). *Temettuat Defterlerine Göre (1844-1845) XIX.Yüzyılın Ortalarında Sivas Kazasının Sosyo-Ekonomik ve Demografik Durumu (18 Mahalle Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şenel, Şennur. (1996). *XIX. Yüzyıl Ortalarında Ankara Eyalet Merkezinin Sosyal ve İktisadi Durumu (1844-1845)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şener, Abdülatif. (1999). Tanzimat ve Meşrutiyet'te İktisadi ve Mali Politikalar. *Osmanlı*. İstanbul, Yeni Türkiye Yayınları, ss.548-564.
- Şimşir, Nahide. (2003). XIX. Yüzyılda Karesi Sancağı'nda Kayapa Köyü'nün Sosyo-Ekonomik Özellikleri. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 142, 121-126.
- Şimşir, Nahide. (2009). Osmanlı Devleti'nin Son Yıllarında Balya Kazası'nın Demografik Durumu. *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, 8.
- Soylu, Ayşegül. (2005). *1256 ve 1260 Tarihli Temettuat Defterlerine Göre Çay Merkez Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Texier, Charles. (2002). *Küçük Asya*, Ankara: Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı.
- Tozduman, Arzu. (1992). *Aydın ve Güzelhisar'ın Sosyal ve İktisadi Durumu (1844-1845)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tuna, İdris. (2004). *Temettuat Defterlerine Göre Kartal'ın Sosyo Ekonomik Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. (1995). *Osmanlı Tarihi*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. (2000). *Karesi Vilayeti Tarihçesi*, Balıkesir: Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı.

----- (1999). *Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Balıkesir*, Balıkesir:
Balıkesir Valiliği Yayınları.

EKLER

EK 1. TEMMETTUAT DEFTERLERİ KULLANILARAK YAPILAN YÖK TEZLERİ

Yazar Adı Soyadı	Tez Adı	Yılı	Çalışılan Eyalet	Danışman	Üniversite	Defter Sayısı	Katalog No
Şevket Kamil Akar	19. Yüzyılda Edirne Eyaletine Bağlı Ahyolu Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	1991	Edirne	Hüseyin Özdeğer	İstanbul Üniversitesi		3
Ercan Şar	19. Yüzyılda Cezayir-İ Bahr-i Sefid Eyaletine Bağlı Çan Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı	1991	Cezayir-İ Bahr-I Sefid	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	1	3
Kubilay İsmailoğlu	19. Yüzyılda Silistre Eyaletine Bağlı Mangalya Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	1991	Silistre	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	5	7
Arzu Tozduman	Aydın Güzelhisarı'nın Sosyal Ve İktisadi Durumu (1844)	1992	Aydın	Mübahat Kütükoğlu	İstanbul Üniversitesi	63	2
Recep Ulusoy	19. Yüzyılda Konya Eyaletine Bağlı Burdur Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	1992	Konya	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	2	6
Nuri Adıyeke (Doktora)	19. Yüzyılda Milas'ın Sosyal, Demografik, Ekonomik; Ve Kültürel Gelişimi	1994	Aydın	Zeki Arıkan	Dokuz Eylül Üniversitesi	26	2
Ramazan Kaşmer	19. Yüzyılda Gerede Kazası' Nın Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	1994	Bolu	Ahmet Tabakoğlu	Marmara Üniversitesi	85	2
Belgin Yılmaz	19. Yüzyılda Bolu Eyaletinin Kocaeli Sancağına Bağlı Şile Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	1994	Bolu	Hüseyin Özdeğer	İstanbul Üniversitesi	59	3
Mustafa Yılmaz	19. Yüzyıl Ortasında Bolu Eyaleti Kastamonu Sancağına Bağlı Kazalardaki Sosyo-Ekonomik Yapı Özellikleri	1994	Bolu	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	120	3
Mehmet Karakaş	Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre 1844 Yılında Bolu Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu	1995	Bolu	Hüseyin Özdeğer	İstanbul Üniversitesi		2
Mehmet Ekincikli	Temettuat Defterlerine Göre 1261(1844) Mudurnu Kazasının Sosyo Ekonomik Yapısı	1995	Bolu	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	12	3

Nursen Yasak	XIX. Yy. Ortalarında Nif Kazasının Toplumsal Ve Ekonomik Durumu	1996	Aydın	Sabri Sürgevil	Ege Üniversitesi	5	2
Seyhan Pullukçu	Edirne Eyaletine Bağlı Hayrabolu Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu (1844)	1996	Edirne	Mehtap Özdeğer	İstanbul Üniversitesi	11	3
Kayhan Daştan	Ondokuzuncu Yüzyılın İlk Yarısında Bayburt Kazasının Sosyoekonomik Yapısı	1996	Erzurum	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	12	4
Kemalettin Kuzucu	19. Yüzyıl Ortalarında İlbeyli Kazasının Sosyal Ve İktisadi Durumu	1996	Sivas	Selçuk Günay	Atatürk Üniversitesi	33	8
Birsen Bulmuş	The Agricultural Structure Of The Foça Region İn The Midnineteenth Century: An Axamination Of The Çift-Hane System And The Big Farms İn The Light Of The Temettü Defters, 1844-45 (H.1260-61)	1997	Aydın	Halil İnalçık	Bilkent Üniversitesi		1
Ahmet Coşkun	Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre 1844 Yılında Erzurum Ovası'nın Sosyal Ve Ekonomik Durumu	1997	Erzurum	Salih Aynural	İstanbul Üniversitesi	101	4
Haydar Çoruh	Temettuat Defterleri'ne Göre Erzurum Şehri (1260-1844)	1997	Erzurum	Cevdet Küçük	Marmara Üniversitesi	47	4
Arslantürk Akyıldız	19. Yüzyıl Ortalarında Pasinler Kazasının Sosyal Ve İktisadi Durumu	1997	Erzurum	İbrahim Aykun	Atatürk Üniversitesi	19	4
Atilla Yazıcı	XIX. Yüzyılda Eskişehir'in Ekonomik Durumu	1997	Hüdavendigar	Cahit Bilim	Anadolu Üniversitesi	30	5
Alp Yücel Kaya	Dynamics Of A Regional Economy Throught The Temettuat Defters: Bayındır (İzmir) İn 1845	1998	Aydın	Huricihan İslamoğlu	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	27	1
Ahmet Yılmaz	19. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara Sancağına Bağlı Yabanabad Kazası Ve Köylerinin Sosyal Ve İktisadi Durumu	1998	Ankara	Ayhan Pala	Gazi Üniversitesi		1
Pelin Kapısız	Temettuat Defterlerine Göre Denizli'nin Sosyo-Ekonomik Durumu	1999	Aydın	Cevdet Küçük	Marmara Üniversitesi	6	1
Mustafa Ünal	The Socio-Economic Structure Of Safranbolu According To The Temettuat Document (1844)	1999	Bolu	Mehmet İpşirli	Fatih Üniversitesi	15	3
Özlem Yıldız	Xix. Yüzyıl Ortalarında Beydağ (Balyambolu) Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2000	Aydın	Zeki Arıkan	Ege Üniversitesi	10	1

Murat Yıldız	XIX. Yüzyılda Temettuat Defterlerine Göre Kütahya'nın Meydan Ve Çukur Mahallelerinin Emlâk Ve Arazi Durumlarının Değerlendirilmesi	2000	Hüdavendigar	Ahmet Şimşirgil	Marmara Üniversitesi	2	5
Ramazan Tıraş	1261 (1844) Temettuat Defterine Göre Kütahya Sancağı'nın Merkez Mahallelerinde Ahi Mustafa, Cedid Ve Kadı Şeyh Mahallelerinin Sosyal, Ekonomik Ve Demografik Yapısı	2000	Hüdavendigar	Ahmet Şimşirgil	Marmara Üniversitesi	3	5
Muhammet Tahir Yeşilyurt	Temettuat Defterlerine Göre Kütahya Sancağı Efendi Bula, Hacı İbrahim Ve Lala Hüseyin Paşa Mahallelerinin Sosyal Ve Ekonomik Durumu (1261/1845)	2000	Hüdavendigar	Necdet Öztürk	Marmara Üniversitesi	4	5
Gönül Doğan	Temettuat Defteri Kayıtlarına Göre Karaağaç-I Yalvaç Kazasında Sosyal Ve İktisadi Yapı	2000	Konya	Kemal Göde	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	6
İsmail Ethem Küçükşahin	Argıthanı Kazası Şehir Merkezi`nin Sosyal Ve Ekonomik Durumu (1844)	2000	Konya	Salih Aynural	İstanbul Üniversitesi	1	6
Derya Hepkarşı	19. yy Ortalarında Bayındır Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2001	Aydın	Hilal Ortaç Gürpınarlı	Ege Üniversitesi		1
Ayşe Beytaş	XIX. Yüzyıl Ortalarında Birgi Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu	2001	Aydın	Sabri Sürgevil	Ege Üniversitesi		1
Levent Akgünlü	Temettuat Defterlerine Göre 19. Yüzyılın Ortalarında Muğla'nın Sosyo Ekonomik Yapısı	2001	Aydın	İlhan Şahin	İstanbul Üniversitesi	13	2
Yunus Özger	Temettuat Defterlerine Göre Bayburt Ve Köylerinin Sosyal Ve Ekonomik Durumu	2001	Erzurum	İbrahim Aykun	Atatürk Üniversitesi	74	4
Mustafa Albayrak	19. Yüzyılda Şiran Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu (Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre, 1260/1844)	2001	Erzurum	Mehtap Özdeğer	İstanbul Üniversitesi	1	4
Devrim Durukan Topal	Kütahya Kazası Börekçiler, Ma`Ruf, Hisaraltı, Paşam, Şehre Küstü Mahallelerinin Temettuatına Dayanılarak İdari, İktisadi Ve Sosyal Yapı	2001	Hüdavendigar	Mücteba İlgürel	Marmara Üniversitesi	5	5
Adnan Kaygısız	Kütahya Sancağı 1261 (1845) Tarih Ve 8772-8773-8774-8775-8776 Numaralı Temettuat Defterleri Transkripsiyonu	2001	Hüdavendigar	Necati Aksanyar	Dumlupınar Üniversitesi	5	5

Meltem Aydın	Kütahya Sancağı 1261 (1845) Tarih Ve 8759-8760-8761-8762-8763-8764-8765 Numaralı Temettuat Defterleri	2001	Hüdavendigâr	Necati Aksanyar	Dumlupınar Üniversitesi	7	5
Lokman Aydın	Kütahya Sancağı 1261 (1845) Tarih Ve 8767-8768-8769-8770-8771 Numaralı Temettuat Defterleri Transkripsiyonu	2001	Hüdavendigâr	Necati Aksanyar	Dumlupınar Üniversitesi	5	5
Şevket Bütün	Temettuat Defterlerine Göre (H. 1260-M. 1844) Burdur`Un Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2001	Konya	Fahrettin Tızlak	Süleyman Demirel Üniversitesi	4	6
Ayhan Yalçın	Temettuat Defterlerine Göre Silifke	2001	Konya	Nuri Adıyeke	Mersin Üniversitesi	3	6
Ahmet Geçer	Konya Vilayeti İçel Sancağı Mut Kazası -Karyeleri Temettuat Defterleri	2001	Konya	Hilmi Bayarktar	Niğde Üniversitesi	1	6
Zabit Ahmed Bağdatlı	Tanzimat Dönemi Yozgat Kasabasının Sosyo-Ekonomik Yapısı	2001	Sivas	Gülfettin Çelik	Marmara Üniversitesi	1	8
Ahmet Hamdi Furat	Temettuat Defterlerine Göre Üsküp`ün Sosyal Ve Ekonomik Tarihi	2001	Üsküp	Nezihi Aykut	İstanbul Üniversitesi	4	9
Ayhan Bayoğlu	XIX. Yüzyılda Buldan Kazası (Temettuat Defterleri`Ne Göre)	2002	Aydın	Selahittin Özçelik	Pamukkale Üniversitesi	10	1
Numan Turan	Xix. Yüzyılda Denizli Merkez Kazasının Sosyo-Ekonomik Durumu (Temettuat Defterleri`Ne Göre)	2002	Aydın	Ayfer Özçelik	Pamukkale Üniversitesi		1
Şennur Şenel(Doktora Tezi)	XIX. Yüzyıl Ortalarında Ankara Eyalet Merkezinin Sosyal Ve İktisadi Durumu (H. 1260-1261/M. 1844-1845 Tarihli Temettuat Defterlerine Göre)	2002	Ankara	Bahaeddin Yediyıldız	Gazi Üniversitesi	103	1
Derya Geçili	Temettuat Defterlerine Göre Karamürsel Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Yapısı (1844-1845)	2002	Bolu	Ahmet Akşit	Niğde Üniversitesi	16	3
Metin Ersöz	19. Yüzyılda Cezayir-İ Bahr-i Sefid Eyaletine Bağlı Bayramiç Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı	2002	Cezayir-İ Bahr-i Sefid	Ahmet Kala	İstanbul Üniversitesi	2	3
Feyyaz Şeker	19.Yüzyıl Ortalarında Kal'a-İ Sultaniye Sancağı'na Bağlı Kumkale Kazasının Sosyo-Ekonomik Durumu	2002	Cezayir-İ Bahr-i Sefid	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	3	3

Ümit Ateş	Bursa Kazası; Alishar - 7537, Gölcük - 7424, Seç- 7379, Akça - 7372 Ve Anarlı Dere - 7377 Köylerinin Temettuat Defterleri'nin Tahlili Ve Değerlendirilmesi (H. 1260 - 1261 / M. 1844-1845)	2002	Hüdavendigar	Musa Şaşmaz	Niğde Üniversitesi	5	4
Cemil Arısoy	Bursa Kazasına Bağlı Çağrısan, Panaşar, Değirmenlikazık, Dobruca, Ahvat, Canbazlar, Göynüklü, Dimboz, Conkara Ve Soğanlı Köylerinin Sosyal Ve Ekonomik Yapısı (1844-1845)	2002	Hüdavendigar	Hamdi Doğan	Niğde Üniversitesi	10	4
Vedat Akan	Kütahya Sancağı Gediz Kazası 7863 Nolu Gazi Kemal Mahallesi Temettuat Defteri Transkripsiyonu	2002	Hüdavendigar	Necati Aksanyar	Dumlupınar Üniversitesi	1	5
Mehmet Fatih Becerik	Sivrihisar'ın XIX. Yüzyılda Sosyo-Ekonomik Durumu (Temettuat Defterleri'Ne Göre)	2002	Hüdavendigar	Hasan Hüseyin Adaloğlu	Osmangazi Üniversitesi	66	5
Mehmet Fatih Mücahitöğlü	19. Yüzyılda'Da Hüdavendigar Eyaleti Kütahya Sancağı Saray, Servi Dibek Mahallelerinin 1844-1845 Emlâk Arazi Hayvanat Durumlarını Değerlendirilmesi	2002	Hüdavendigar	Mustafa Çetin Varlık	Marmara Üniversitesi	2	5
Hatice Demirkaya	Silifke Temettuat Defteri Tahlili Ve Değerlendirmesi	2002	Konya	Musa Şaşmaz	Niğde Üniversitesi	1	6
Mustafa Çoban	Temettu Defterlerine Göre Günar Kazasının Sosyo-Ekonomik Durumu (1845)	2002	Konya	Musa Şaşmaz	Niğde Üniversitesi		6
Zeynep Akbulut	Tanzimat Dönemindeki Temettuat Defterlerine Göre Akdağ Madeni Kazası Ve Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı	2002	Sivas	Musa Şaşmaz	Niğde Üniversitesi	51	7
Süleyman Gümüşsoy	Sosyo-Ekonomik Açından 1840 Ve 1844 Tarihli Temettuat Tahrir Defterleri Işığında Niksar	2002	Sivas	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	22	8
Fatih Bozkurt	Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre Gördes Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu	2003	Aydın	Muzaffer Tepekaya	Celal Bayar Üniversitesi	7	1
Türker Çetin	1845 (H. 1261) Tarihli Temettü' At Defterlerine Göre Kütahya Şehri (Polat Bey, Efendibola, Ahi Mustafa, Cedid, Kadışeyh Ve Şhreküstü Mahalleleri)'nin İktisadi Ve İçtimai Durumu	2003	Hüdavendigar	Hasan Basri Karadeniz	Dumlupınar Üniversitesi	6	5

Yurdanur Kadirbeyoğlu	19. Yüzyıl Ortalarında Kütahya Sancağına Bağlı Altıntaş Nahiyesinin Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2003	Hüdavendigar	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	1	5
Bahaddin Erdoğan	Seydişehir Temettuat Defterleri Tahlili Ve Değerlendirilmesi (H/1260-1261)	2003	Konya	Mehmet Kaya	Niğe Üniversitesi	4	6
Hava Satı	820 Numaralı Temettuat Defterlerine (1256/1840) Göre Mucur Ve Hacıbektaş Kazalarının Sosyo-Ekonomik Durumu	2004	Ankara	Hüseyin Çınar	Kırıkkale Üniversitesi	1	1
Tuğba Okuyan	İzmit Temettuat Defterleri	2004	Bolu	Atilla Çetin	Sakarya Üniversitesi	43	2
İdris Tuna	Temettuat Defterlerine Göre Kartal'ın Sosyo Ekonomik Yapısı	2004	Bolu	Ufuk Gülsoy	Marmara Üniversitesi	18	3
Nuri Güçtekin	1844 (1260) Temettu' At Defterlerine Göre Kırklareli Kazasının Karaca İbrahim Hacı Zekeriya, Ve Dellakzade Mahallelerinin Sosyal Ve Ekonomik Durumu	2004	Edirne	Mehmet Seyitdanlıoğlu	Hacettepe Üniversitesi	3	3
Ali Kınay	Karasu Ve Âb-I Sâfi (Karapürçek) Kazalarının Temettuat Defterleri (1844) Ve Sosyo-Ekonomik Açıdan Tahlili	2004	Bolu	Atilla Çetin	Sakarya Üniversitesi	26	3
Dilek Akkaya	Temettu Defterlerine Göre Pazaröy Kazasının Sosyo-Ekonomik Durumu (H.1260-1261/M.1844-1845)	2004	Bolu	Mehmet Kaya	Niğe Üniversitesi		3
Erhan Soylu	1840 Ve 1844 Tarihli Temettuat Tahrir Defterleri Işığında Hadim`İN Sosyo Ekonomik Yapısı	2004	Konya	Tevfik Güran	İstanbul Üniversitesi	2	6
Harun Yıldız	1845 (1261) Temettu' At Defterlerine Göre Konya Karapınar (Sultaniye)`Nin Mahallelerinin İktisâdi Ve İçtimâi Durumu	2004	Konya	Hasan Basri Karadeniz	Dumlupınar Üniversitesi	7	6
Zülkif Sarıtepe	Temettuat Defterlerine Göre 19. Yüzyıl Da Kangal Kazası	2004	Sivas	Mustafa Turan	Gazi Üniversitesi	3	8
Hümeyra Karabıyık	Temettuat Defterlerine Göre Osmancık Kazasının Sosyal Ve İktisadi Yapısı	2005	Ankara	Necdet Hayta	Gazi Üniversitesi		1
Mustafa Doğan	Bolu Eyaleti Gerede Kazası 1261 (1845) Tarih Ve 3616, 3634, 3635, 3638, 3645 Numaralı Temettuat Defterleri Transkripsiyonu	2005	Bolu	Aygün Attar	Dumlupınar Üniversitesi	5	2

Mustafa Karakaya	7629 Sayılı Temettuat Defterine Göre 1840 Yılında(H.1256)Afyon'un Çay İlçesinin Sosyal Kültürel Ve İktisadi Durumu	2005	Hüdavendigâr	Murat Sarıcık	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	4
Ayşegül Soylu	1256 Ve 1260 Tarihli Temettuat Defterlerine Göre Çay Merkez Kazasının Sosyal Ve İktisadi Yapısı	2005	Hüdavendigâr	Necdet Hayta	Gazi Üniversitesi	5	4
Kurtuluş Demirkol	Maliye Nezareti Temettuat Defterlerine Göre Selendi Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu	2005	Konya	Emin Kırkıl	Celal Bayar Üniversitesi	8	6
Nazım Karagedik	XIX.Yüzyıl Ortalarında Alanya (Temettuat Defterlerine Göre)	2005	Konya	Selahittin Özçelik	Pamukkale Üniversitesi	26	6
Ayşe Özdemir	10199 Numaralı Temettuat Defterlerine Göre Keçiborlu Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu (1844-1845)	2005	Konya	Fahrettin Tızlak	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	6
Hüseyin Muşmal(Doktora Tezi)	XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Beyşehir Ve Çevresinin Sosyal Ve Ekonomik Yapısı (1790-1864)	2005	Konya	Bayram Ürekli	Selçuk Üniversitesi	60	6
Safet Alimoski	Temettuat Defterlerine Göre Manastır Merkez Kazasının Sosyo-Ekonomik Durumu	2005	Rumeli	Ufuk Gülsoy	Marmara Üniversitesi	1	7
Ali Fuat Karaman	XIX. Yüzyıl Ortalarında Ankara Vilayetine Bağlı Ayaş Kazasının Sosyal Ve İktisadi Durumu	2006	Ankara	Şennur Şenel	Gazi Üniversitesi	1	1
Olca Pullukçuoğlu(Doktora Tezi)	Aydın Sancağı 1845-1914 (Sosyal, Ekonomik, İdari, Kültürel Durum)	2006	Aydın	Zeki Arıkan	Ege Üniversitesi	4	1
Şükriye Pınar Yavuztürk	Temettuat Defterlerine Göre Beykoz Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Durumu	2006	Bolu	Ufuk Gülsoy	Marmara Üniversitesi	24	2
Dilek Öz	19.Yy' In Ortalarında Menemen Kazasında Köylerinin Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2006	Aydın	Hilal Ortaç Gürpınarlı	Ege Üniversitesi	8	2
Rengin Ataman	XIX. Yüzyıl Ortalarında Bozdoğan Kazası Köylerinin Sosyal Ve Ekonomik Durumu	2006	Aydın	Sabri Sürgevil	Ege Üniversitesi	13	2

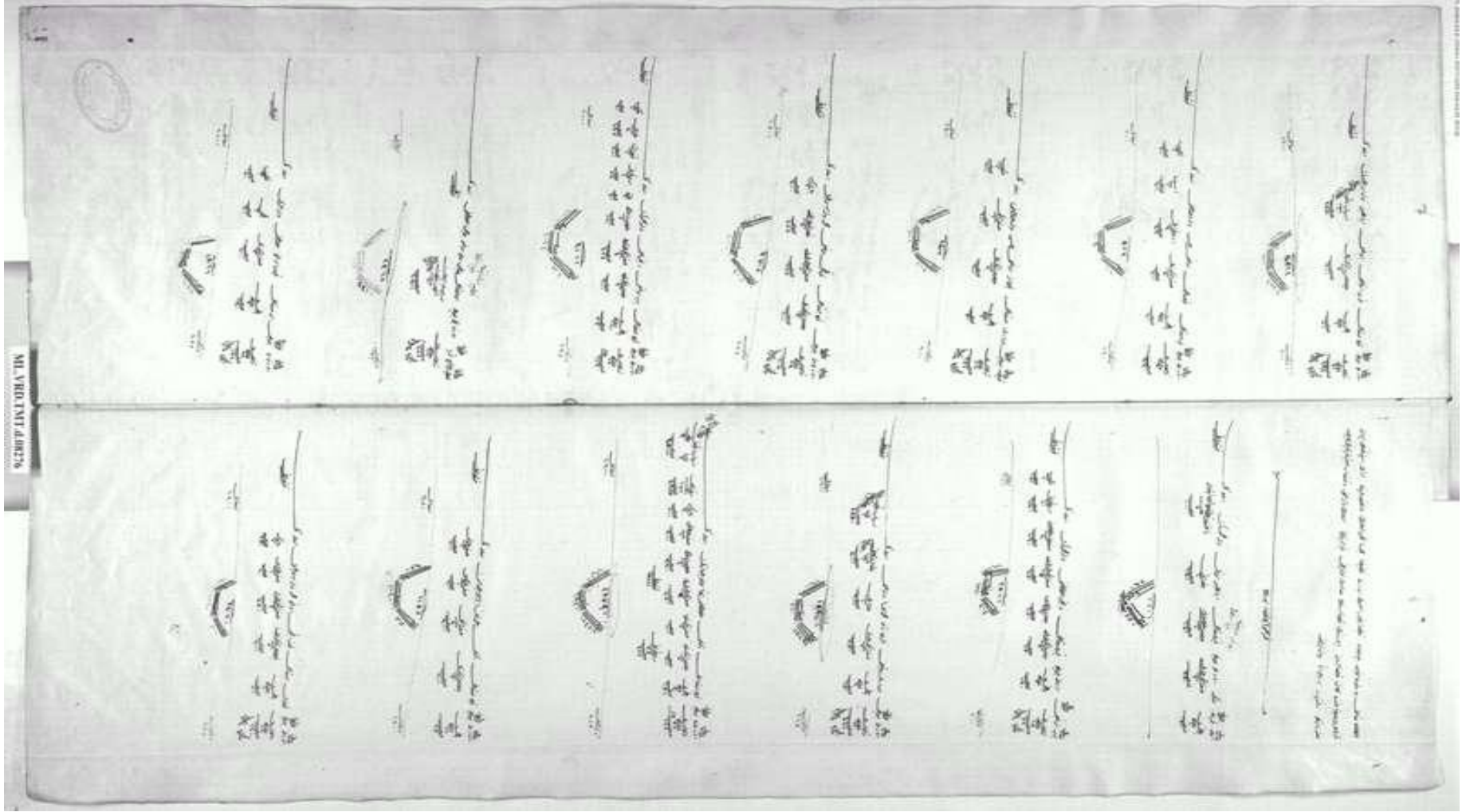
Gülden Songun	10120 Numaralı Temettuat Defterine Göre Atabey Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu (1844-1845)	2006	Bolu	Fahrettin Tızlak	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	3
Mesut Kocaman	1845(H.1261) Tarihli Temettu'at Defterlerine Göre Hüdavendigâr Eyaleti Kütahya Kazası Tavşanlı Nahiyesine Bağlı Moymul,Tepecik Ve Kara Köylerinin İktisadi Ve İçtimai Durumu	2006	Hüdavendigâr	Hasan Basri Karadeniz	Dumlupınar Üniversitesi	6	5
İsmail Kartal	1845 (H.1261) Tarihli Temettu` At Defterlerine GöreHüdavendigâr Eyaleti Dahilinde Kütahya Sancağına Tabi Tavşanlı Nahiyesine Bağlı Kuruçay,Çardaklı Ve Bey Kariyelerinin Transkripsiyon Ve Edisyon Kritiği	2006	Hüdavendigâr	Necati Aksanyar	Dumlupınar Üniversitesi	3	5
Mustafa Kazım Kayhan	Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Barlanın Sosyo-Ekonomik Yapısı	2006	Konya	İsmail Hakkı Göksoy	Süleyman Demirel Üniversitesi	2	6
Mehmet Yılmaz	Konya Merkez Kazası Temettuatı 1841-1842	2006	Konya	Hilmi Bayraktar	Niğde Üniversitesi	1	6
Hüseyin Üçtepe	1844 Tarihli Temettüat Defterleri Çerçevesinde Sivas Eyaletine Bağlı Artukâbâd (Artova-Sulusaray-Yeşilyurt) Kazasının Sosyo-Ekonomik Yapısı	2006	Sivas	Ahmet Tabakoğlu	Marmara Üniversitesi	55	7
Ömer Faruk Arslan	Temettuat Defterlerine Göre (1844-1845)Havza'nın Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2006	Sivas	Şennur Şenel	Gazi Üniversitesi	40	8
Lütfi Budak	19. Yüzyılın Ortalarında Çinenin Sosyo-Ekonomik Yapısı (Temettuat Defterlerine Göre)	2007	Aydın	Mehmet Başaran	Adnan Menderes	21	1
Fatih Odabaş	19.Yy.'Da Adapazarı'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı	2007	Bolu	Gülfettin Çelik	Marmara Üniversitesi		2
Uğur Demlikoğlu	1845 (H.1261) Tarihli Temettüât Defterlerine Göre Hüdavendigâr Eyaleti Bursa Sancağı Domaniç Kazasına Bağlı Bozbelen, Durabey, Hisar, Çok, İlicaksu, Domur, Bükerler, Çiftlik, Çarşamba Köylerinin İktisâdi Ve İçtimai Durumu	2007	Hüdavendigâr	Hasan Basri Karadeniz	Dumlupınar Üniversitesi	9	4

Mutlu Aslan	1840 (H.1256) Tarihli Temettu'at Defterine Göre Hüdavendigâr Eyaleti Balıkesir Sancağı Merkez Kazasına Bağlı Ovaköy (Atanos), Halalca, Balıklı (Mendehore)Ve Çayırhisar Köylerinin İktisadi Ve İçtimai Durumu	2007	Hüdavendigâr	Aygün Attar	Dumlupınar Üniversitesi	1	4
Funda Küpeli	1845 Yılı Temettuat Defterlerine Göre Simav Kazasının Merkezi	2007	Hüdavendigâr	Sema Altunan	Anadolu Üniversitesi	10	5
Bülent Cırık	1845 (H.1261) Tarihli Temettüât Defterlerine Göre Hüdavendigâr Eyaleti Kütahya Kazası Armutdili Nahiyesine Bağlı Seyeli, Aşk-I Kara, Ürünü, Bayramşah, Söğüt, Serviran Ve Sökman Köylerinin İktisâdi Ve İçtimaî Durumu	2007	Hüdavendigâr	Hasan Basri Karadeniz	Dumlupınar Üniversitesi	7	5
Abdulkadir Atar	Maliye Nezareti Temettüât Defterlerine Göre Tavşanlı Nahiyesi'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı	2007	Hüdavendigâr	Ahmet Tabakoğlu	Marmara Üniversitesi	27	5
Sami Sinav	1844-1845 (H.1260-1261) Tarihli Temettuat Defteri'ne Göre Uluborlu Kazası'nın Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2007	Konya	Behset Karaca	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	6
Zekeriya Yaman	19. Yüzyılda Sosyo-Ekonomik Yönüyle Ereğli Kazası	2007	Konya	Ahmet Tabakoğlu	Marmara Üniversitesi	1	6
Saim Çağrı Kocakaplan	Temettüât Defterleri Çerçevesinde Silistre Kazası'nın İktisadî Ve Sosyal Yapısı	2007	Silistre	Gülfettin Çelik	Marmara Üniversitesi	192	7
İbrahim Soyyiğit	15467 Numaralı Kosova Nahiyesi Temettuat Defterinin Tahlil Ve Değerlendirilmesi	2007	Silistre	Atilla Çetin	Sakarya Üniversitesi	1	7
Meryem Nihal Savrım	Boğazlıyan Temettu Defterleri Ve Değerlendirilmesi	2007	Sivas	Musa Şaşmaz	Niğde Üniversitesi	17	7
Ahmet Korkmaz	Temettu Defterlerine Göre Sivas Danışmendli Sancağı'nda Halkın Ekonomik Durumu	2007	Sivas	Zeki Can	Niğde Üniversitesi	10	8
Mehmet Turan Işık	Hüdavendigâr Eyaleti Bursa Sancağı Domaniç Kazası 1261 (1845) Tarih Ve 7712,7714,7719,7725,7731,7732 Numaralı Temettu'ât Defterleri Transkripsiyonu	2008	Hüdavendigâr	Naim Sönmez	Dumlupınar Üniversitesi	6	4

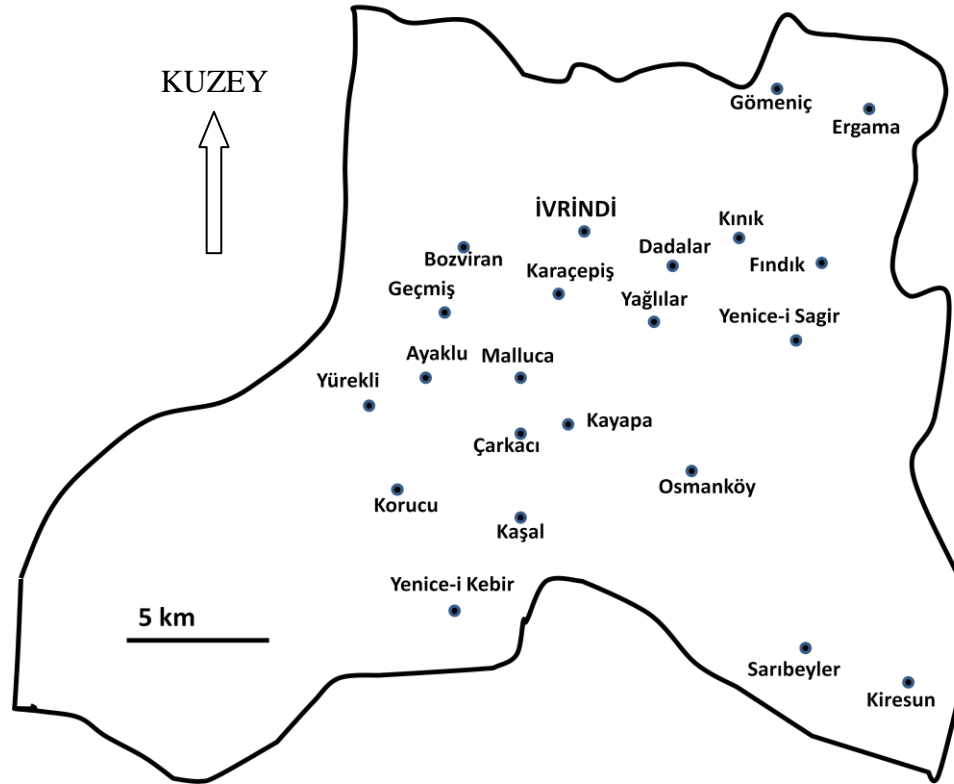
Sefa Kendirli	Temettuât Defterlerine Göre Nevâhî- Barçın Kazasının Sosyo- Ekonomik Yapısı	2008	Hüdavendigar	Hasan Babacan	Afyon Kocatepe Üniversitesi	3	6
Kamile Gül Faydalı	10597 Numaralı Temettuat Defterine Göre Yalvaç Kazası'nın Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2008	Konya	Behset Karaca	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	6
Hüseyin Sarıkaya	Temettuat Defterlerine Göre (1844-1845) XIX.Yüzyılın Ortalarında Sivas Kazasının Sosyo-Ekonomik Ve Demografik Durumu (18 Mahalle Örneği)	2008	Sivas	İsmail Safa Üstün	Marmara Üniversitesi	38	8
İlbeyi Özer	The Socio-Economical Structure Of Darende According To The Temettuat Documents (1844)	1999	Sivas	Mehmet İpşirli	Fatih Üniversitesi	20	8
Tahsin Uskan	Temettuat Defterlerine Göre Kütahya Sancağı Pirlar, Çerçi, Polatbey Ve Cemaleddin Mahallelerinin Sosyoekonomik Ve Demografik Yapısı (1261-1845)	2000	Hüdavendigar	Mustafa Çetin Varlık	Marmara Üniversitesi	4	5
Tahsin Yeşil	9930 Numaralı Temettuat Defterine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Eğirdir'ın Köylerinin Sosyal Ve Ekonomik Yapısı	2006	Bolu	İsmail Hakkı Göksoy	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	6

1 1 3	2 4 7	Çirakoğlu uzun boylu kır sakallı	Lüleci Ali		1 5	2	1 3 5	2 5												1	1 0 0	2	40											10 50	16 0	39 0	15 00	3 0 0	
1 1 4	2 4 8	Koyun Ömeroğlu orta boylu kır sakallı	Lüleci İsmail		1 0	2	4 0	1 5 0														2	50		8	1 0 4				1	7 0			15 14	90	22 4	12 00	2 3 7	
1 1 5	2 5 1	Ak Mehmedoğlu uzun boylu ak sakallı	Lüleci Ahmed		8	0	3 2	1 5 0													1	2 5 0	1	20										10 02	82	27 0	65 0	1 3 2	
1 1 6	2 5 5	Çakalcıoğlu orta boylu kır sakallı	Lüleci Mehmed veled-i Ahmed		2 6	3	1 4 4	1 7 5					1	1 5 5	1	1 0 0																1	3 0	39 0	23 64	60 5	25 5	15 00	2 5 7
1 1 7	2 5 8	Çakalcıoğlu orta boylu ter biyıklı	Lüleci Mehmed veled-i Mustafa		0	0	0	2 5					1	1 0 0																		1	0	30 0	67 5	32 5	10 0	25 0	0
1 1 8	2 5 9	Kısa boylu ak sakallı İbrahimioğlu	Lüleci İsmail		8	0	4 8	1 5 0																								1	7 0		10 18	98	70	85 0	2 8 7
1 1 9	2 6 2	Uzun boylu kır sakallı Demircioğlu	Lüleci Halil		2 9	1 4	1 7 6	1 5 0																										82 6	22 6	0	60 0	1 2 0	
1 2 0	2 6 4	Orta boylu kara biyıklı Demircioğlu	Lüleci Mehmed	Redif	0	0		1 5 0						1	6 0							1	1 0 0											21 0	50	16 0	0	1 2 0	
1 2 1	2 6 5	Orta boylu ak sakallı Devrekoğlu	Lüleci Hüseyin		3	0	1 2	1 5 0																								1	9 0		13 02	62	90	11 50	2 3 7
1 2 2	2 6 6	Orta boylu kara sakallı Abbasoğlu	Lüleci Salih		0	0	0	2 5																1	20							1	8 0		10 25	25	10 0	90 0	1 7 7
1 2 3	2 6 7	Orta boylu kır sakallı Dumanoğlu	Lüleci Ahmed veled-i Mehmed		0	0	0	1 5 0					1	1 2 5																				12 25	50	12 5	11 00	2 1 7	
1 2 4	2 6 9	Molla Alioğlu orta boylu kara sakallı	Lüleci Ahmed veled-i Mehmed	Karın daşla rıyla müşt erek	6	0	2 4	2 5																								1	6 0		11 49	49	60	10 00	2 0 0
1 2 5	2 7 3	Orta boylu ak sakallı Hasanoğlu	Lüleci Mustafa		0	0	0	1 5 0																1	20							1	1 0 0		87 0	50	12 0	70 0	1 3 7
1 2 6	2 7 4	Orta boylu kara sakallı Yakanoğlu	Lüleci Mehmed		0	0	0																											60 0	0	0	60 0	1 2 0	

EK 3. 8276 NO'LU TEMETTUAT DEFTERİNİN İLK SAYFASI

EK 4. 1840 YILLARINDAKİ İVRİNDİ VE KÖYLERİNİN HARİTASI

Not: Harita Google Maps'ten (<http://maps.google.com>: 18.08.2010) temin edilerek çizilmiştir, 1840'daki köy adları üzerine yazılmıştır.